

ŠTAI AŠ KURIU NAUJĄ DALYKĄ: NEGI NEMATOTE? (Izaijas)

COMUNIONE E LIBERAZIONE
BROLIJOS REKOLEKCIJOS

RIMINI 2018

© 2018 Comunione e Liberazione Brolija L. Giussani ir J. Carrón tekstams

Viršelyje: Vincentas van Gogas, „Žydintys migdolai“, Saint-Rémy-de-Provence, 1890 vasaris. © Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Foundation).

Vertimas iš italų kalbos: Rimgailė Pauraitė

„Kasmetinių Comunione e Liberazione Brolijos narių dvasinių rekolekcijų, vykstančių Rimini, pavadinimu „Štai aš kuriu naują dalyką: negi nematote?“, proga Jo Šventenybė Popiežius Pranciškus perduoda nuoširdžius linkėjimus. Jis kviečia patirtį gyvą Kristų, esantį Bažnyčioje ir istorijos įvykiuose, bei keisti savo gyvenimą, kad atnaujintume pasaulį Evangelijos jėga. Žvelgiant į mirusio ir prisikėlusio Kristaus veidą, nurimsta mūsų žmogiškumas, net jei būtų suskaldytas gyvenimo sunkumų ar paveiktas nuodėmės.

Šventasis Tėvas linki, kad tie, kas seka monsinjoro Luigi Giussani charizma, liudytų konkrečią, galingą Dievo meilę, kuri iš tiesų veikia istorijoje ir lemia jos galutinį likimą. Prašydamas melsti užtarimo jo tarnystei, šaukiasi dangiškosios Mergelės Marijos globos ir iš širdies siunčia jums ir visiems susirinkusiems apaštališkąjį palaiminimą, kuris pasiekia ir tuos, kurie seka transliaciją, bei visą Broliją.”

*Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės sekretorius,
2018 m. balandžio 27 d.*

Balandžio 27d., penktadienio vakaras

*Įeinant ir išeinant:
Antonín Dvořák, Stabat Mater, op. 58
Rafael Kubelik – Symphonie-Orchester des Bayerischen Rundfunks
„Spirto Gentil“ n. 9, Deutsche Grammophon*

ĮVADAS Julián Carrón

„Štai aš kuriu naują dalyką [...], negi nematote?“¹ Žmogui įgimtas šis gebėjimas pastebėti dalykus, tai – dalis jo didingumo, neprilygstančio jokiai kitam kūriniiui. Deja dažnai viskas atrodo savaime suprantama ar paviršutiniška. Kas iš mūsų, matydamas Karavadžo nutapytus veidus, klausydamas „Fac ut ardeat cor meum“ iš Dvoržako „Stabat Mater“, nepajuto troškimo būti pagautas kaip tie veidai, taip perkeisti Kristaus pažinimo, kuris skverbėsi į pačią širdį? Tačiau galvojame: kaip gi mes, tokie silpni, galime Jį pažinti? Todėl Jėzus mums suteikia didžią paguodą: „Jums reikia Tiesos Dvasios, būtent ji jus ves į tiesos pilnatvę“². Taigi prašykime Dvasios, kad mus mokytų pažinti Kristų, esantį tikrovėje, istorijoje, kad uždegtų mūsų širdį.

Ateik, Šventoji Dvasia

Pradėsiu nuo sveikinimo žinios, kurią mums atsiuntė Šventasis Tėvas: „Kasmetinių Comunione e Liberazione Brolijos narių dvasinių rekolekcijų, vykstančių Rimini, pavadinimu „Štai aš kuriu naują dalyką: negi nematote?“, proga Jo Šventenybė Popiežius Pranciškus perduoda nuoširdžius linkėjimus. Jis kviečia patirtį gyvą Kristų, esantį Bažnyčioje ir istorijos įvykiuose, bei keisti savo gyvenimą, kad atnaujintume pasaulį Evangelijos jėga. Žvelgiant į mirusio ir prisikėlusio Kristaus veidą, nurimsta mūsų žmogiškumas, net jei būtų suskaldytas gyvenimo sunkumų ar paveiktas nuodėmės. Šventasis Tėvas linki, kad tie, kas seka monsinjoro Luigi Giussani charizma, liudytų konkrečią, galingą Dievo meilę, kuri iš tiesų veikia istorijoje ir lemia jos galutinį likimą. Prašydamas melsti užtarimo jo tarnystei, šaukiasi dangiškosios Mergelės Marijos globos ir iš širdies siunčia jums ir visiems susirinkusiems apaštališkąjį palaiminimą, kuris pasiekia ir tuos, kurie seka transliaciją, bei visą Broliją. Vatikanas, 2018 m. balandžio 27 d., kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės sekretorius“.

1. Atitolimo pasekmė

Po Metų pradžios renginio vienas kun. Giussani sakyns man liko įstrigęs tarsi strėlė: „Pradžioje kūrėme, stengėmės kurti remdamiesi kažkuo, kas vyko [...] ir kas mus pagavo. Kaip tai bebūtų naivu ar šleikščiai perdėta, tai buvo tyra pozicija. Tačiau kadangi jos atsisakėme, įsikabindami pozicijos, kuri visų pirma buvo, sakyčiau, „kultūrinis pritaikymas“, o ne entuziazmas dėl Esaties, nepažįstame (bibline šio žodžio prasme) Kristaus, nepažįstame Dievo slėpinio, nes Jis mums nėra artimas“³.

¹ Iz 43,19.

² Plg. Jn 16,13.

³ L. Giussani, Una strana compagna, Bur, Milano 2017, pp. 88-89.

Nuo entuziazmo dėl Esaties perėję prie kultūrinio pritaikymo nebepažinome Kristaus. O tai, kad Kristus mums nėra pažįstamas, matosi iš fakto, kad mums Jis nėra artimas.

Manau, nėra didesnio iššūkio kaip šis: jei laikui bėgant neauga familiarumas su Kristumi, Jis vis mažiau mus domins ir visa tai, ko imsime, bus vis labiau atitrūkę nuo ištakų, tarsi sausa šaka, ir liksime vis labiau nusivylę, jausime kartėlį.

Darbas, kurio ėmėmės metų pradžioje, kiekvienam suteikė progą suvokti, kokį kelią nuėjome per šiuos mėnesius. Kaip suprasti, ar geriau pažinome Kristų? Kokiais ženklais galime tai patvirtinti?

Kun. Giussani mums pasiūlė kriterijų, kuriuo galime patikrinti, ar Kristus išties įėjo ir vis labiau įeina į mūsų gyvenimą, ar kasdien tampa vis artimesnis. Kad tai suprastume, užtenka atsižvelgti į pradinę patirtį, kurią kiekvienas išgyvename: žinome, kad tam tikra esatis, žmogus, įėjo į mūsų gyvenimą ir tapo familiarus, jei paveikia tai, kaip į viską žiūrime, kaip pasitinkame bet kokias aplinkybes. Pagalvokite apie savo vaikus. Priešingu atveju, jei nėra familiarumo, ar jo yra nepakankamai, pradžios taškas lieka visad tas pats: tam tikras įspūdis, kurį mums sukelia dalykai, schemas, kurių neatsikratome. Visi galime tai patvirtinti.

Su Kristumi ne kitaip. Išties, jei Kristaus įvykis niekaip nepaveikia to, kaip gyvenu, kaip pasitinku tikrovę, kasdienybės situacijas ir iššūkius, tai reiškia, kad gyvename kaip visi, t.y. remdamiesi mums sukeltais *įspūdžiais*, ir kaip visi imame dusti gyvenime, kuris „pakerta kojas“⁴. Iškart pastebime rezultatą: gyvenimas, kuris remiasi mūsų „įspūdžiais“ (pagalvokime apie save, kokie kartais atsibundame ryte), neaugina mūsų entuziazmo dėl Kristaus, bet tikėjimą padaro vis mažiau aktualų gyvenimui, nes nematome Kristaus atitikimo gyvenimo poreikiams.

Tačiau jei entuziazmas dėl Kristaus vis neauga, kur ieškome pilnatvės? Kiekvienas pažvelkime į savo gyvenimą ir pastebėsime, kas tampa svarbiausia. Kadangi mūsų širdis negali liautis troškusi, neišvengiamai tikimės išsipildymo iš to, ką darome, iš savo „pastangų įgyvendinti asociacines, karitatyvines, kultūrinės, socialines, politines veiklas“⁵, arba iš savo profesinių pasiekimų. Tuomet tikėjimas tampa tik „prielaida“, kurią paliekame praeityje. Todėl kun. Giussani mums sakydavo, kad „esminė klaida, kurią darome [...], tai laikyti tikėjimą savaime suprantamu dalyku. Kitaip tariant, kadangi tikime, pagrįsdami tikėjimo prielaida, mes imamės kultūrinių veiklų“⁶. Čia jis mūsų nepalieka ramybėje: „Jei visa tai, ko laukiame, nėra tai, kas mums duota, faktas, kad mums tai duota“, t.y. Kristaus Faktas, tuomet visos mūsų veiklos, visa tai, ko imamės, „tampa mūsų karalystės laukimu“⁷.

Neišvengiamai kyla klausimas: ar šios veiklos gali mums suteikti išsipildymą? Turėtume suklusti, jei nusiviliname, kai mūsų „veikla“ galiausiai mūsų nepatenkina.

Tačiau būtent toks nepasitenkinimas, kurį patiriame, kai tikimės išsipildymo iš savo veiklos, gali tapti (jei išsaugosime esminį širdies neturtą) proga pajusti poreikį grįžti į pradžią, susigrąžinti tą entuziazmą dėl Kristaus, kuris mus užkariavo.

Man parašė jaunas medikas, kuris patvirtino faktą, jog „poreikis grįžti į pradžią“, susigrąžinti entuziazmą dėl Kristaus, būdingas kiekvieno mūsų gyvenimui, nepaisant amžiaus ar istorijos (gali būti, kad susitikai judėjimą vos prieš metus ir tau mažiau nei trisdešimt):

⁴ C. Pavese, *Dialoghi con Leucò*, Einaudi, Torino 1947, p. 166.

⁵ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 88.

⁶ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza (1975-1978)*, Bur, Milano 2006, p. 173.

⁷ L. Giussani in A. Savorana, *Vita di don Giussani*, Bur, Milano 2013, p. 392.

„Brangus Julián, per šiuos mėnesius ėmiau suprasti tai, ką esi pasakęs daugybę kartų, t.y. kad jei nepatikrinu tikėjimo atitikimo gyvenimo poreikiams, jis neatsilaiko, ir pirmasis to ženklas yra paslėptas skeptiškumas, sakyčiau, netgi abejonė, „kažin“, netikėjimas, kad tam tikri dalykai, tam tikri gyvenimo rūpesčiai gali būti Kristaus apkabinti ir perkeisti. Man tai atsitiko darbe. Esu gydytojas, specializuojusi skyriuje, kur darbo ritmas yra labai intensyvus, nuolatinė konkurencija ir skundai, dauguma mano kolegų apart darbo daugiau neturi nieko. Per šiuos dvejus metus pasinėriau į darbą, stengdamasis jį kuo geriau atlikti. Po dviejų didelių nusivylimų supratau, kad darbas, bent jau tai, kaip aš jį išgyvenau, negali man sugrąžinti nė trupučio to, ką aš dėl jo atiduodu: balansas absoliučiai neigiamas. Tuomet ėmiau galvoti, kad darbas iš manęs atima laiką, skirtą žmonai, draugams, ir nepasitenkinimas vis stiprėjo. Bendruomenės mokyklos skaitymas, mišios, pokalbiai su draugais: jei nesi pasirengęs pakeisti savo požiūrio, bet tikiesi galimų problemų sprendimo, visi šie dalykai tėra nesėkmingos pastangos ir imi vis skeptiškiau žiūrėti į tai, kad Kristus galėtų pakeisti mūsų santykį su darbu. Tačiau įvyko faktas. Pora mėnesių kaip kartais nueinu į mišias prieš darbą; ten būna grupelė žmonių iš judėjimo, kurie eina kiekvieną rytą ir, pasibaigus mišioms, trumpam užsuka į kavinę priešais bažnyčią išgerti kavos: itin banalus ir jiems kasdieniškas faktas. Pirmą rytą, kai prie jų prisijungiau, buvau laimingas, ir nuvažiavau į darbą su nerūpestingumu, kuris apima pamačius kažką gražaus (paprastai ta kelionė būna didelio susirūpinimo momentas, kai mąstau apie viską, ką turėsiu padaryti, ir kaip suspėsiu visus darbus). Beveik per visas savo pertraukas darbe jau galvoju apie laukiančią užduotį, o jie tas dešimt minučių buvo ten, išties buvo, atidūs. Mane nustebino jų dėmesys man, nepažįstamam, arba keliems benamiams, kurie sukosi aplink bažnyčią. Pastebėjau kelis dalykus, kurie mane privertė paklausti savęs, ar nebūtų įmanoma ir man būti laimingam darbe. Šis mažas faktas įpūtė oro į mano dejonių žarijas, mažas klausimas verčia grįžti į kelią. Per susitikimą su tavimi ir keliais dirbančiais jaunuoliais pamačiau tą pačią „kavinės“ dinamiką: mane nustebino tavo laisvė su mumis, tai, kad tau nereikia nieko ginti, priešingai, tavo smalsumas dėl to, kas mums atsitinka. Tai, kaip tu įvertinai tam tikrus dalykus, mane paliko be žodžių ir neretai atskleidė, kaip siaurai žiūriu į tikrovę. Suprantu, kad toks žvilgsnis neatsiranda iš tobulo ir atidaus Giussani tekstų studijavimo, dalyvavimo daugiau gestų ar asamblėjų, bet tik iš familiarumo su Paslaptimi. Todėl į tave žiūrėjau su smalsumu ir pavydu, ir nuolat klausiau savęs, kodėl į įvairias provokacijas tu atsakai kitaip nei aš. Norėjau susitapatinti, suprasti, kaip tu žvelgi į dalykus. Tai buvo nuostabu, nes pradžioje sekimas man reiškė būtent šitai: beveik spontanišką susitapatinimą, gimstantį iš nuostabos dėl kitokio žmogiškumo“.

Dėmesio, norint susigrąžinti pradinį entuziazmą, nepakanka gražaus prisiminimo, nepakanka susitikti su draugais ir prisiminti senus laikus. Prisiminimas nesugrąžina pradžios. Sužadėtuvių prisiminimas nesugrąžina porai vėlesniais metais prarasto entuziazmo. Norite tikro įrodymo? Pažvelkite, koks skeptiškumas įsiskverbia į daugelio suaugusiųjų gyvenimą. Vienintelė galimybė – kad įvyktų tai, kas mus uždegė pradžioje.

Apie bet kokią kitą mūsų bandymą susigrąžinti pradžią kun. Giussani pasakė aiškiai: „Tarkime, kad šiandien susitinka keli žmonės, kurie, turėdami neišdildomą prisiminimą apie tai, kas juos nustebino, kas jiems išėjo į gera, kas visiškai perkeitė gyvenimą, nutaria vėl tai išgyventi, kad panaikintų „tęstinumo trūkumą“, atsiradusį bėgant laikui. [...] Jei, pavyzdžiui, jie sakytų: „Susiburkime į katechezės būrelį arba imkimės naujos politinės iniciatyvos, arba palaikykime karitatyvinę veiklą, sukurkime tam tikrą darbą, t.t.“, nei vienas iš šių pasiūlymų nepajėgtų panaikinti tos pertraukos“. Aiškiau nebūna: „Pradžios tęstinumas susigrąžinamas tik tuo atveju, jei dabar

įvyksta tas pats įvykis, tas pats poveikis“⁸. Nes pradžia yra įvykis, visada. Kad būtų panaikinta pertrauka, turi įvykti tai, kas įvyko tada, reikia, kad įvyktų tas pats įvykis, kuris mus išjudino pradžioje.

Mums apie tai priminė popiežius Pranciškus Šv. Petro aikštėje: „Charizmos negalima užkonservuoti distiliuoto vandens butelyje! [...] Kun. Giussani negali būti susiaurintas iki prisiminimų [...]. Ištikimybė tradicijai, pasak Mahler, „reiškia išlaikyti gyvą ugnį“⁹.

Tik dabar įvykstanti Jo esatis gali mums sugrąžinti pradžią. Kristus yra dabarties įvykis. Vienintelė mūsų viltis – vis geriau pažinti Kristų, jei nenorime prarasti to entuziazmo, kuris mus užkariavo. Todėl nuo Metų pradžios man taip įstrigo šis sakinys.

2. Nusivylimas beaugant

Per pirmąsias Brolijos rekolekcijas kun. Giussani tiksliai pastebėjo, kad mūsų priešas yra „Kristaus nepažinimas“. Apie kokį pažinimą kalbama? Kadangi mes pažinimą dažniausiai susiauriname iki apibrėžimų žinojimo, Giussani mus perspėja, kad kalba apie pažinimą, kaip jį supranta Šventas Raštas: „Pažinimas yra familiarumas, sutarimas, susitapatinimas, buvimas širdyje“. Todėl vėliau pastebi: „Tarsi [po susitikimo] nesitęstų familiarumas, kuris atsirado [...]. Lieka sumaištis – Jo atitolimas, tarsi Jo nebuvimas, esatis, kuri nepaveikia širdies. Iš veiksmų to nesimato, jie gana ryžtingi: einame į mišias, „užsiimame“ judėjimu, galbūt netgi sukalbame vakarinę maldą, lankome Bendruomenės mokyklą, įsitraukiame į karitatyvinę veiklą, šen bei ten susiburiame į grupes ir puolame, tiesiog veržiamės į politiką. Neutrūksta veiksmų: [...] o kaip širdyje? Širdyje ne! Nes širdis – tai kaip tu žiūri į savo vaikus, kaip žiūri į žmoną ar vyrą, kaip žiūri į praeivį, kaip žiūri į žmones iš bendruomenės ar kolegas darbe, o ypač kaip tu atsikeli ryte“¹⁰.

Ne tik tai. Kristaus atitolimas nuo širdies „paaikškina kitą atitolimą, kuris pasirodo kaip visiška sumaištis santykiuose tarp mūsų, žvilgsnyje vieni į kitus, nes tik Kristus [...] mus padaro broliais“¹¹, bičiuliai! Kiek kartų esame apie tai kalbėję ir patyrę gyvenime: širdžiai atitolus nuo Kristaus, atitolstame ir vieni nuo kitų, ir tarp mūsų įsivyrąja visiškas abipusis svetimumas.

Taigi, Jėzus gali būti toks tolimas nuo širdies, kad tampa svetimas: „Jei Jėzus tyliai čia ateitų, nejučia, ir atsisėstų ant tos kėdės, šalia jos, ir staiga visi tai pastebėtume, nežinau, kiek iš mūsų pajustų nuostabą, dėkingumą, džiaugsmą... nežinau, kiek iš mūsų akimirksniu prisirištų, išlaikydami savimonę. [...] Nežinau, ar nejaustume gėdos [...], jei tą akimirką pastebėtume, kad taip ir neištarėme „Tu“ [...], jei rimtai bandytume išgyventi tai, kad Jo „Aš“ nevisiškai paskendęs mūsų kolektyviniame „aš“¹². Paklauskime savęs: kas iš mūsų šiandien ištarė „Tu“ Kristui su tokio pačiu familiarumu, kokį rodome išties brangiems žmonėms?

Nesupraskite neteisingai, Kristus nėra visiškai nepažįstamas mūsų gyvenime. Kun. Giussani nenusileidžia: „Paradoksaliu būdu, Kristus yra ta priežastis, dėl kurios gyvename tam tikro tipo gyvenimą, antraip to nedarytume; tačiau Jis toli nuo širdies!“. Nors ir toliau darome daugybę dalykų dėl judėjimo ar judėjimo vardu, mums užaugus, suaugus, Kristus liko toli nuo širdies, neįsiskverbė į

⁸ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», in Dalla fede il metodo, Tracce-Quaderni 2, suppl. a Tracce-Litterae Communionis, aprile 1994, pp. 42-43.

⁹ Šventojo Tėvo Pranciškaus kalba Comunione e Liberazione Judėjimui 2015 m. kovo 7 d.

¹⁰ L. Giussani, Una strana compagnia, op. cit., pp. 22-24.

¹¹ Ten pat.

¹² L. Giussani, L'attrattiva Gesù, Bur, Milano 1999, p. 151.

širdį. „Išties, nemanau, - tęsia kun. Giussani, - kad tai įprastas statistinis reiškinys, jog augant tampame artimesni su Kristumi, nemanau, kad tas „didis nebuvimas“ mus pavertė esatimi“¹³.

Kas atsitinka, jei mums augant netampame artimesni su Kristumi? Ima skverbtis nusivylimas, „ne banalia šio žodžio prasme, bet turint omeny familiarumą su Dievu, kuriame glūdi žmogaus gyvenimo esmė“¹⁴. Todėl jei moralė yra „siekis kažko didingesnio nei mes patys, nusivylimas yra tokio siekio nebuvimas. Kartoju, toks siekis atsiranda mūsų kalbose ir darbuose, ir ne veidmainiaujant, o nuoširdžiai, bet ne *širdies gelmėje*. Nes jei kas yra širdies gelmėje, tai nėra tokios valandos ar sąlygos, kuri tam sukliudytų [...]. Kaip „aš“ negali sustabdyti savo gyvenimo, lygiai taip morali širdis, kai nėra nusivylusi, tuomet tas „daugiau“ siekis niekuomet nepradingsta“. Bičiuliai, neišsiseksime, čia kalbama apie širdį, ne apie veiklą. „Iš tikrųjų problema yra mūsų širdis“¹⁵.

Kaip nugalėti tokį nusivylimą? Giussani vėl primena mūsų draugystės, mūsų draugijos, mūsų Brolijos vertę, ir paaiškina jai skirtą užduotį: „Mūsų draugija visų pirma turi mus versti kovoti su tokiu nusivylimu; ji turėtų būti pagrindinis ginklas prieš šitokį nusivylimą“¹⁶.

Kaip ji gali mums padėti šioje kovoje, kad Kristus prasiskverbtų į mūsų širdį? Tai labai aiškiai matosi, kai atsitinka.

„Brangus kun. Julián, vakar dalyvavau Kryžiaus kelyje Karavadžo šventovėje, po daugybės metų visiško Didžiojo Penktadienio ignoravimo. Visada turėjau pasiteisinimą, kad dirbu, todėl visiškai ramiai praleisdavau šį gestą net neabejodama. Gilumoje nejaučiau jokio poreikio. Šiomet, kažin kodėl, radau laiko ir supratau, kad esmė – kuo remiasi mano širdis. Man tai buvo tarsi sugrįžimas į viso ko pradžių. Studentiški Velykų Tridienio laikai su kun. Giussani Karavadžo šventovėje buvo vienas iš tų dalykų, kurie mane pritrenkė, kai buvau vos dvidešimties. Lygiai taip pat mane pritrenkė vakar, tačiau labai skaudžiai, kai klausiausi choro giedamos giesmės „Cristo al morir tendea“ (Kristusėjo mirti), kur Marija kentėdama klausia: „Negi paliksite Jį dėl kitos meilės?“. Mane sukrėtė, kad nesako „dėl nuodėmės“ ar „dėl blogio“, sako „dėl kitos meilės“. Šįryt man iškilo klausimai, kurių jau dešimtis metų, o gal ir niekada sau nekėliau. Paklausiau savęs, kodėl Bažnyčia kasmet siūlo Didžiąją Savaitę. Kaip dažnai leidžiame, kad šis laikas prabėgtų kaip gestas, kuris visiškai nekeičia mūsų pačių, mūsų gyvenimo, nes „jau žinome“ ir nereikia nieko keisti! Laukiame, kad greičiau pasibaigtų, kad vėl grįžtume prie konkrečių dalykų: darbo, atlyginimo dienos, vyro, vaikų, namų, automobilio, gimtadienio švenčių, Brolijos susitikimų (kame mūsų brolystė tuomet?), atostogų su judėjimu ar su draugais prie jūros. O Bažnyčia viską nutraukia, išties nutraukia laiką, kad atvertų mano žmogiškumo žaizdą. Nes tu, drauge, vyre, žmona, vaike, kiekvienas mano širdies judesy, tu, kuris man esi viskas, negyvensi amžinai ir išduosi mane, ir aš tave išduosiu, išduodu pati save; tu, kurį taip myliu, nesi pajėgus ištesėti pažado, kurį manyje pažadinai. Į ką tuomet dėti viltis, kai širdis nesiliauja klaususi? Štai ką kasmet mums siūlo Bažnyčia: atrasti kasdienines žaizdas ir, pradedant nuo Pelenų Trečiadienio, pripažinti savo poreikį, susigrąžinti tikrąją poziciją: prašymą. Mums nepateikiamas atsakymas, jis atsiskleidžia prašančiai širdžiai, kuri bėga į naują aušrą trečiąją dieną“.

Štai koks draugijos uždavinys. Antraip būtų neverta joje pasilikti. Giussani kartoja: „Mūsų draugija turi nerti į gelmę, į pačią gelmę, ir turi liesti mus pačius, mūsų širdį“¹⁷, kaip sakoma

¹³ L. Giussani, *Una strana compagna*, op. cit., pp. 24-25.

¹⁴ Ten pat, p. 30.

¹⁵ Ten pat, p. 25-26.

¹⁶ Ten pat, p. 26.

¹⁷ Ten pat, p. 26-27.

Bendruomenės mokykloje, ji turi mus įvesti, pastūmėti į „giliai asmenišką ryšį su Juo“¹⁸, su Kristumi.

Pasiekus šį lygmenį, pastebi Giussani, širdies lygmenį, kuomet aš atpažįstu Tave, Kristau, neįmanoma deleguoti kitiems to atsakymo, kuris gali būti tik asmeninis: „Šitokios atsakomybės [kaip liudija ką tik skaitytas laiškas] [...] negalima perleisti draugijai. Širdis yra vienintelis dalykas, kuriame tarsi nėra partnerių. [...] Jei esama grupės, kurioje kiekvienas turi savo vaidmenį, vienas kitam padeda, lygiai taip pat yra judėjime, judėjimo veiklose. O čia ne! Todėl mūsų draugija privalo būti keista: draugija, kuriai negali nieko perleisti“¹⁹.

3. Kristus – išsipildymo viltis

Kodėl Giussani taip daug kalba apie būtinybę, kad Kristus įsiskverbtų į širdį? Priežastis paprasta: be Kristaus širdis lieka nepatenkinta. Patirtis mums parodo, kad širdis nesukčiauja, nes ji objektyvi ir neklystanti. Kaip mums primena pirmasis „Religinio jausmo“ skyrius, širdis, vertinimo kriterijus, yra objektyvi: ištis, atrandame savo autentiškus poreikius, negalime jais manipuliuoti, jie mums duoti su pačiu gyvenimu. Todėl širdis yra neklystantis kriterijus: autentiški poreikiai nesuklaidinami, ir nuolat atskleidžia, kad bandome susiaurinti ar patys įsivaizduoti, kas turėtų atsakyti į širdies troškulį; nepasitenkinimo jausmas, kurį patiriame susidūrę su asmeniniu ar šeimininiu chaosu, ar netgi su profesine sėkme, yra akivaizdus to ženklas.

Toks Giussani raginimas parodo, kaip jis mus gerbia, kokia aistrą jaučia kiekvienam iš mūsų. Jis yra tikros draugijos įsikūnijimas, nes niekad nesiliauja mums priminti apie vienintelį dalyką, galintį patenkinti širdį. „Kristaus nebuvimas griaua ir slegia, veda žmogų į nuolatinę depresiją. Kuo mažiau Tavo buvimo, Kristau, tuo mažiau žmogiškumo mano ir tavo širdyje; kuo mažiau Tavo buvimo, Kristau, tuo mažiau žmogiškumo vyro santykiyje su žmona, žmonos – su vaikais, [atsiranda] pretenzija, pakeičianti tikrąjį prisirišimą, realią meilę, artimo meilę, neatlygintą savęs dovanojimą [...]. Kuo mažiau Tavo buvimo, Kristau, tuo mažiau žmogiškumo [...] visiems tiems žmonėms, kurie spiečiasi aplink tave“²⁰, aplink mus.

Koks dalykas yra priešingas tokiam širdies nusivylimui ir žmogiškumo depresijai, kurie, rodos, taip apibūdina mūsų tapimą suaugusiais? „Nusivylimui priešingas dalykas [kurio mums taip reikia] yra viltis“. Mums tai paliudijo perskaitytas laiškas. Tai, ką mums sako kun. Giussani, neįtikėtinai pasitvirtina tiems, kas išgyvena tikrą žmogiškumo patirtį ir ištikimai seka tuo, kas vyksta jų gyvenime. Kokia tai patirtis? Apie kokią viltį kalbama? Apie viltį dėl savo likimo, dėl savo išsipildymo. Kaip tai įmanoma, jei darome tiek klaidų, patiriame tiek nesėkmių, prieštaravimų, kurie kartojasi, auga ir kaupiasi? „Ši viltis egzistuoja tik ten, kur Dievas kalbėjo žmogui“. Ištis, tokią viltį sudaro tai, „ką angelas pasakė Marijai: „Dievui nėra negalimų dalykų“. Manau, kad tai yra viskas. Naujasis žmogus, kurį Kristus pažadino pasaulyje, yra žmogus, kuriam šis teiginys yra gyvenimo šerdis: „Dievui nėra negalimų dalykų“; kur Dievas nėra mūsų minčių „Dievas“, bet tikrasis, gyvasis Dievas, tas, kuris tapo Žmogumi, Kristumi“²¹.

¹⁸ Plg. L. Giussani, *Kodėl Bažnyčia?*, p.208.

¹⁹ L. Giussani, *Una strana compagna*, op. cit., p. 27.

²⁰ L. Giussani, *Si può vivere così. Esercizi Spirituali della Fraternità di Comunione e Liberazione*, Rimini 28-30 aprile 1995, suppl. a *Litterae Communions-Trace*, n. 6, 1995, p. 22.

²¹ L. Giussani, *Una strana compagna*, op. cit., p. 28.

Biblija mums primena: „Štai aš Viešpats, visos žmonijos Dievas! Argi yra man kas neįmanoma?“²². „Dievui nėra negalimų dalykų“! Taigi šis sakinytis yra pati tikrosios žmogiškumo istorijos pradžia, nuo jo prasideda didžioji pranašystė Izraelio tautai, nuo jo prasideda naujosios tautos istorija, naujasis pasaulis, per angelo apreiškimą Marijai, nuo jo prasideda ir naujojo žmogaus askezė, nuo jo prasideda naujojo žmogaus perspektyva ir veiksmai. [...] Apaštalai, girdėdami Jį sakant: „Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę“, kalbėjosi: „Kas tada galės išsigelbėti?“. Jie buvo paprasti žmonės, palikę ir tuos kelis daiktus, kuriuos turėjo. Jėzus atsakė: „Tai neįmanoma žmonėms, bet ne Dievui: Dievui viskas įmanoma“²³.

Viltis, galimybė nugalėti nusivylimą, praradimą to siekio, kuriam buvo sukurta širdis, remiasi tuo, kad Dievas tapo žmogumi, Kristumi. „Naujasis žmogus atėjo į pasaulį, o su juo – naujas kelias“²⁴: tai, kas neįmanoma, tapo įmanoma. Jaudinančiu būdu apie tai primena Velykų plakatas: „Nuo tos dienos, kai Petras ir Jonas nubėgo prie tuščio kapo ir pamatė Jį prisikėlusį bei gyvą jų tarpe, viską galima pakeisti. Nuo tada ir visam laikui žmogus gali pasikeisti, gali gyventi, gali atgimti. Jėzus iš Nazareto esatis yra kaip syvai, kurie iš vidaus – paslaptinai, bet užtikrintai – atgaivina mūsų skurdumą ir neįmanomą paverčia įmanomu: tai, kas mums nėra įmanoma, nėra neįmanoma Dievui. Taip vos apčiuopiamas naujas žmogiškumas tampa matomas tiems, kurių akys ir širdis nuoširdūs, per draugiją žmonių, atpažįstančių Jo esatį, Dievą su mumis. Vos apčiuopiamas naujas žmogiškumas yra tarsi niūrios ir išdžiūvusios gamtos sužaliavimas“²⁵.

Bičiuliai, todėl turime prašyti Dvasios, kad suteiktų paprastumo atpažinti Kristų, „pakelti žvilgsnį nuo savęs į tą Esatį“²⁶, kuri mus pasitiko, ir leistis, kad ji įsiskverbėtų į mūsų širdį kaip naujos dienos aušra.

Mums tereikia paprastumo. „Viso to esmė – turėti vaiko širdį“. Ką tai reiškia? „Pakelti akis nuo savo problemų, projektų, nuo savo trūkumų, nuo kitų trūkumų, kad pažvelgtume į prisikėlusį Kristų. Pakelti žvilgsnį nuo savęs į tą Esatį. Tarsi papūstų vėjas ir nuplėštų tai, kas esame; tuomet širdis vėl tampa laisva, ji ir toliau gyvena kūne, t.y. ir toliau klysta [...], tačiau tarsi kažkas naujo ateitų į pasaulį. Naujas žmogus atėjo į pasaulį, o su juo – naujas kelias. „Štai, nutiestas naujas kelias per dykumą, ar nematote?“ Pasaulio dykumoje nutiesiamas naujas kelias, t.y. atveriamą galimybę imtis „darbų“, o visų pirmiausia imtis *darbo*. „Darbai“ – tai žmogiškumo išraiška; „darbas“ – tai naujas žmogiškumas, nauja žmogiška draugija“²⁷.

Nėra kito būdo susigrąžinti pradinį entuziazmą, kurį gyvendami galėjome prarasti: „Be tokio paprastumo, be tokio neturto, be gebėjimo pakelti žvilgsnį nuo savęs į tą Esatį, neįmanoma tokia draugija, kuri nusikratytų sumaištis [...] ir išties taptų pagalba kelyje į likimą [...]. Reikia pakelti žvilgsnį nuo savęs į šią Esatį, į prisikėlusio Kristaus esatį“²⁸. Pakelti žvilgsnį nuo savęs, kad kreiptume jį į Jo esatį, yra vienintelė galimybė gyventi taip, kad išsaugotume savo gyvenimą ir draugiją, nugalėdami tą sumaištį tarp mūsų, apie kurią kalbėjo kun. Giussani.

²² Jer 32,27

²³ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 29.

²⁴ Ten pat, p. 34.

²⁵ L. Giussani, *Comunione e Liberazione*, Velykų Plakatas 2018.

²⁶ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 35.

²⁷ Ten pat, p. 34-35

²⁸ Ten pat, p. 35.

Tik Kristus gali atsakyti į laukimą, kuris mus čia atvedė, kaip rašo viena iš jūsų: „Laukiu Rekolekcijų, kaip dar niekada gyvenime nesu laukusi!“, ir tai tik vienas iš daugybės mane pasiekusių laiškų, kuriuose pilna tokio laukimo.

Šešiasdešimt aštuntųjų metų krizei pasiekus viršūnę, Giussani pasakė Péguy Centro draugams: „Turi baigtis šis laikotarpis ir prasidėti naujas: galutinis, brandus, tas, kuris atlaikys laikų įvykius, visos istorijos įvykius, nes tas apreiškimas, kuris nustebino du žmones (pirmajame Evangelijos pagal Joną skyriuje), Joną ir Andriejų, prieš du tūkstančius metų, tas apreiškimas, tas žmogus yra fenomenas, kuris mus patraukė čionai, fenomenas, kuris mums leis pasilikti Dievo Bažnyčioje“²⁹.

Prašykime Kristaus, kad šiomis dienomis suvirpintų mūsų širdis meile Jam: tai vienintelis būdas Jį pažinti iš tikrųjų, kad tai nebūtų vien apibrėžimai ir intelektas. Įsigyvenkime į kun. Giussani kvietimą, kurį jis pasiskolino iš „Stabat Mater“ (kurio autoriumi laikomas Jacopone da Todì), komentuodamas Dvoržako muzikinę versiją: „Fac ut ardeat cor meum in amando Christum Deum ut sibi complacem“ (padaryk, kad mano širdis degtų meile Kristui Dievui, kad Jam patikčiau). „Padaryk, kad viskas manyje degtų! Viskas, viskas iki paskutinio plauko. Padaryk, kad viskas manyje degtų, nes esu nevertas, ir vis dėlto sukurtas, kad giedočiau: „Garbinu Tave, Atpirkėjau“. Kokia laisvė, kokia pažinimo ugnis!“³⁰.

Kaip matėte įeidami į salę, šiomet kiekvieną kartą įeinant sugalvojome pasiūlyti trumpą kun. Giussani citatą, susijusią su muzikos kūriniumi, kurio klausomės, kad mums dar labiau padėtų įsigyventi į tai, kas vyksta. Pasiūlyti muzikos kūriniai, kaip žinia, nėra atsitiktiniai: kun. Giussani savo laiku mums kiekvieną iš jų pristatė būtent dėl to, kad jie padeda išlikti tyloje. Kas žiūrėjo į Karavadžo paveikslus ir klausėsi „Fac ut ardeat“, tikrai tą pajuto. Visai kas kita, kai esame išsiblaškę ar naudojamės mobiliuoju, ir kai leidžiamės paliečiami to, kas yra priešais mus: būti dėmesingiems reiškia nesusiaurinti to, kas vyksta, reikšmės.

Pavyzdžiui, paklauskime, ką kun. Giussani pasakė apie Mocarto kūrinį, „Grande Messa in do minore“, kurį daug kartų esame girdėję per mūsų susitikimus: „Ši nuostabi giesmė padeda susikaupti į dėkingumo kupiną tylą, tuomet širdyje gali gimti, išdygti „taip“ gėlė, kuri leidžia žmogui veikti, leidžia tapti Kūrėjo bendradarbiu [...]: įsimylėti Kūrėją. Taip, kaip atsitiko Mergelei Marijai [...]: beribis ryšys pripildė jos širdį ir laiką. Jei religinis Mocarto muzikos intensyvumas (Dvasios dovanotas genialumas) prasiskverbė į mūsų širdį, į mūsų gyvenimą su visais jo neramumais, prieštaravimais ir sunkumais, gyvenimas taptų nuostabus kaip jo muzika“³¹.

Troškstu su jumis leisti vis labiau ugdomas charizmos išgyventi tylą, *tokią* tylą, kuri yra „širdis ir protas, pripildyti svarbiausių dalykų“, esminės gyvenimui Esaties. „Tyla [...] sutampa su tuo, ką vadiname atminimu“. Šiomis dienomis, kurias kartu išgyvensime, „atminti padės tiek muzika, kurios klausysime, tiek paveikslai, kuriuos matysime [ekranuose]; tokiu būdu pasirengsime žiūrėti, klausytis, protu ir širdimi pajusti tai, ką vienokiu ar kitokiu būdu Dievas mums pasiūlys“³², kad leistumės Jo vedami ir pagaunami.

²⁹ L. Giussani in A. Savorana, Vita di don Giussani, op. cit., p. 413.

³⁰ L. Giussani, «La festa della fede», in Spirto Gentil. Un invito all'ascolto della grande musica guidati da Luigi Giussani, a cura di S. Chierici e S. Giampaolo, Bur, Milano 2011, p. 289.

³¹ L. Giussani, «Il divino incarnato», in Spirto Gentil..., op. cit., p. 55.

³² L. Giussani, Dare la vita per l'opera di un Altro, Esercizi Spirituali della Fraternità di Comunione e Liberazione, Rimini 8-10 maggio 1992; suppl. a CL-Litterae Communions, n. 6, 1992, p. 5.

Visos mūsų pastangos, tam tikros muzikos, giesmių ar vaizdų parinkimas, skirtos tam, kad išmoktume palikti vietos Kitam, kuris yra vienintelė priežastis, šiandien mus atvedusi čia.

Todėl primenu, kad šiomis dienomis ypatingą dėmesį skirtume tylai, kai važiuosime iš viešbučių, įeidami ir išeidami iš salės. Gestas, kurį išgyvensime, stipriai priklausys nuo kiekvieno iš mūsų indėlio: to prašau iš savęs ir iš visų jūsų, kad neiššvaistytume šios progos.

Balandžio 28d., šeštadienio rytas

*Jeinant ir išeinant:
Wolfgang Amadeus Mozart, Grande Messa in do minore, K 427
Herbert von Karajan – Berliner Philharmoniker
„Spirto Gentil“ n. 24, Deutsche Grammophon*

Viešpaties Angelas

Rytmetinė malda

PIRMOJI MEDITACIJA
Julián Carrón

„Mes pažinome ir įtikėjome meilę, kuria Dievas mus myli“!

Yra tokia „kelionė“³³, kurią turime nukeliauti, kad pasiektume Kristaus pažinimą bibline prasme, kaip sakė kun. Giussani, jei nenorime likti sumaištyje, kurią sukėlė mūsų širdies atitolimas nuo Jo.

Pradėkime nuo to, kokią perspektyvą Jėzus atskleidžia priešais mūsų akis. Kur Jis nori mus nuvesti? Per „Dangaus Karalienės“ maldą praeitą sekmadienį girdėjome: „Aš pažįstu savąsias, ir manosios pažįsta mane, kaip mane pažįsta Tėvas ir aš pažįstu Tėvą“³⁴. Komentuodamas šiuos žodžius, popiežius Pranciškus pasakė: „Jėzus nekalba apie intelektualų pažinimą, ne, Jis kalba apie asmeninį ryšį, meilumą, abipusį švelnumą, atspindintį tą patį artimos meilės santykį tarp Jo ir Tėvo“³⁵. To nepasiekus, Kristaus ir Tėvo pažinimas nėra tikras. Jėzus nori nuvesti mus, savąsias avis, į tokį patį pažinimą, į tokį patį artumą, kokį Jis, Ganytojas, išgyvena su Tėvu. Toks Jo tikslas.

Kokį būdą naudoja Paslaptis, kad mus nuvestų į tokį pažinimą? „Dievas yra visa visame“, Viešpats yra viskas, kaip daug kartų mums yra priminęs kun. Giussani. „Kad Viešpats yra viskas, sako ne mūsų jausmai, nes „jaučiame“, kad Jis yra viskas; ne moralė, nes „privalo“ būti viskas, bet iš esmės, iš prigimties“³⁶. Tokia yra tiesa, taip buvo nuo pat pradžių. Ji aiški pati savaime ir nepriklauso nuo mūsų jausmų, mūsų valios pastangų, mūsų sprendimų. Tačiau prašosi žmogaus atrandama, pažįstama, kaip jau sakėme, kad imtų keisti gyvenimą. Taigi, kaip ji gali prasiskverbti į širdį? Tik jei įvyksta.

Tai yra biblinio pažinimo sąlyga: įvykis. Kad Viešpats yra Viešpats, t.y. kad Dievas žmogui yra viskas, kad Jis artimas savo kūrinių gyvenimui, netapo akivaizdu tai apmąstant, tarsi pasisemiant „žinių“, bet visai kitokiu būdu, kuris apsuka kryptį: Dievas atskleidžia, kad yra žmogaus Viešpats, įsitraukdamas į istoriją. Kun. Giussani rašė: „Faktas, kad Viešpats yra viskas iš prigimties [...], neiškilo kaip išmintingumo vaisius, nebuvo filosofinių apmąstymų rezultatas. Tapo akivaizdu, kad Viešpats yra Viešpats, Jam atėjus į istoriją, Jam atsiskleidus istoriškai“³⁷.

Biblijos istorija – konkreti, ypatinga istorija, sudaryta iš faktų ir tikslų žodžių – yra Dievo atsiskleidimo liudijimas. Tokiu būdu istoriškumas tampa esminiu Dievo bendravimo matmeniu. Būtent taip atsitiko ir mums, per šią „konkrečią istoriją“ – judėjimą.

³³ C. Chieffo, „Kelionė“ (*Il viaggio*) iš Canti, Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 232-233.

³⁴ Jn 10,14-15.

³⁵ Pranciškus, „Regina Coeli“, 2018 m. balandžio 22 d.

³⁶ L. Giussani, „Žmogiškojo veido beiškant“ (*Alla ricerca del volto umano*), Rizzoli, Milan 1995, p. 22.

³⁷ Ten pat.

Paklauskite, kaip Giussani prisimena pradžią, netgi valandą: „Prisimenu, tarsi būtų šiandien: licėjus „Berchet“, 9 valanda ryto, pirmoji diena mokykloje, 1954-ųjų spalį. Prisimenu, kaip jaučiausi, kildamas tais keliais laipteliais priešais įėjimą į licejų: buvau kupinas entuziazmo naivumo, drąsos [...]. Prisimenu save tą akimirką, širdis pripildyta minties, kad Kristus žmogaus gyvenime yra viskas, kad Jis – žmogaus gyvenimo širdis: tie jaunuoliai turėjo tai išgirsti ir išmokyti, kad būtų laimingi. [...] Taip sakau, nes tai vienintelė priežastis, vienintelis tikslas ir vienintelė šaknis, iš kurios gimė mūsų judėjimas. O jei mūsų judėjimas patyrė nuklydimų, paviršutiniškumą ar išsiblaškimų, taip atsitiko išskirtinai dėl to, kad buvo nuslopinta, pamiršta ši vienintelė visų mūsų pastangų ir iniciatyvų tema. Didelis entuziazmas“³⁸.

Šios konkrečios istorijos pradžia yra kiekvieno tolimesnio žingsnio metodas. Kadangi tiesa pasirodė būtent tokiu būdu, atsiskleisdama istoriškai, istorijoje ji gali netekti savo akivaizdumo, savo spindesio, gali būti nuslopinta ar užmiršta. To priežastis Enciklikoje „Spe salvi“ mums priminė Benediktas XVI: „Sumuojamoji pažanga galima tik materialinėje srityje. [...] Tačiau moralinės sąmonės ir moralinių sprendimų srityje toks sumuojamumas neįmanomas vien dėl to, kad žmogaus laisvė visada yra nauja bei [...] visada iš naujo privalo būti laimima gėriui. Laisvas pritarimas gėriui niekada neegzistuoja savaime“³⁹.

Kas, jausdamas savo nuosmukį, sąmoningumo akimirkomis netrokšta būti vėl pagautas? Kaip tai gali įvykti? Niekas mums taip nepadės atrasti atsakymo, kaip susitapatinimas su Dievu, Dievo susijaudinimu, kai Jis nori mus patraukti prie Savęs, kad kiekvieno iš mūsų gyvenimas nebūtų prarastas, ir kai Jis pasinaudoja bet kokia Savo tautos istorijos detale, kad taptų vis labiau atpažįstamas. Todėl grįžkime prie ištakų, kad vėl išmoktume tai, ką manėme jau žinantys.

Skaitydamas von Balthasar neseniai išleistos knygos „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (it. *L'impegno del cristiano nel mondo*⁴⁰) puslapius, negalėjau negalvoti apie poreikį grįžti prie ištakų. Galbūt sąmoningumas, subrandintas daugelio įvykių dėka, kad nepakanka jau žinoti ar tam tikru metu jau būti patyrus kažkokį dalyką, kad jis išliktų, mums suteiks laisvumo, atidumo, kad leistumės nustebinami to, kaip Dievas visa sukūrė ir kuria.

1. Pradžia: išrinkimo aktas

„Visos senovės tautos turi savo dievus, bet Izraelio dievas iš visų išsiskiria tuo, kad pirmas iš visų unikaliu išrinkimo aktu sukuria [...] jį garbinančią tautą. [...] Viso ko pradžioje yra laisva dieviška iniciatyva [...]. „Viešpats, tavo Dievas, išsirinko iš visų žemės tautų tave būti jo branginama tauta. Ne dėl to, kad būtumėte buvę gausesni už bet kokią kitą tautą, Viešpats pamilo jus ir išsirinko [...]. Nes Viešpats mylėjo jus“⁴¹.

Būtent per pasirinkimo patirtį galime pažinti Dievą. Itin aiškiai tai išreiškia Mozės dialogas su Dievu: „Tu sakei (čia Mozė kreipiasi į Dievą): 'Aš pažįstu tave vardu, tu iš tikrųjų radai malonę mano akyse'. Jei aš tikrai radau malonę tavo akyse, prašyčiau parodyti man savo kelią, kad galėčiau pažinti tave ir nuolat rasti malonę tavo akyse“⁴².

³⁸ L. Giussani, „Gyvenimo nuotykis, tai yra istorija“ (*Un avvenimento di vita, cioè una storia*), paruosta C. Di Martino, EDIT-Il Sabato, Roma 1993, p. 336, 338

³⁹ Benediktas XVI, Enciklika „SPE SALVI apie krikščioniškąją viltį“, 24.

⁴⁰ H.U. von Balthasar - L. Giussani, „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (*L'impegno del cristiano nel mondo*), Jaca Book, Milan 2017.

⁴¹ H.U. von Balthasar, „Senosios Sandoros reikšmė“ (*Significato dell'antica Alleanza*), ten pat, p. 31.

⁴² Iš 33,12-13

Pažinti reiškia rasti malonę Jo akyse, būti Jo išrinktaisiais. „O angelas jai tarė: „Nebijok, Marija, tu radai malonę pas Dievą!“⁴³. Galimybę pažinti Jį ir save suteikia Dievo prielankumas, Dievo iniciatyva, ne žmogaus gebėjimai. Kiekvienas iš mūsų, kiekvieno iš mūsų veidas yra šis prielankumas, šis visiškai unikalus meilės gestas. Kaip sako von Balthasar: „Man skiriama Dievo meilė mane paverčia tuo, kas esu iš tikrųjų ir iš esmės: ji įtvirtina tokį Aš, kokį Dievas nori regėti priešais save ir turėti sau, atsigręžusį į Jį. Pasirenkanti meilė paverčia nepakartojamu asmeniu tą neaiškų „subjektą“ ar „individa“, kuriuo žmogus yra pats savaime. Dievas yra absoliučiai unikalus ir, dovanodamas man savo pasirenkančią meilę, šiuo veiksmu padaro unikalų ir mane“⁴⁴. Kaip įspūdinga girdėti šiuos dalykus!

Taigi, „laisvas Dievo pasirinkimas ir iniciatyva išlieka konkrečia forma, per kurią malonė pastebima tarp žmonių. Galima būtų manyti, kad šis nepagrįstas visagalio Dievo veiksmas parodo Jo aukščiausią despotišką valdžią, tokiu būdu žmogų paversdamas vergu, pasmerktu vien paklusti, tačiau laisvas pasirinkimas skirtas atskleisti ne galią, bet meilę“. Jo malonės tikslas nėra paversti žmogų naujos valdžios vergu, bet išlaisvinti jį. „Dievo veiksmas yra mano išlaisvinimas. Tikslas, su kuriuo Jis mane išlaisvino iš Egipto vergijos, negali būti nauja vergovė, absoliutus pajungimas Jahvei, bet tik šis: sekant laisvu Dievu, nuvesti mane į mano [...] laisvę. Pasirinkimo pagrindas: Dievo laisvė turi sutapti su pasirinkimo tikslu – dalyvavimu pačioje Dievo laisvėje“⁴⁵.

Kaip gali žmogus (t.y. kiekvienas iš mūsų) patikrinti, ar tai tušti žodžiai, ar tiesa, kad Dievo iniciatyvos tikslas yra mūsų išgelbėjimas? Atsakymas į šį klausimą apibūdina Dievo atsiskleidimą per istoriją: Dievo duotą išlaisvinimo pažadą patvirtintina mūsų dalyvavimas pačioje Dievo laisvėje. Žinau, kad pažįstu Dievą, nes Jis mane išlaisvina. Tačiau su viena sąlyga: kad aš Jį priimsiu. Reikalingas mano atsakymas, Jo prielankumo priėmimas, nes mano išlaisvinimas negali įvykti be manęs. Kad Dievas mane išlaisvintų, Jam reikia mano laisvės. „Jei Dievo pasirinkimo faktas pirmiausia yra neišsemiamą meilę, Jo laukiamas, netgi Jam reikalingas atsakymas yra [...] „taip“, kuris seka ir švelniai bei ryžtingai paklūsta, kad su dėkingumu atsakytų į tą meilę“. Tik jei tauta atsako į pasirinkimą, išvys pažado išpildymą: „Dievas išves tautą iš Egipto, leis pereiti jūrą, paskandins persekiotojus, stebuklingai juos maitins ir girdys dykumoje. Praeis kaip ugnies ir dūmų debesis, žymėdamas kelio atkarpas: kur debesis sustos, ten turės įsikurti tauta; kai pajudės, turės išardyti palapines ir eiti toliau, visad sekant Dievu“. Nesuvokiama, kad šie du elementai tam tikru metu apsiverstų, susikeistų vietomis, ir „kad Izraelis imtųsi vesti, o Dievas sektų paskui tautą. Paklusnumas ir Dievo kelių pažinimas yra pirmosios vertybės, kurių reikalaujama iš Izraelio. [...] Paklusnumas yra ugdymas šiai laisvei. „Būkite šventi kaip ir Aš esu šventas“, teisingai supratus reiškia: „Būkite laisvi kaip ir Aš esu laisvas“. Vadinasi, būti šventais, būti laisvais reiškia „laisvai pasitikėti Dievo laisve“⁴⁶. Tokia yra Viešpaties iškelta sąlyga, kad būtume laisvi.

Tačiau, kaip pastebi von Balthasar, tai reiškia, kad pradžia niekada negali tapti praeitimi. Pradžia yra „šaltinis, nuo kurio niekada nevalia atitolti. Net ir vėliau, iš karto, kai jau bus matomi rezultatai, šios prielaidos negalima pamiršti nei akimirka. Mūsų laisvė neatskiriama nuo mūsų išlaisvinimo“⁴⁷.

Mūsų laisvė neatskiriama nuo mūsų išlaisvinimo, kaip vakar, lygiai taip pat ir šiandien: „Brangus Carrón, ką tik išgyvenau sudėtingą laikotarpį. Vienu metu ėmiau galvoti, kad sekti

⁴³ Lk 1,30

⁴⁴ H.U. von Balthasar, „Senosios Sandoros reikšmė“ (*Significato dell'antica Alleanza*), ten pat, p. 38.

⁴⁵ Ten pat, p. 32.

⁴⁶ Ten pat, p. 32-33.

⁴⁷ Ten pat, p. 33.

Kristumi neverta, ir atitolau, manydama, kad galiausiai nieko tai nekeičia. Tačiau ėmiau gyventi bet kaip, visko atrodė negana. Aš pastebėjau, kad man negera ir liūdna, bet bijojau tai pripažinti. Bijojau pripažinti, kad iš esmės trūko Jo esaties mano gyvenime, kad man reikia Jo, kad priimčiau aplinkybes, kurias reikia priimti. Nekalbu apie pasyvų tikrovės priėmimą. Kalbu apie naują būdą pasitikti naujas aplinkybes. Tuomet nusileidau, sugrįžau ir pradėjau gyventi iš naujo. Jei trūksta šios draugijos, jei trūksta esančio Kristaus, neįmanoma gyventi“. Atitrūkus nuo Jo, gyvenimas ima rintis žemyn.

Kai tik pasijaučiam savo laisvės šeiminkais, pamiršdami, kad ji mums dovanojama kiekvieną akimirka, ją prarandame, nes jos negalima atskirti nuo mūsų išlaisvinimo fakto. Neturime niekada to pamiršti. „Kai Viešpats, tavo Dievas, bus įvedęs tave į kraštą, kurį jis prisiekė duoti tavo protėviams [...] rūpinkis neužmiršti Viešpaties, išvedusio tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų“⁴⁸. Dievas stengiasi ugdyti tautą, vesdamas ją į tokį sąmoningumą: mūsų laisvė neatskiriama nuo nuolatinio išlaisvinimo; todėl nuo to šaltinio, t.y. Jo veiksmo, Jo prielankumo, Jo esaties niekada negalime atitolti. Kaip viskas pasikeistų, jei tai suvoktume!

Jei nesuvokiame Dievo metodo, jei nematome ryšio tarp mūsų laisvės patirties ir Jo iniciatyvos, neišvengiamai atitolsime nuo ištakų. Kaip? Galvodami, kad tai savaime suprantama, kad tai jau žinoma. Tačiau kam mums reikalinga tai, ką jau žinome, kai susiduriame su ramybės neduodančiomis aplinkybėmis? Vis dėlto pastebime, kad kantiškoji pagunda kyla ir mums: atitolti nuo šaltinio, susiaurinti krikščionišką gyvenimą iki sustingusios doktrinos ar etikos⁴⁹. Tačiau krikščioniškas gyvenimas visuomet yra neatlygintina, laisva Dievo dovana mums, visada kylanti iš dabar įvykstančios Jo iniciatyvos, o atitrūkti nuo šio šaltinio, susiaurinti jį iki to, ką galvojame mes, iki mūsų interpretacijų, reiškia sugrįžti į vergovę, nori to ar nenori. Todėl, kaip sakiau vakar cituodamas kun. Giussani, esminė klaida yra laikyti savaime suprantamu dalyku tikėjimą, tą šaltinį, iš kurio trykšta gyvenime patiriamas naujumas.

Tokiai pagundai nuolat pasiduoda ir Izraelio tauta. Vietoj to, kad sektų Dievu, kuris veikia dabartyje, kad sektų Jo nuorodomis, ji nusprendžia elgtis savaip. Tam tikra prasme mums paguoda matyti, kad Izraelio tauta, visai kaip mes, žingsnis po žingsnio, nuolat nupuldama, turėjo išmokti Dievo metodo. Karaliaus Sauliaus atvejis itin aiškus. Jį apėmė tokia baimė dėl gresiančios filistiečių pergalės, kad nutarė nelaukti pranašo Samuelio, kaip jam liepė Dievas, ir pats ima aukoti aukas. Gresia pavojus, priešai triuškina tautą, todėl jis imasi veiksmų! Atvykęs Samuelis priekaištauja Sauliui: „Tu pasielgei kvailai, nesilaikydamas Viešpaties, savo Dievo, tau duoto įsakymo!“⁵⁰. Saulius nesuprato. Išanalizavęs situaciją, jis manė, kad suprato Dievo paliepimą, bet pamiršo, kad pagrindinis veikėjas yra Kitas. Išties, Dievą domino ne aukos, bet tai, kad Jo tauta imtų suprasti ir Juo pasitikėti.

Būtent šis kriterijus leidžia patikrinti, ar Izraelio tauta remiasi įvykiu, kuris jiems įvyko, Dievo prielankumu, Jo iniciatyva, ar susidarytu įspūdžiu: kaip jie pasitinka tikrovę. Tautos istorija parodo, kad dažnai manymas, jog ji pati pajėgi atverti kelią į laisvę, neišvengiamai sugrąžino į vergovę. Tai galioja ir mums. Atsakymas gaunamas nedelsiant, patiriamas savo kailiu: jei manomės

⁴⁸ Įst 6,10-12.

⁴⁹ „Išties galima ramiai manyti, kad jei Evangelija nebūtų išmokiusi tyrų universalių etikos taisyklių, protas nebūtų pažinęs jų pilnatvės, tačiau dabar, *kadangi jos jau egzistuoja*, kiekvienas gali įsitikinti jų teisingumu ir patikimumu vien savo protu“ (I. Kantas, „Laiškas F.H. Jacobi, 1789 m. rugpjūčio 30d.“, iš „Ribiniai klausimai“ (*Questioni di confine*), Marietti 1820, Genova 1990, p. 105.

⁵⁰ 1 Sam 13,13

patys atversiantys kelią į laisvę, remdamiesi savo įspūdžiais ar analize, tai neišvengiamai mus prives prie vienokios ar kitokios vergovės⁵¹.

2. „Iš šių faktų suprasi, kad aš esu Viešpats“

Kaip Viešpats leidžiasi atpažįstamas ir tampa toks artimas, kad paliečia tautą iš vidaus? Labai konkrečiu būdu: nuolat rodydamas iniciatyvą istorijoje, kurios tikslas parodyti, kad Jis yra, ne teoriškai, bet kaip reali Esatis, kad Jis rūpinasi Savo tauta. Nuostabu, kaip Biblija susieja Izraelio tautos patirtį ir Dievo pažinimą. Tai ne kokia abstrakcija ar sustingusi doktrina, o pažadas, kuris tampa istorine tikrove. Kalbame apie tyrą, patikrintą patirtį, nes patirtis nėra patirtis, jei nepadeda suvokti, kas ją padaro įmanomą.

Dievas kreipiasi į Mozę: „Todėl sakyk izraeliečiams: 'Aš esu Viešpats!'“. Iš ko jie gali pamatyti, kaip jie gali tai suprasti? Štai atsakymas: „Išlaisvinsiu jus iš egiptiečių lažo ir išgelbėsiu jus iš jų vergijos. Atpirksiu jus pakelta ranka ir teismo rykštėmis. Paimsiu jus sau kaip tautą ir būsiu jūsų Dievas. [Taip] Jūs žinosite, kad aš Viešpats, jūsų Dievas, kuris išlaisvino iš egiptiečių vergijos. Nuvesiu jus į kraštą, kurį prisiekiau duoti Abraomui, Izaokui ir Jokūbui. Jį duosiu jums kaip paveldą. Aš esu Viešpats!“⁵². Išsipildžius pažadui, tauta išties gali pamatyti, kas iš tikrųjų yra Dievas: „Aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų“⁵³.

Būtent tai Izraelis išmoko iš savo patirties, ir turi tai saugoti. Juk Dievas kviečia kiekvieną tautos narį: „Ir tu galėtumei papasakoti savo vaikams ir vaikaičiams, [...] kokius ženklus jiems padariau, – idant ir jūs žinotumėte, kad aš esu Viešpats“⁵⁴. Tik jei toks Dievo elgesys įvertinamas, pripažįstamas ir saugomas atmintyje, paveiks kiekvieno atskirai ir visos tautos veiksmus, taps tikros laikysenos versme. Išties, visa etika, laikysena tikrovės atžvilgiu „neišvengiamai turi religinį pagrindą“, t.y. tokį Dievo veiksmą. Nes tai „ne mano santykis su Dievu, bet būtent Dievo santykis mano atžvilgiu. Išganingas Jo veikimas yra viso ko pagrindas, kuris įtraukia tuo pat metu mane ir visą mano tautą“⁵⁵.

Todėl tautos laisvė visada pasireiškia kaip atsakymas Dievo iniciatyvai, kurioje atranda savo ištakas: „Kadangi aš esu Viešpats, kuris išvedžiau jus iš Egipto žemės, kad būčiau jūsų Dievas, jūs būsite šventi, nes aš esu šventas“⁵⁶. Šis kvietimas, kaip mums priminė von Balthasar, reiškia: „Būsite laisvi, nes aš esu laisvas“. Kadangi Dievas parodė, koks Jis tikras, realus, įtaigus, kadangi išpildė savo pažadą išlaisvinti, izraelitai buvo išlaisvinti iš stabmeldystės ir gali būti laisvi: „Nesikreipkite į stabus“, jums jų nereikia, „ir nedirbkite sau lietinių dievų: aš esu Viešpats, jūsų Dievas“⁵⁷.

Dar vienas dalykas neturėtų praslysti pro mūsų akis: tautos maištavimas ne tik nėra kliūtimi pažinti Dievą, bet tampa pažinimo priemone. Dievas leidžiasi pažįstamas, atsakydamas į maištavimą ir užmarštį, kaip atsitiko girdint Izraelio burbėjimą. Dievas išnaudoja šią galimybę, kad mestų iššūkį tautai iš naujo parodydamas iniciatyvą: „Aš išgirdau izraeliečių murmėjimą. Sakyk jiems [liepia Mozei]: 'Temstant valgysite mėsos, o rytoj rytą turėsite duonos iki soties. Tada jūs

⁵¹ Plg. H.U. von Balthasar, „Senosios Sandoros reikšmė“ (*Significato dell'antica Alleanza*), ten pat, p. 33-34.

⁵² Iš 6,6-8.

⁵³ Įst 5,6.

⁵⁴ Iš 10,2.

⁵⁵ H.U. von Balthasar, „Senosios Sandoros reikšmė“ (*Significato dell'antica Alleanza*), ten pat, p. 38.

⁵⁶ Kun 11,45.

⁵⁷ Kun 19,4.

žinosite, kad aš esu Viešpats“⁵⁸. Tokiu būdu Jis nuolat leidžiasi pažįstamas Savo tautos. „Ir jie žinos, kad aš esu Viešpats, jų Dievas, kuris išvedė juos iš Egipto žemės“, ir iškart priduria: „tam, kad galėtum tarp jų gyventi. Aš esu Viešpats, jų Dievas“⁵⁹.

Taigi tikslas yra Jo esaties familiarumas, „kad galėtum tarp jų gyventi“, nes tik augantis Dievo pažinimas, vis tvirtesnis tikrumas dėl Jo esaties, leis jiems pasitikti bet kokias aplinkybes be baimės: „nes aš, Viešpats, [...] kuris tau sako: Nebijok“⁶⁰. Tačiau nenustojame bijoti vien dėl to, kad kažkas mums sako „Nebijok“. Reikia, kad toji esatis būtų visiškai prasiskverbusi į mūsų vidų, tai turi būti esatis, kuri įrodė savo patikimumą istorijoje. Dievas visa padarė ir daro tam, „kad tu žinotum, kad aš esu Viešpats“ ir pasitiktum Juo. Antraip tai bus vien žodžiai, išraižyti ant sienos.

Šitokio patikrinimo dėka tauta vis geriau supranta, kas yra jos Viešpats: „Tau atiduosiu paslėptus turtus, slaptas sandaupas, kad žinotum, jog aš Viešpats, Izraelio Dievas, kurs šaukia tave vardu“⁶¹. Dievas išdalina turtus ir sandaupas savo tautai, kad ši suprastų, jog Jis yra Viešpats, kad vis geriau Jį pažintų tokį, koks Jis yra, kad atsirastų familiarumas su Juo, leidžiantis su pasitikėjimu Jam atsiduoti. Iš kitos pusės, būtent familiarumas su Juo atveria naujas santykio su tikrove gelmes, paslėptas nuo daugelio.

Deja Izraelio tauta dažnai to nesuvokia, ji akla ir nesupranta. Kaip sako Viešpats palyginime: „Jautis pažįsta savo savininką ir asilas žino savo šeimininko ėdžias; tik Izraelis nežino, mano tauta nesupranta“⁶². Izraelio tauta nesupranta, nuolat užsispiria laikytis savo idėjų, pasiduoda pagundai veikti savo galva. Dievas itin gerai pažįsta savo kūrinčius ir žino, kad jei Jo veiksmai, Jo iniciatyva nepasieks jų širdies, tai nepalies žmogaus ir šis Jo nepažins iš patirties, intymios, asmeninės, gilios patirties, kurios nebebūtų galima panaikinti, kuri paveikia tai, kaip jis išgyvena tikrovę. Todėl tam, kad įveiktų šią kliūtį, Jis imasi naujos iniciatyvos: „Aš duosiu jiems širdį, kad pripažintų mane, jog esu Viešpats. Jie bus mano tauta, o aš būsiu jų Dievas, nes jie visa širdimi sugrįš pas mane“⁶³. Tokiu būdu „supras, kad aš, Viešpats, esu jų Dievas. Aš duosiu jiems širdį ir jautrias ausis“⁶⁴.

Dievas su savo tauta rengiasi sudaryti naują sandorą, kuri pasiektų pačią širdį: „Šitokia yra sandora, kurią sudarysiu su Izraelio namais, atėjus toms dienoms, – tai Viešpaties žodis, – įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį“⁶⁵. „Duosiu jums naują širdį ir atnaujinsiu jus nauja dvasia“⁶⁶, tokią širdį, kuri leistųsi užliejama ir užvaldoma Jo esaties.

Izraelitai supras šios sandoros naujumą iš jos vaisių, pagal tą metodą, kuriuo Dievas juos išmokė pažinti Savo buvimą; iš to jie supras, kas yra Viešpats. „Tą dieną suteiksiu Izraelio namams jėgų ir atversiu jiems tavo burną. Tuomet jie žinos, kad aš esu Viešpats“⁶⁷. „Tikėkite manimi, atversiu jūsų kapus ir prikelsiu jus iš jūsų kapų, mano tauta, ir parvesiu į Izraelio žemę. Jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai atversiu jūsų kapus ir prikelsiu jus iš jūsų kapų, manoji tauta!“⁶⁸, kad aplinkybėse nebesijaustumėte tarsi kape.

---

⁵⁸ Iš 16,12.

⁵⁹ Iš 29,46.

⁶⁰ Iz 41,13.

⁶¹ Iz 45,3.

⁶² Iz 1,3.

⁶³ Jer 24,7.

⁶⁴ Bar 2,31.

⁶⁵ Jer 31,31-33

⁶⁶ Ez 36,26.

⁶⁷ Ez 29,21.

⁶⁸ Ez 37,12-13

Dievas imasi naujos iniciatyvos, kad negalėtų formalizmą, su kuriuo tauta kreipiasi į Jį. „Viešpats ištarė: „Kadangi ši tauta tik liežuviumi tesiartina prie manęs, vien tik lūpomis tegarbina mane, – jos širdis yra nutolusi nuo manęs, – tik žmonių išmoktu įstatymu tesiremia mano garbinimas, todėl aš vėl nustebinsiu šią tautą taip nepaprastai, kad jos išminčių išmintis nueis niekais ir protingųjų išvalgumas pradings“⁶⁹. Jei santykis su Dievu formalus, tik liežuviumi ir lūpomis, tauta nepažįsta Viešpaties; jos širdis, pažinimo ir paklusnumo organas, yra toli nuo Jo, santykis su Juo virtęs žmonių išmoktomis taisyklėmis. Įspūdinga! Tačiau tai nesustabdo Viešpaties, kuris imasi naujos iniciatyvos („aš vėl nustebinsiu šią tautą“), kad vėl taptų įmanoma nuostaba, ir kad Izraelis iš tiesų Jį pažintų ir imtų Juo pasitikėti. Jo pasirinktas kelias nėra „išminčių“ ir „protingųjų“: „išminčių išmintis nueis niekais ir protingųjų išvalgumas pradings“.

Tai – naujos dienos aušra.

3. Dievo įsipareigojimo žmogui „radikalumas“

Ką Dievas padarė, kad leistų mums nugalėti formalumą, atstumą, kurio laikosi mūsų širdis nuo Jo ir kuriam taip dažnai pasiduodame? Ką Jis padarė, kad palengvintų Savęs pažinimą? Ėmėsi tikrai drąsios iniciatyvos: taip ištraukė į žmogaus gyvenimą, kad pats tapo žmogumi. Tai – Įsikūnijimo įvykis. Per Jėzų Dievas tapo „išties patrauklia esatimi“⁷⁰, ir kaip niekas kitas tapo iššūkiu mūsų širdžiai. Žmogui pakanka atsiduoti nugalinčiam Jo asmens patrauklumui. Kaip atsitinka įsimylėjus: žavinti mylimo žmogaus esatis pažadina meilės gebėjimą; pakanka pasiduoti šalia esančio žmogaus žavesiui. Štai kodėl Jo mokiniai iškart prie Jo prisirišo. Ir kuo daugiau su Juo būdavo, tuo labiau prisirišdavo. Tačiau „jų prisirišimas nebuvo sentimentalus“, visada mums sakydavo kun. Giussani, „tai nebuvo emocinis reiškinys“. Juos skatino prisirišti „pagarbus įvertinimas [...], pagarbi nuostaba“⁷¹.

„Jėzus buvo žmogus kaip visi kiti, Jis buvo žmogus, kuriam žmogaus apibrėžime nebuvo taikoma jokia išimtis; tačiau tas žmogus apie save pasakė tai, ko kiti nėra pasakę, jis kalbėjo ir elgėsi kitaip nei visi. Visų ženklų ženklas. Tie, kas buvo išjudinti Jo iššūkio, vos susipažinę su Jo tikrove, ją jautė, matė ir laikė kitos tikrovės ženklu, kreipiančiu kitur. Kaip aiškiai juntama Jono Evangelijoje, Jėzus negalvojo, kad patraukdamas kitus, juos traukė prie savęs, bet prie Tėvo: traukė prie savęs, kad nuvestų pas Tėvą“⁷². Tokiu būdu Dievas leidosi ir toliau leidžiasi pažįstamas. Jėzus apibendrina: „Tikėkite manimi, kad aš esu Tėve ir Tėvas manyje. Tikėkite bent dėl pačių darbų!“⁷³.

Jėzus tampa dalimi tos išganymo istorijos, kurioje tauta buvo Dievo išmokyta iš Jo darbų atpažinti, kad Jis yra Viešpats. Didis Biblijos tyrėjas Schlier paaiškina, kodėl šis atpažinimas nėra mechaniškas, net ir esant naujam, niekad neregėtam Dievo artumui su žmogumi per Jėzų: „Reikšmingi Kristaus veiksmai, per kuriuos pasireiškia Dievo veikimas, tokie veiksmai ar darbai yra „ženklai“, per kuriuos įvykis nurodo kažką kitą, kas patį įvykį viršija ir tuo pat metu jį ir atskleidžia, ir paslepia, idant tie ženklai būtų suprantami tik tiems, kas perpranta jų pasirodymo esmę, t.y. tik tiems, kas suvokia Dievo garbę, pasireiškiančią per šiuos ženklus. Tokiu būdu stebuklingai pasotinta tauta šio ženklo dėka atpažino, kad Kristus yra „pranašas, kuris turi ateiti į

⁶⁹ Iz 29,13-14.

⁷⁰ L. Giussani, „Visatos savimonė“ (*L'autocoscienza del cosmo*), Bur, Milan 2000, p. 247.

⁷¹ L. Giussani, „Jėzaus žavesys“ (*L'attrattiva Gesù*), op. cit., IX.

⁷² L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), Marietti 1820, Genuja 1999, p. 129.

⁷³ Jn 14,11.

pasauli“ (Jn 6,14), ir todėl nori jį „padaryti karaliumi“. Bet būtent apie tautą Kristus kalba: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: jūs ieškote manęs ne todėl, kad esate matę ženklą, bet kad prisivalgėte duonos lig soties“ (Jn 6,26). Savo akimis matydami ženklą (stebuklingą Kristaus veiksmą), žmonės neatpažino, jog tai ženklas, t.y. kad tai – nuoroda į visai kitokį pasotinimą ir visai kitą duoną⁷⁴. Negana pamatyti Jėzaus ženklus, kad suprastume, taip dažnai atsitinka ir mums.

Norėdamas, kad suprastume, pats Jėzus mums perduoda tikrąją, išsamią savo veiksmų reikšmę. Schlier rašo: „Kristaus darbai, būdami stebuklingi, t.y. ženklai, yra tiesiogiai susiję su paties Kristaus žodžiais. [...] Stebuklas išsipildo žodyje. Žodis įsišaknija stebukle. [...] Tiek žodžiai, tiek veiksmai yra „liudijimai“. [...] Tiek apie Kristaus darbus, tiek apie žodžius sakoma, kad jie apreiškia (Jn 2,11; 9,3; 17,6). Ką? Patį Kristų. „Savo žodžiais ir stebuklais Kristus iš esmės apreiškia pats save. Jo žodžiai ir Jo stebuklai yra savęs atskleidimas. [...] „Mano darbai, kuriuos aš darau savo Tėvo vardu, liudija apie mane“ (Jn 10,25, plg. 5,36)“. Kristus „liudija apie save, o per save – apie Tėvą“⁷⁵.

Jėzaus liudijimas pasiekia viršūnę tuomet, kai Jis dovanoja save Tėvui ir pasauliui. „Kai Žmogaus Sūnų būsite aukštyne iškėlę, – suprasite, kad Aš Esu“. Daug kartų Senajame Testamente esame girdėję šį „Aš esu Viešpats“, kurį dabar kartoja Nukryžiuotasis, pridurdamas: „Niekas nedarau iš savęs, bet skelbiu vien tai, ko mane Tėvas išmokė“⁷⁶. Tai – aukščiausias Viešpaties apsišaukimas, kuris leidžia pažinti Dievą bibline šio žodžio prasme.

Gyvenimas kartu su Jėzumi Jį taip suartino su mokiniais, kad galiausiai jie Jį atpažino. Jam prisėdus su jais pavalgyti ant ežero kranto po prisikėlimo, Jonas savo Evangelijoje pažymi: „Ir nė vienas iš mokinių neišdrįso paklausti: „Kas tu esi?“, nes jie aiškiai matė, jog tai Viešpats“⁷⁷.

Dievo įsipareigojimas žmonėms pasiekia viršūnę per Savęs dovanojimą iki mirties. Tokio įsipareigojimo radikalumas atsiskleidžia per tai, kad tampa įmanoma visiškai naujo tipo laisvė. „Galutinį Dievo įsipareigojimą žmogui per Kristų seka visiškas išlaisvinimas, apie kurį kalba Jonas ir Paulius: „... laisvė ne tik nuo politinės valdžios, bet ir nuo likimo valdžios, nuodėmės prievartos, susvetimėjimo su Dievu, prievolės gintis, pulti, žudyti, nusileisti tuštybei, laikinumui, ir galiausiai mirties“: visos šios galios „paralyžiuojamos“, „išstumiamos iš kelio“, „bejėgės“ panaudoti savo veikimo galią“, Kito veiksmo ir nugalincio patrauklumo dėka. „Tai tapo įmanoma tik tada, - tęsia von Balthasar, - kai šios jėgos buvo nugalėtos ne iš išorės ar iš viršaus, bet iš vidaus per tai, kad Dievas išliejo save per Sūnų, tapdamas klusnus iki mirties“⁷⁸.

Naujoji dovanotoji laisvė atskleidžia skirtumą tarp politinio išlaisvinimo iš Egipto ir šio, su niekuo nepalyginamo išlaisvinimo, kuris yra daug gilesnis už tą pradinį, nes nugali visas jėgas, pradedant nuodėme ir laikinumu, baigiant mirtimi. Tai parodo, kaip skiriasi sąmoningumas, į kurį esame įvedami. Todėl von Balthasar pabrėžia, jog „Dievo įsipareigojimas „mums“ nepasireiškia vien išoriniu mūsų nuodėmių atleidimo paskelbimu (kaip kai kurie įsivaizdavo išteisinimą), kurio negalime suprasti, ir kuris tik papildo. Šis įsipareigojimas giliai paliečia mūsų asmens branduolį“. Jis mus atnaujina! Suteikia „asmens orumą Dievo akivaizdoje“⁷⁹.

⁷⁴ H. Schlier, „Naujojo Testamento refleksijos“ (*Riflessioni sul Nuovo Testamento*), Paideia Editrice, Breša 1976, p. 334-335.

⁷⁵ Ten pat, p. 335-336.

⁷⁶ Jn 8,28.

⁷⁷ Jn 21,12

⁷⁸ H.U. von Balthasar, „Naujosios Sandoros prasmė“ (*Senso della nuova Alleanza*), iš H.U. von Balthasar - L. Giussani, „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (*L'impegno del cristiano nel mondo*), op. cit., p. 40.

⁷⁹ Ten pat, p. 41.

Tokios laisvės nuo įvairių jėgų, susvetimėjimo, nuodėmės ir laikinumo naujiena pasirodo tiems, kas sutinka sekti Juo žmogiškame kelyje, kuriuo žengiant tampa vis aiškesnės šios naujienos ištakos. Paklauskime, ką pasakoja jauna mūsų bičiulė:

„Praėjusiais metais pradėjau katekumenų kelią. Lankiau Šventosios Širdies gimnaziją, kur patekau atsitiktinai. Man įstrigo pirmasis Tridienis, kuriame teko sudalyvauti. Aš dar visai nedaug tesupratau, bet mane patraukė žmonių draugijos grožis, jų buvimas kartu buvo visiškai kitoks. Kaip įmanoma surinkti tiek daug aštuoniolikmečių/devyniolikmečių priešais kunigą? Tai nebuvo nei koncertas, nei futbolo rungtynės, ir vis dėlto visi buvome ten, o tie žodžiai, kuriuos girdėjau, visiškai nebuvo man tolimi, priešingai, tas nepažįstamas kunigas kalbėjo apie mane. Ten pradėjau suprasti, koks didis susitikimas man įvyko, man buvo sunku jį susieti su Kristumi, bet likau labai sužavėta. Tais gimnazijos metais, Jėzus man padovanojo didelę draugę, Lučiją, kaip Savo žmogiškąjį veidą. Kaip ji žiūrėjo į mane, man sukėlė vis didesnę smalsumą. Įstojusi į universitetą, iš pradžių ieškojau žmonių iš judėjimo, bet paskui viską mečiau. Galvojau, kad tai, ką buvau susitikusi, galiausiai nebuvo taip jau tikra, arba tiesiog to negana man gyvenimui, kad galėjau gerai gyventi ir be to. Vasarį, po atostogų Amsterdame su draugais, grįžau namo labai liūdna, jaučiausi tuščia; prisimenu, kad verkiau visą savaitę. Tada grįžau į Bendruomenės mokyklą; jausdama didelį trūkumą, atradau žmones, su kuriais galėjau pasidalinti savo poreikiais ir pamažu vėl ėmiau pastebėti tą skirtingumą, kurį buvau susitikusi gimnazijoje. Per šiuos metus draugijoje pamažu ėmiau nujauti, kas yra šios draugijos esmė, ką reiškia, kad šie draugai yra Kristaus atminimas. Praėjusiais metais, sausio pabaigoje, po keturių mėnesių karitatyvinės veiklos bendruomenėje, kur priimami sunkumų turintys nepilnamečiai, pasiprašiau priimama į šią istoriją. Kaskart, prieš pradėdant karitatyvos gestą, kartu skaitome „Karitatyvos prasmę“. Ištraukoje sakoma: „aš nežinau, nenusprendžiu, nepamatuoju, neturiu to, ko išties kitam reikia. Aš neturiu tam mato, matas yra Dieve“; kitur: „Būtent dėl to, kad juos mylime, *ne mes juos padarome laimingus*.[...] Kitas gali padaryti juos laimingus. Kas yra viso ko prasmė? Kas viską sukūrė? Dievas“. Dvi valandos, praleistos karitatyvoje, tuo nesibaigdavo, nes man šis gestas labai padėjo išlaikyti tokį švelnų žvilgsnį visų pirma į save, į šeimą, į draugus. Būtent šis pasikeitimas mane visiškai patraukė. Išgyvendama tokį santykį su Juo, viskuo ėmiau mėgautis. Jaučiausi, tarsi būčiau nebe aš, staiga ėmiau mylėti žmones, kurie buvo šalia manęs, visiškai naujai. Tas grožis negalėjo būti mano pastangų vaisius. Krikštas [kurį priėmė balandžio 30 dieną, šeštadienį, Velyknaktį] – tai mano „taip“ Kristui, su troškimu būti visiškai Jo pagauta. Nes tik Jis atsako į mano begalinį troškimą būti mylima. Tai dramatiška, nes esu žmogiška ir laisva, kasdien vyksta kova; bet tas ilgesys ir kartu grožis yra tokie galingi, kad juos gali sukurti tik Jis. Mane apima nuostaba matant visiškai pasikeitusį, naują gyvenimą. Įspūdinga, pagalvojus, kad esame kartu „tik“ dėl to, kad visi gavome malonę ir nutarėme eiti kartu, sekdami savo pirmuoju „taip“. Kaip galinga! Kaip įmanoma, kad aš su tokiu charakteriu, su savo klaidomis, būdama tokia menka, gyvenu apsupta žmonių, kurie man visada atleidžia ir žvelgia į mane kaip į gerį jiems? Kaip atsitiko, kad mano tėvai pastebėjo tą skirtumą, kuris atsirado man gyvenime? Manau, kad tikrai neįtikėtina, ką Jėzus gali sukurti, jei gyvename su Juo. Kai būna sunku, galvoju, kad šis susitikimas – tik pokštas, kad norėčiau gyventi „ramiai, negalvodama“, kaip mano klasės draugai. Tačiau jei pagalvoju rimčiau, už nieką pasaulyje to neatsisakyčiau. Kaip galėčiau, kur eičiau?“.

Lygiai tokie pat faktai kaip šis, kurie įvykdavo Jėzui žengiant Palestinos gatvėmis, mums duoti tam, kad ir mes dabartyje atpažintume Dievą kaip Viešpatį: „Aš esu Viešpats“. Tai ne kokie

„fakteliai“. Tai – tos pačios išganymo istorijos dalis, įvykstanti dabar. Kaip praeityje izraelitai tuo nesidomėjo, taip ir mes galėtume likti abejingi priešais šiuos faktus.

Taigi, kaip galime išsaugoti laisvę nuo įvairių jėgų, susvetimėjimo, laikinumo? Tik pasilikdami ištakose. Dar kartą pasiklausykime von Balthasar: „Jokiu būdu negalime nusigręžti nuo ištakų [ta mergina galvojo, kad gali gyventi ir be susitikimo, t.y. kad gali nusigręžti nuo ištakų], nuo Dievo malonės šaltinio, tarsi būtų jau pakankamai išsemtas kaip žinių objektas ar pasisavintas turtas, kurį galima išleisti pasaulyje ir iškeisti į smulkius pinigus“. Nesunkiai pasiduodame tokiai iliuzijai: galvojame, kad jau žinome, kad ištakos jau yra mūsų nuosavybė, taip pasiduodami pagundai veikti savarankiškai, neatsižvelgdami į asmenišką ryšį su ištakomis, t.y. su gyva Jo esatimi, su Jo dabarties įvykiu. Tuo tarpu „šaltinis yra Dievo lūpos [Dievo iniciatyva dabartyje], nuo kurių niekada neturime atitraukti savo lūpų. Šaltinis yra išliekantis įvykis, kurio dėka matome savo pačių tiesą ir turime galimybę joje pasilikti“⁸⁰.

Bičiulė man parašė: „Labai laikiu šių rekolekcijų. Skaitydama „Pirmąjį puslapį“ („Savimonės šuolis“⁸¹), save atpažinau iš to, ką kalbi, t.y. iš fakto, kad galvojame jau žinantys ir imame vaikščioti „savo kojomis“. Kaip tu sakai, tai visad tykanti pagunda. Tuo pat metu iš patirties žinau, kad esminis skirtumas būna tada, kai pradedu savo dieną ir susiduriu su sudėtingomis situacijomis ar gražiomis aplinkybėmis su Įvykiu akyse, įsikibusi į Esaties ranką, arba priešingai, kai remiuosi tik savimi. Būtent ši patirtis mane vis labiau įtikina krikščionybės vertingumu mano ir visų gyvenimui“. Vien tai tegali mus įtikinti. Taip ji ir baigia: „Manau, kad gyvenime niekada nebuvau tuo tokia tikra“.

Taigi, pasilikti reiškia [...] ir toliau priimti save pačius iš malonės ir Dievo veikimo [...]. Šaltinis yra pakankamai gausus, kad padarytų derlingą kiekvieną mūsų žemišką veiksma, *jei* jį išlaikysime gyvą ir niekada neatitolsime. Jis vienintelis yra tikrasis vaisingumas, kurio dėka mūsų veiksmas bus tuo didesnis, kuo artimiau laikysimės greta jo: šis šaltinis teka į mūsų asmeninį šaltinį, šis veiksmas tampa visų mūsų veiksmų pagrindu. Kuo labiau prie jo priartėjame kaip vaikai, be žodžių, nusiteikę priimti, tu labiau suaugę ir subrendę atsiversime pasauliui, nusiteikę dovanoti“. Žinoma, reikia laiko, kad šaltinis į mus įsiskverbtų: „Turime vis labiau įsisavinti šį krikščioniškos praktikos elementą, kad neapleistume ištakų besiidami žemiškų veiksmų. Jį įsisaviname tik tada, kai imamės sąmoningai įgyvendinti praktikoje, t.y. kai vis naujai atsimeiname pradinę versmę, atitrūkdami nuo [kasdieninio] pasaulio išblaškymo. [...] Šaltinis teka mūsų asmeniu ir tuomet, kai esame įsitraukę į žemiškus reikalus“⁸². Antraip kaip galėtume jais užsiimti ir nebūti jų prispausti?

Taigi, kaip Jėzus negali atitolėti nuo Tėvo (ir kaip sakėme pradžioje, Jis nori, kad ir mes dalyvautume šiame Jo santykiyje su Tėvu), taip ir mes negalime atitrūkti nuo esančio ir gyvo Jėzaus, o per Jį – nuo Tėvo. „Jėzus jiems atsakė: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: Sūnus nieko negali daryti iš savęs, o vien tai, ką mato darant Tėvą; nes ką jisai daro, lygiai daro ir Sūnus“⁸³. Prisišliejimas prie esančio Jėzaus yra Dievo pasirinkto metodo dalis, kad galutinai apsireikštų žmonėms; šis metodas negali „pasenti“. Neina kalba apie tai, ką reikia „žinoti“ ir be ko, kartą išmokę, galime apseiti. Tai – esanti esatis, kurią reikia priimti, įvykis, įvykstantis dabar, kuris turi mums tapti artimas. Įsikūnijimas yra Dievo pasirinktas metodas mums išgelbėti: per Jėzų Dievas tapo žmogumi, ir Jėzus šį metodą primena per visą istoriją iki pat pabaigos: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: kas priima mano

⁸⁰ Ten pat, p. 55.

⁸¹ J. Carrón, „Savimonės šuolis“ (*Un salto di autocoscienza*), Tracce-Litterae Communions, 2018 balandis.

⁸² H.U. von Balthasar, „Pasekmės“ (*Consequenze*), iš H.U. von Balthasar - L. Giussani, „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (*L'impegno del cristiano nel mondo*), op. cit., pp. 55-57.

⁸³ Jn 5,19.

pasiuntinį, tas priima mane, o kas mane priima, priima tą, kuris mane yra siuntęs⁸⁴. Šiais žodžiais Jėzus nutiesia kelią į ateitį, nurodo būdą, kaip užmegzti ryšį su Juo, o per Jį – su Tėvu. Tai – kvietimas, kurį Jis šiandien skiria kiekvienam iš mūsų: kaip be to galėtume pasiekti familiarumą su Kristumi?

Dabar galime suprasti, kodėl kun. Giussani susirūpinęs tuo, kad mūsų priklausymo judėjimui kelias mūsų neveda į artumą su Kristumi: nuo to priklauso tikrasis mūsų gyvenimo pokytis. „Toks būties pokytis yra Kito esatis“⁸⁵. Pokytis nėra nuoseklumas, bet esatis, išgyventas familiarumas, toks kaip Jėzaus su Tėvu. Be jo pokytis nebūtų virtualus, niekas neišliktų laikui bėgant. Kai trūksta familiarumo su Kristumi, neturime, į ką atsiremti, kad gyventume, kad pasitiktume aplinkybes; patenkame į savo įspūdžių spąstus: mūsų buvimas tikrovėje niekaip neveikiamas Krito įvykio, bet priklauso nuo mūsų išankstinių nuostatų, schemų, kaip ir visų kitų. Kiekvienas tepatikrina savo kailiu, savo patirtyje, kiekvieną dieną, susidūrus su kiekvienu iššūkiu, kiekviena aplinkybe: to, ką „jau žinome“, nepakanka, kad dabar išgyventume pilnatvę.

4. Kuo remiasi tikrumas

Tik familiarumas su Kristumi mums gali suteikti tikrumą, kurio mums reikia. Antraip, iš ko tikimės savo tvirtumo? „Iš to, ką darome, ar to, ką turime, tai tas pat. Tuomet mūsų gyvenime niekad neatsiranda tas visiško tikrumo jausmas [...]. Geriausiu atveju, pasiekiamo pasitenkinimą tuo, ką darome, arba pasitenkinimą savimi pačiais“. Tik pagalvokit, kiek tai trunka! „Tokie pasitenkinimo tuo, ką darome ar kuo esame, fragmentai nesuteikia jokio džiugesio, jokio džiaugsmo, tikros pilnatvės jausmo, jokio tikrumo ir jokios pilnatvės“⁸⁶.

Mūsų tikrumas gali remtis tik „tuo, kas mums įvyko, kas mums atsitiko, kas į mus įsiskverbė, ką susitikome [...]. Mūsų tapatybė, mūsų asmens tvirtumas, tikrumas dėl laiko sutampa, tikraja šio žodžio prasme, su tuo, kas mums įvyko. Emmanuel Mounier, kalbėdamas apie savo sergančią dukterį, pasakęs: „Kažkas mums atsitiko“, pasitaiso ir sako: „Jis mums atsitiko“ [...]. Jis mums atsitiko, padovanojo mums save, apsilvilko kūnu ir kaulais, ir [kiekvieno iš mūsų] siela: „Gyvenu, bet nebe aš, o tai [Kristus] gyvena manyje“. Mes taip pat, kai būname visiškai „pagauti“, išgyvename Marijos ar piemenų, ar Trijų Karalių patirtį: mūsų tapatybė, mūsų tvirtumas glūdi tame, kas įvyko. Tai reikalauja, kad atsisakytumė savo pozicijos ir leistumės užvaldomi Kito esaties, kuri mus pasirinko dar prieš mums atsakant. Būti šitaip mylimiems tampa „neatšaukiama duotybe“ ir „mums suteikia vertę pasaulyje“⁸⁷. Tačiau reikia tai priimti.

Įsivaizduokime, kaip turėjo reaguoti Marija savo širdyje, kaskart „suvokusi tai, kas jai atsitiko“ ir kaip ji „svarstė savo širdyje visus įvykius“. Įsivaizduokime „tai, ką jautė piemenys, arba tai, ką jautė Karaliai [...]. Tai, kas įvyko, akivaizdžiai vertė suliepsnoti jų laukimo sąmoningumą, iš pradžių tai nebuvo atsakymas į jų laukimą, tačiau tai buvo užvaldanti esatis“. Marijai, piemenims, Karaliams tai, „kas įvyko, pripildė akis ir širdis, pripildė savimonę [...]. Tas vaikelis buvo jie patys, jų tapatybė, jų tikrumas, jų pilnatvė, jie nebepresiminė, kaip buvo iki tol. Nebepresiminė, žvelgdami į tą kūdikį, net ir savo polėkių, nebemastė apie juos, nes tas vaikelis diktavo viską“⁸⁸. Taip jie pažino Kristų: pasiekė Jo pažinimą per patirtį.

⁸⁴ Jn 13,20.

⁸⁵ L. Giussani, „Artumas su Kristumi“ (*La familiarità con Cristo*), San Paolo, Cinisello Balsamo-Mi 2008, p. 27.

⁸⁶ Ten pat, p. 25-26.

⁸⁷ Ten pat, p. 26-28.

⁸⁸ Ten pat, p. 30-31.

Irodymas, kad mūsų gyvenimas užvaldytas tikrumo dėl to, kas mums įvyko, yra tai, kad jame vyrauja „linksmumas ir džiaugsmas“, nenuginčijami ženklai, kurių šaknis yra švelnumas. Dėmesio, „būti švelniems nereiškia pasitenkinti savo jausmais, bet atsiduoti, jaustis pagautiems meilės, pagautiems Jo. [...] Tarsi vaikas, išpūtęs akis, prisipildo viso to, ką mato, ir nebelieka vietos jausmams išreikšti tai, ką mato“, jis net pamiršta apie save; „priešais tai, ką mato, jis pilnas to, ką mato. [...] Žmogus myli save tik dėka to, kas yra priešais jį, per Kristų, per tai, ką mato, per šį įvykį“. Toks yra esminis Dievo veikimo tikslas. Nes niekada nebūsime savimi taip, kaip būdami Jo užvaldyti. Kaip kun. Giussani turėjo patirti šį Dievo švelnumą mūsų kūnui, kad pasakytų, jog jis yra „milijoną kartų didingesnis, stipresnis, skvarbesnis už tą apkabinimą, kuriuo vyras apkabina savo moterį, brolis – brolių“⁸⁹!

Žinodamas, kaip lengvai pasiduodame intelektualizmui, kun. Giussani mums siunčia paskutinį perspėjimą: „Šių dalykų nesuprasi mąstydamas, bet žvelgdamas [...] į patirtį“, leisdamas būti pagautas, patrauktas, sužavėtas, „suvokdamas tapatybę tarp savęs ir Tavęs, Tavęs ir savęs, tiksliau, suvokdamas šį įvykį, kuris manyje įsikūrė, šį „Tu, kuris esi aš“⁹⁰.

Tyla yra vieta, skirta pažvelgti į „Tu, kuris esi aš“.

---

⁸⁹ Ten pat, p. 32-33.

⁹⁰ Ten pat, p. 33

Balandžio 28d., šeštadienio popietė

*Įeinant ir išeinant:
Antonín Dvořák, Trio n. 4 in mi minore, op. 90, „Dumky“
Trio di Praga
„Spirto Gentil“ n. 26, Cooperativa Editoriale Nuovo Mondo-Universal*

ANTROJI MEDITACIJA

Julián Carrón

„Palaimintos akys, reginčios tai, ką regite jūs“

Kaip jau turbūt žinote, šiandakt mirė mažasis Alfie⁹¹. Popiežius ką tik publikavo Twitter žinutę: „Esu giliai sukrėstas mažojo Alfie mirties. Šiandien ypatingai melsiuos už jo tėvus, o Dievas Tėvas jį priims į savo švelnias rankas“.

Atsistokime ir pasimelskime.

Garbė Dievui Tėvui...

Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam.

5. Kodėl mums taip sunku atpažinti esantį Kristų?

Šį rytą nueitas kelias mums atskleidė nesuskaičiuojamas Dievo iniciatyvas, idant į žmogaus širdį prasiskverbtų tai, kas turėtų būti akivaizdu protui: „Viešpats yra viskas“. Prie visų sunkumų, kurie iškilo istorijoje, mūsų laikais prisidėjo dar vienas, dar sudėtingesnis. Enciklikoje „Lumen fidei“ popiežius Pranciškus taip apibendrina šio sunkumo pobūdį: „Mūsų kultūra prarado šį Dievo konkretaus artumo, jo veikimo pasaulyje suvokimą. Manome, kad Dievas yra tik anapus, kitoje tikrovės plotmėje, atskirtoje nuo mūsų konkrečių santykių. Jeigu taip būtų, Dievas negebėtų veikti pasaulyje, jo meilė nebūtų tikrai galinga, tikrai reali ir, vadinasi, nebūtų tikra meilė, įstengianti suteikti žadamą laimę. Tada nebūtų visiškai jokio skirtumo – tikime ja ar ne“⁹².

Apie tokį sunkumą mus jau buvo perspėjęs kun. Giussani prieš daugelį metų. Kadangi „neįmanoma gyventi bendrame kontekste ir likti jo nepaveiktiems“, reikia sąmoningai suvokti, kokioje tikrovėje gyvename, kokiu kultūriniu momentu esame gimę: „Mes patys esame dalis to mentaliteto, kuris Dievą suvokia kaip abstraktų, užmirštą ar netgi paneigtą. Taip praktiškai egzistencine prasme imame neigti, kad „Dievas yra visa visame“⁹³, net jei manome, kad esame toje pusėje, kuri tvirtina Dievo egzistavimą.

Kaip mūsų istorijoje toks konkrečios Dievo esaties tikrovėje neigimas prasiskynė kelią? „Fakto, kad Dievas yra visa visame, *neigimas* atsirado iš nereliginumo, svetimo Europos tautų ugdymui“. Toks nereliginumas „nepastebimai prasidėjo nuo atotrūkio tarp Dievo kaip gyvenimo pradžios ir prasmės (todėl susijusio su įvykstančiais dalykais, su žmogiškaisiais įvykiais) ir Dievo kaip minties fakto“⁹⁴. Taigi, iš pradžių neigimas yra atotrūkis: Dievas atitolsta nuo patirties. Visas

⁹¹ Po daugybės diskusijų ir ginčų, kreipimūsi ir teismo svarstymų, 2018 m. balandžio 28 d. pasibaigė Alfie Evans, 23 mėnesių kūdikio, kuris buvo paguldytas į Liverpulio ligoninę dėl sunkiai nustatomos neurodegeneracinės ligos, istorija, Anglijos Aukščiausiojo Teismo teisėjui priėmus sprendimą atjungti jo gyvybę palaikančius aparatus.

⁹² Pranciškus, Enciklika „Lumen fidei“, 17.

⁹³ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 105.

⁹⁴ Ten pat.

šį ryt nueitas kelias nebuvo tik įvadas, preliminari kalba. Tai greičiau buvo pastangos parodyti, koku būdu Dievas atsiskleidė kaip Viešpats savo darbais istorijoje, kad žmonės jo neatribotų nuo savo patirties.

Tačiau dėmesio, šio atotrūkio šaknys yra tam tikras būdas suvokti sąryšį tarp proto ir patirties, tam tikras būdas naudotis protu. Giussani sako: „Problemos esmę paaiškina kova, kuri atsiranda kaip būdas suvokti *santykį tarp proto ir patirties*“. Per patirtį tikrovė – „tikrovė, kuri mums duota, su kuria susiduriame, kurios nesukūrėme“ – atsiskleidžia mūsų žmogiškajam žvilgsniui. Kas tuomet yra protas? „Tai tas kūrinijos lygmuo, kuriame ji sąmoningai save suvokia [...]“. Tokia savimonė suteikia protui apibrėžimą⁹⁵. Būtent tai ir sušlubavo: protas nustojo buvęs patirtyje atsiskleidžiančios tikrovės sąmoningumu ir tapo tikrovės „matu“; protas tapo tikrovei primetamomis ribomis, t.y. patirtis turėjo paklusti jo „matams“.

Todėl norint atrasti, jog „Dievas yra visa visame“, visų pirma būtinas „nuoširdus sugrįžimas prie žodžio „protas“, nes čia daugiausia sumaišties moderniuose samprotavimuose“. Jei protas naudojamas neteisingai, statomas į pavojų visas mūsų sąmoningumo kelias. Tai matome iš pasekmių. „Jei protas naudojamas neteisingai, jei jį naudoji kaip matą, [...] atsiranda trys galimi būdai susiaurinti tikrovę, kurie turi įtakos elgesiui“⁹⁶, pačiam būdai suvokti ir gyventi krikščionybę, t.y. mūsų santykiui su tuo, ką susitikome. Pradėkime nuo pirmojo susiaurinimo.

a) *Ne Įvykis, o ideologija*

Pirmasis susiaurinimas susijęs su didžiąja ryšio su tikrove alternatyva: arba atspirties taškas yra tai, kas atsitinka, kaip sakėme per metų pradžią, arba mūsų įspūdžiai, išankstinės nuostatos. „Žmogui visai to nepastebint, į jo mintis apie tikrovę įsiveržia tai, kas girdėta kalbant, kas patirta, t.y. išankstinė nuostata“; tuomet remiamės turima nuostata, o ne „faktais, savo egzistavimo, visko, kas įvyksta ir su kuo susiduriame, viršenybe“⁹⁷, įvykiais.

Rėmimasis nuostatomis, o ne tuo, kas atsitinka, kitaip tariant, racionalizmo įtaka atsiskleidžia per tai, kaip suvokiame krikščionybę, ir susiaurina jos prigimtį: iš krikščionybės lieka „abstraktus *a priori*, o ne kasdieninis Esaties [...], autentiško Fakto žingsnis“⁹⁸. Tačiau kai krikščionybė „pateikiama kaip koncepcija, kaip doktrina, kaip mąstysenos ir elgesio norma, ir pati krikščionybė tampa ideologija“⁹⁹. Kodėl šie dalykai, kuriuos kalba kun. Giussani, turėtų mus dominti? Jie yra esminiai, nes kai krikščionybė susiaurinama iki ideologijos, ji nebepajėgia keisti gyvenimo, nebesuteikia formos santykiui su tikrove. Tuomet viską žinome, bet tikrovėje dūstame. Mums taip pat kyla toks pavojus: galime susiaurinti judėjimą iki to, ką „jau žinome“, iki ideologijos, mūsų kalbų, t.y. galime Įvykį iškeisti į savo nuostatas. Nori to ar nenori, kiekvienas tai parodo savo laikysena tikrovėje.

Viena iš jūsų parašė: „Tą vakarą buvau labai nuliūdusi ir nusivylusi dėl tam tikros situacijos darbe. Pavargusi paėmiau į rankas Metų pradžios tekstą ir perskaičiau: „Krikščionis remiasi Įvykiu. Kiti remiasi tam tikru dalykų paliktu įspūdžiu“. Aš tą dieną apie Įvykį išvis net nepagalvojau. Jo tiesiog nebuvo!“. Tokia aplinkybė privertė savęs paklausti: „kodėl man tai net neatėjo į galvą“, kodėl taip atitrūko nuo tikrovės, nuo žvilgsnio į tikrovę, ir „ką reiškia, kad krikščioniui Įvykis yra

⁹⁵ Ten pat, p. 106-108.

⁹⁶ Ten pat, p. 108-109.

⁹⁷ Ten pat, p. 109-111.

⁹⁸ Ten pat, p. 67.

⁹⁹ L. Giussani, „Įvykis ir atsakomybė“ (*Avvenimento e responsabilità*), Tracce-Litterae Communionis, 1998 balandis, p. III.

atspirties taškas bet kokiame santykiuje“. Kad atsakytų į šiuos klausimus, ji ėmė stebėti savo patirtį ir suprato, kad „atsitinka, jog ir daug sudėtingesnėse bei problemiškosiose situacijose būnu atvira ir pasirengusi priimti Paslaptį. Spręsdama tokius sunkumus nesijaučiu pavargusi, nebūnu sugniuždyta, priešingai, tikra dėl to, kas esu ir Kas veda mano gyvenimą. Taigi skirtumas, kaip pasitinku aplinkybes, yra tas, kad susidūrusi su kai kuriomis iš jų, būnu visiškai beginklė ir tuomet telieka prašyti. Išgyvenu dvasios neturtą. Kitose aplinkybės aš jau žinau, žinau, kas teisinga, kaip reikia elgtis. Kai tai supratau, atsivėrė neturto suvokimo žaizda. Pastebėjau ryšį tarp neturto ir Įvykio. Tik visko reikalinga ir atvira dvasia gali atpažinti dabar vykstantį Įvykį“. Tik tapę dvasios vargdieniais, tik pajutę poreikį, suvokiame tai, kas vyksta priešais mūsų akis.

Viskas pasikeičia, kai krikščionybė išgyvenama kaip Kristaus įvykis, kai ji nesusiaurinama iki kalbų, nes yra gyvenimo faktas.

Mokytoja, kuri prisipažįsta turinti viską (dvi gražias dukras, puikų gyvenimo bendrakeleivį, tam tikrą ekonominę gerovę, sveikatą, keliones ir t.t.), lieka apstulbinta savo kolegės iš judėjimo skirtingumo. Ji turi viską, bet jai „trūksta“ kažko, ko jos kolegė turi „su kaupu“. Tą mokytoją visų pirma stebina tai, kad kolegė iš judėjimo išliko rami po to, kai jai buvo padaryta daug neteisybės, ir kad ji sugeba pozityviai žiūrėti į tuos žmonės, kurie ją įskaudino. Tuomet mūsų bičiulė ją pakviečia įsitraukti į judėjimo gyvenimą, tokiu būdu ji sudalyvauja asamblėjoje Rekolekcijų tema, perskaito knygutę ir atvyksta į Metų pradžią; ji taip pasikeičia, kad stebina savo vyrą ir draugus. Net ir jos mokiniai klausia, kas jai atsitiko. Jos kolegė, pamačiusi tokį pasikeitimą, nelieka abejinga ir rašo: „Tai moteriai dabar yra pati pradžia, bet tai – pradžia ir man, nes užkrečia ir sugražina susitikimo paprastumą. Trokštu būti su ja, nes matau, kaip jos veide, per jos nuostabą, per jos džiaugsmą įvyksta Kristus. Tuomet lengva ištarti „Tu“, labai lengva. Prieš kelias dienas į Bendruomenės mokyklos grupelės susitikimą atėjome vienokie, išėjome visai kitokie, laimingi, labai laimingi. Buvo akivaizdu, kad ir Kristus ten buvo, kad jai tai buvo gyvas įvykis, kuris užkrėtė ir mus: tai vyko ir mums, nes matėme, kaip Jis įvyksta. Įvyksta! Tereikia būti ir žiūrėti. Suprantu tai, ką sakei per Metų pradžią, kad galėtume manyti: „Puiku, kokia graži jos pradžia“, ir tuoj imti ją analizuoti ir nebežiūrėti, pamiršti, kad tai Dievo pasirinktas metodas pasirodyti šiuo konkrečiu momentu. Tačiau jei pasiliegame, kad ir trumpam, ten, kur tai įvyksta, labai sunku pabėgti nuo to užkrato. Tai labai paprasta. Pradžioje buvo būtent taip!“.

Dėmesio, nesuklyskime, įvykis nėra mūsų išgyvenama emocija. Vienas iš jūsų parašė: „Norėčiau išreikšti diskomfortą, kurį jutau per bendruomenės mokyklą, nes man atrodo, kad norima įvykį sutapatinti su bet kokių dalyku, kuris mums sukelia emocijas, ar tai būtų graži diena, ar „kavos puodelis draugijoje“ (t.y. visi tie kartai, kai draugijoje jaučiamės gerai), ar malonus elgesys su mumis. Savo patirtyje atpažįstu krikščionišką įvykį tik tada, kai tame, kas vyksta, matau su niekuo nesupainiojamus Jėzaus bruožus, t.y. kai atpažįstu, jog tai, kas vyksta, įmanoma prieš du tūkstančius metų iš Marijos gimusio, mirusio, prisikėlusio ir šiandien gyvo Jėzaus iš Nazareto dėka, antraip žmonėms tai būtų neįmanoma. Nebūtinai tai turi būti kažkas išskirtinio, tai galėtų būti paprastas neatlygintinumo gestas, kuris, turint omeny kontekstą, kuriame įvyksta, atrodo tikrai išskirtinis; arba gebėjimas kas rytą pradėti iš naujo ten, kur gyvenimas, pakertantis kojas, atneša tik ciniškumą ir skeptiškumą“.

Kas bendra abiems šiems laiškams? Juose nugalimas abstraktumas. Krikščionybė nėra abstrakti prielaida, gyvenanti jų mintyse, bet Faktas, į kurį kaip prieš du tūkstančius metų reikia žvelgti ir juo sekti, kuris mus užkrečia ir pakeičia. Kodėl šie žmonės atpažino Kristų? Nes Jis įvyko patirtyje, priešais jų akis.

Kaip galima nugalėti tą ideologiją, krikščionybės susiaurinimą iki ideologijos? Tik jei čia ir dabar iš naujo įvyksta Kristus. Tik krikščionybė kaip įvykis gali išplėsti išankstines nuostatas, ideologiją.

b) *Ne ženklas, o išorė*

Kai mūsų santykio su tikrove atspirties taškas yra išankstinės nuostatos ar ideologija, Giussani teigimu, tai lemia antrą susiaurinimo tipą: ženklą susiauriname iki jo išorės. Ideologija dusina, užgniaužia tikrovės provokaciją. „Jei žmogus pasiduoda vyraujančioms ideologijoms, [...] pasireiškia ženklo ir jo išorės atsiskyrimas; to pasekmė yra *ženklo susiaurinimas iki išorės*. Kuo geriau suvokiame, kas yra ženklas, tuo geriau suprantame, [...] kokia nelaimė yra paisyti tik jo išorės. Ženklas [kaip visada sakėme] – tai patirtis, kuomet tam tikras tikrovėje esantis faktorius mane nukreipia į kitą. Ženklas yra patiriamas reiškinys, kurio prasmė yra kitas reiškinys“¹⁰⁰.

Kiekvienas iškart supratote apie kokio pobūdžio nelaimę kalba Giussani: įsivaizduokite, jei jūsų vaikas žiūrėtų tik paviršutiniškai į kiekvieną jūsų, tėvų, gestą jo atžvilgiu! Jei jis sustotų ties tuo, kaip viskas atrodo iš išorės, jis nebesuprastų, kad tai yra jūsų meilės jam ženklas. „Tai neracionalu, bet būdinga visiems žmonėms (toks gimtosios nuodėmės poveikis) būti paviršutiniškumo, to, kas regima, aukomis, nes atrodo, kad tai pati paprasčiausia protavimo forma. Tam tikra dvasios laikysena maždaug taip ir elgiasi, žvelgdama į pasaulį ir egzistenciją (aplinkybes, santykį su visu kuo, šeimos kūrimą, vaikų ugdymą...): jaučia poveikį, tačiau neleidžia pasireikšti žmogiškam gebėjimui ieškoti prasmės, nors nepaneigiamai pats mūsų santykio su tikrove faktas skatina to imtis žmogiškąjį protingumą“¹⁰¹.

Šiame kontekste Giussani cituoja Finkielkraut, kuris, kalbėdamas apie Hannah Arendt, pastebi: „Ideologija [...] yra ne naivus regimybės priėmimas, bet protingas jos atmetimas“¹⁰². Giussani pakomentuoja: „Ideologija yra regimybės destrukcija, regimybės kaip įvykių prasmės panaikinimas, prasmės atėmimas iš to, kas matoma, liečiama, jaučiama. Tokiu būdu nebelieka ryšio su niekuo“¹⁰³.

Visi žinome, kaip lengvai nuslystame į tokią regimybės destrukciją, kai tai, kas regima, lieka be turinio, tuomet dalykai nieko nebesako, viskas tampa plokščia. Net ir patys nuostabiausi ženklai susiaurinami iki jų išorės. Nesame vieninteliai, turime puikių pirtakų.

Apaštalai buvo dviejų tikrai išskirtinių Jėzaus ženklų liudininkai: Jis dukart padaugino duonos. Tačiau vos po kelių dienų jų reakcija parodo, kaip jie visa tai susiaurino, turbūt nesąmoningai, kaip būna ir mums. „Mokiniai buvo pamišę pasiimti duonos. Jie teturėjo su savim valtyje vieną kepalėlį. O Jėzus juos įspėjo: „Žiūrėkite, saugokitės fariziejų raugo ir Erodo raugo“. Jie pradėjo kalbėtis neturį duonos“¹⁰⁴. Jie patys nesuvokė, kaip susiaurino ženklus. Akivaizdžiai duonos padauginimo stebuklas jiems netapo proga patirti Kristų, pagilinti Jo pažinimą. Diskusija apie duonos trūkumą parodo, kad jie sustojo ties išore, nesuprasdami, kas tas žmogus, kuris buvo kartu su jais. Dėmesio, šiuo atveju visiškai netinka mūsų dažnai naudojamas pasiteisinimas: „Jei Jis būtų priešais mus, regimybė būtų geriausias įrodymas ir būtų lengva atpažinti Kristų“. Šioje

¹⁰⁰ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 112.

¹⁰¹ Ten pat, p. 112-113.

¹⁰² A. Finkielkraut, „Prarastas žmogiškumas. Veikalas apie XX amžių“ (*L'umanità perduta. Saggio sul XX secolo*), Editoriale Atlantide, Roma 1997, p. 88; cit. H. Arendt, „Tolitarizmo ištakos“ (*Le origini del totalitarismo*), Edizioni Comunità, Milan 1996, p. 645, 649.

¹⁰³ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 113.

¹⁰⁴ Mk 8,14-16

Evangelijos ištraukoje Jėzus yra kartu su jais valtyje. Tačiau Jo esatis nenutraukia jų ginčo, tarsi tai, kad Jėzus yra valtyje, neturėtų reikšmės jų nerimui dėl duonos trūkumo. Įspūdinga!

Kaip tuomet Jėzus jiems padeda augti, kaip sugražina ženklui prasmę? Jis nepadaro dar vieno stebuklo, jie ir taip jau buvo daug jų matę ir vis tiek nesuprato, ar būtų padėjęs dar vienas? Taip pat neaiškina, kas Jis yra. Jėzus juos ragina nesustoti ties regimybe apipildamas juos klausimais. Neįtikėtina stebėti Jo laikyseną. „Tai patyręs, Jėzus tarė: „Kam jūs tariatės neturį duonos? Ar vis dar nieko neišmokote ir nesuprantate, ir vis dar esate be nuovokos? *Turite akis, ir nematote; turite ausis, ir negirdite?! Argi neatsimenate, jog penkis kepalėlius aš sulaužiau penkiems tūkstančiams?! O kiek pilnų pintinių likučių jūs pririnkote?“* Jie atsakė: „Dvylika“. – „O kai septynis kepalukus sulaužiau keturiems tūkstančiams, kiek pririnkote pilnų krepšių likučių?“ Jie atsakė: „Septynis“. Tada jis tarė: „Tai kaipgi vis dar nesuprantate?!“¹⁰⁵. Tokiu būdu Jėzus jiems meta iššūkį, kad jie įsigilintų į tai, ką matė, kad išmokyti Jį pažinti per tai, ką patyrė. Jis moko juos žvelgti į gilumą to, ką matė. Antraip jie ir toliau paviršutiniškai žiūrėtų į kiekvieną naują stebuklą.

Taigi Jėzus skatina mokinius naudotis protu: tai reikalinga tam, kad jie ženklo nesusiaurintų iki išorės. Toks proto naudojimas reikalauja atvirumo („to gyvo atvirumo objektui, virstančio meile“¹⁰⁶), o tai yra autentiška pozicija, su kuria buvome sukurti. Todėl, pasak kun. Giussani, „žmogiškojo pažinimo problemos šerdis nėra ypatingi proto gebėjimai. [...] Problemos esmė išties yra teisinga širdies pozicija, [...] moralumas“¹⁰⁷: ne užkietėjusi, akmeninė šerdis, nesileidžianti niekieno pajudinama, bet kūninė, atvira šerdis, kuri leidžiasi sužeidžiama tikrovės. Nes žmogus „žvelgia proto akimis, jei šerdis atvira, t.y. jei meilė palaiko atmerktas akis [...]. Taigi, proto akys mato, jei palaikomos meilės, kurioje pasireiškia laisvės vaidmuo“¹⁰⁸.

Toks gebėjimas galutinai pažadinti jų protą atskleidžia Kristaus skirtingumą, Jo išskirtinumą, Jo „dieviškumą“. Įsivaizduokime, jie turėjo savęs paklausti: „Kas jis toks, kaip taip atveria mūsų protus ir leidžia atrasti prasmę tų dalykų, kuriuos matėme, tačiau nesupratome?“. Tokią pačią patirtį praėjus dviem tūkstančiams metų išgyvenome ir mes su kun. Giussani. Jei jis nebūtų išugdęs mumyse tokio atvirumo, jei nuolat jo neugdytų, nematytume nieko, net ir to, kas yra tiesiai mums po nosimi.

Tokiu būdu nesugebėjimas suprasti apaštalams tapo dar viena proga geriau pažinti Jėzų. Išties, be Jo esaties jie nebūtų supratę. Tai Jo esatis, atverdama jų protus, kviesdama teisingai širdies pozicijai, leidžia jiems pažinti Jėzaus gesto pobūdį. Mes taip pat galime pažinti Kristų iš fakto, kad Jis, pasinaudodamas žmogiškomis priemonėmis, mus moko žiūrėti į tikrovę ir nesustoti ties išore. Antraip Dievas pranyksta iš gyvenimo horizonto. Bet ne dėl to, kad Dievo ten nebūtų. Jėzus ten buvo ir mokiniai matė du įspūdingus stebuklus! Problema ta, kad jie nebuvo atviri bei pasirengę atpažinti ženklus ir jų šaltinį. Todėl jei Jo esatis neįvyksta dabar ir jei nesame pasirengę ja sekti, net ir turėdami visas Evangelijas ir kun. Giussani tekstus, nieko nematysime.

„Rašau, nes noriu tau padėkoti už kelią, kuriuo einame, nes priklausymas judėjimui visiškai pakeitė mano gyvenimą. Priklausymas Brolijai tampa vis gilesniu ryšiu, kuris mane išlaisvina iš mano pačios ir aplinkinių susidaryto įvaizdžio. Tam, „kas aš esu“, įtakos turi būtent šis priklausymas. Čia aš save atrandu, vis geriau, įstabiu būdu save pažįstu. Paskutinį kartą mane

¹⁰⁵ Mk 8,17-21.

¹⁰⁶ S. Alberto - J. Prades - L. Giussani, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“ (*Generare tracce nella storia del mondo*), Rizzoli, Milan 1998, p. 30.

¹⁰⁷ L. Giussani, „Religinis jausmas“, Tyto alba, Vilnius 2000, p. 45.

¹⁰⁸ S. Alberto - J. Prades - L. Giussani, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“ (*Generare tracce nella storia del mondo*), Rizzoli, Milan 1998, p. 30.

stipriai išprovokavai tu, ką pasakei apie džiugesį, tačiau dažnai neatlieku to darbo, kuris man leistų atpažinti tokio džiugesio ištakas“. Kaip atsitikdavo mokiniams. „Tik tokiu būdu Jėzus gali tapti artimas ir prisiekiu, kad tai didžiausias mano poreikis, nes tik tada, kai Jį atpažįstu, vėl atrandu save, tampa gyva ir entuziastinga, nes esu mylima. Tuomet visa kas vėl ima man kalbėti“, t.y. gyvenimas tampa visai kitoks. „Santykis su Juo nugalį viską“.

Kas jai leidžia būti tokiai tikrai, kad ji pasiekė susitikimo su judėjimu šaltinį, kad jai visa tai duota? Faktas, kad visa kas vėl ima kalbėti, prisipildo prasmės, kaip tavo žmonos meilės gestas tau ar jūsų vaikui. Ji vėl atrado save ir tokiu būdu išties pažino tikrovę. Tik esantis Kristaus įvykis nugalį ideologiją, t.y. to, ką regime, susiaurinimą. „Ideologija siekia įtvirtinti išorės konkretumą, o išorė yra tik tai, kas regima, girdima, apčiuopiama. Tačiau žmogui būdinga žvelgti protu, kuris (nepaliesdamas) apgaubia susitikimą tarp „aš“ ir sutikto dalyko, jį išaiškina ir įvertina, t.y. atpažįsta tą dalyką per santykį su kitu; išties galima vertinti tik esant gilumo hipotezei“¹⁰⁹.

c) *Ne širdis, o jausmas*

Trečiasis susiaurinimo tipas kyla iš to, apie ką kalbėjome iki šios akimirkos: širdis susiaurinama iki jausmo. Jėzaus provokacija mokiniams valtyje išreiškė klausimą: „ar jūsų širdys užkietėjusios?“. Galime geriau suprasti žodį „širdis“, jei galvojame apie Jo kitą klausimą: „ir vis dar esate be nuovokos?“. Jėzus, kaip ir visa biblinė tradicija, širdžiai priskiria pažinimo funkciją. Be širdies negalima suvokti. „Tačiau net iki šios dienos Viešpats jums dar nėra davęs širdies įsiminti“¹¹⁰, sakoma Pakartoto Įstatymo knygoje. Būtent širdies įsitraukimas leidžia suprasti faktus. „Faktai“, kurie leidžia „iš naujo išgyventi pradinį įvykį“, turi būti „perskaityti širdimi, kitaip tariant, su meile įsitraukusiu protu“¹¹¹.

Tokio su meile įsitraukusio proto priešingybė, pasak trečiosios „Religinio jausmo“ prielaidos, yra „mirusios ir palaidotos“¹¹² smegenys (būtent taip ir sako) priešais tai, kas vyksta, kaip mokiniai valtyje. „O jūs, neišmanėliai! Kokios nerangios jūsų širdys tikėti tuo, ką yra skelbė pranašai!“¹¹³, ištaria Jėzus Emauso mokiniams. Kai mūsų „širdys nerangios“, mūsų žvilgsnis į vykstančiu dalykus yra „miręs ir palaidotas“.

Kun. Giussani šitaip kalba apie trečiojo tipo susiaurinimą: „Pagrindiniu savo varikliu, esmine savo veiksmų priežastimi laikome jausmą, o ne širdį“. Ką tai reiškia? Kad „mūsų atsakomybė netenka prasmės būtent tada, kai teikiame pirmenybę jausmams, o ne širdžiai, kai širdies sąvoką susiauriname iki jausmų. Tačiau būtent širdis yra ir veikia kaip esminis žmogaus asmenybės faktorius; jausmas ne, nes pasiduodamas jausmams žmogus veikia reaktyviai, ir galiausiai būna gyvuliškas“¹¹⁴. Kaip rašo Pavese: „Aš dar nesupratau egzistencijos tragedijos [...]. Ir vis dėlto ji labai aiški: turime nugalėti pasidavimą geiduliams, turime liautis galvoję, kad jausmų tikslas yra patys jausmai“¹¹⁵.

Giussani tęsia: „Širdis reiškia jausmų ir proto vienybę. Ji atskleidžia nesukaustytą protą, protą, išnaudojantį visą savo galimybių plotmę: protas negali veikti be to, ką vadiname meile“. Todėl širdis, kaip jausmų ir proto vienybė, yra „sveikos proto veiklos sąlyga“. Mane visada stebino

¹⁰⁹ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 114.

¹¹⁰ Plg. Įst 29,3.

¹¹¹ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 66.

¹¹² L. Giussani, „Religinis jausmas“, Tyto alba, Vilnius 2000, p. 45.

¹¹³ Lk 24,25.

¹¹⁴ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 117.

¹¹⁵ C. Pavese, „Profesija gyventi“ (*Il mestiere di vivere*), Einaudi, Torino 1952, p. 35.

šis Giussani sakinytis: „Protas bus išties protas su sąlyga, kad jį užlies meilė ir tokiu būdu jis visiškai išjudins žmogų“¹¹⁶. Jei taip neatsitiks, į viską žvelgsime siaurai.

Kaip išvengti širdies susiaurinimo iki jausmo? Kieno dėka tampa įmanoma sveika proto veikla? Esaties. Nereikia užsiimti ypatingomis treniruotėmis. Tik patraukli esatis, kaip sakėme šryt, pajėgi patraukti mūsų meilę ir leidžianti prisirišti, gali praplėsti mūsų protą, kad šis susigrąžintų tikrąjį atvirumą tikrovei, kaip atsitiko mokiniams Emause, susitikus Jėzų kelyje. Intelektualiui požiūriui atrodo sunku tai suprasti, tačiau labai lengva suvokti, kai tai atsitinka. Mamos esaciai prie savęs patraukus vaiko meilę, prasiplečia jo protas. Tai matome iš nuostabos apimto, visiškai atviro vaiko veidelio, kai jį pasitinka mama. Būtent toks atvertas žvilgsnis, kurį pažadino mylinti mamos esatis, leidžia pažinti mamą, suprasti, koks gėris pasireiškia per ją. Prisiminkime dar kartą Emauso mokinius: „Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo?“¹¹⁷. Kai tai įvyksta, būna labai lengva atpažinti. Jie nesuprato, tada pasirodė Jis, jie „atsipeikėjo“¹¹⁸ ir visas prasidėjo iš naujo. Kas parodo, kad jie suprato ir kad tos užsidegusios širdys nebuvo vien jausmai? Faktas, kad jie „tuoj pat pakilo ir sugrįžo į Jeruzalę“. Naujas veiksmas visada parodo, kad kažkas atsitiko.

Tik širdis, kuri suvokiama ir įtraukiama kaip protas ir meilė, t.y. nesusiaurinta iki jausmo, gali aptikti ir atpažinti tiesą. Tačiau tam, kad širdis visiškai atsibustų, reikia esaties, Jo esaties. Taip pažadinta širdis negali meluoti, kai aptinka tiesą, neprieštaraudama pati sau. Todėl iš esmės Kristus žmogiškajame kelyje padeda pažadindamas žmogaus širdį. Kartais Jis ragina vien klausimais: „Tai kaipgi vis dar nesuprantate?!“, neleidamas, kad laimėtų tingėjimas. Kristus įvyksta ir taip pažadina žmogaus širdį, kad ši pažintų Jo skirtingumą, t.y. tiesą, kad jos nesupainiotų su joku pakaitalu. Demaskuojama bet kokia tiesos imitacija.

6. Reikalinga vieta, kuri sugrąžintų autentišką žvilgsnį

Visa tai, ką iki šiol pasakėme, atskleidžia poreikį, kad būtų vieta, kuri mums sugrąžintų ir nuolat palaikytų autentišką, atvirą žvilgsnį.

Kas gali padėti pakeisti tą siaurą žvilgsnį, kuriuo trumparegiškai žvelgiame į tikrovę? Jį nugali tik įvykis. Paradoksalu, bet patys susiaurinimai, nuo kurių taip dažnai, rodos, imame dusti, gali tapti proga Kristui atsiskleisti priešais mus, o mums – Jį pažinti, neatitrūkstant nuo patirties. Norint įveikti ką tik apibūdintus susiaurinimus, mums reikia susidurti su Jo esatimi. Tai reiškia, kad Kristų pažįstame patyrę, jog Jis juos nugali.

Išsilaisvindamas mus iš to trumparegiškumo, su kuriuo įprastai žvelgiame į tikrovę, Kristus leidžia gimti „aš“, kuriam būdingas visiškai naujas gebėjimas pažinti. Todėl vienintelė tikra alternatyva ideologijai nėra doktrina ar etika, nes jos nepajėgios praplėsti proto ribų (išties, galime išlikti užsidarę, nors ir turėdami doktrinas ar tapę itin „etiški“), tai – naujasis „aš“, gimęs iš įvykio, toks „aš“, kuris sugeba neįstrigti tarp siaurų mūsų įprasto pažinimo sukurtų mechanizmų (kaip atsitiko merginai iš Katalonijos, kurią citavome daug kartų ir kuri prieš Referendumą suprato ideologijos kėslus“).

Kiek kartų esame kalbėję, kad „aš“ pažadinamas iš miego per susitikimą! „Žmogus atranda pats save per gyvą susitikimą“¹¹⁹. Asmuo, gimęs per susitikimą, yra naujas kūrinys. Tai itin gerai

¹¹⁶ L. Giussani, „Žmogus ir jo likimas. Kelyje“ (*L'uomo e il suo destino. In cammino*), p. 117.

¹¹⁷ Plg. Lk 24,32.

¹¹⁸ Plg. „Atsipeikėju“ (*La mente torna*), žodžiai G. Mogol, muzika L. Battisti.

¹¹⁹ L. Giussani, „Aš atgimsta susitikime (1986-1987)“ (*L'io rinasce in un incontro (1986-1987)*), Bur, Milan 2010, p. 182.

matosi iš naujai įgyto gebėjimo pažinti. „Naujas kūrinys turi naują „mens“ (graikiškai „noûs“), gebėjimą pažinti tikrovę, kuris nebūdingas kitiems“¹²⁰.

Toks „savęs atradimas“ neįvyksta tik pradžioje, vieną kartą visam laikui. Kaip matėme, sekdami Izraelio tautos istoriją ir mokinių patirtį, nuolat tyko pavojus susiaurinti savąjį „aš“ ir tą žvilgsnį, kuriuo žiūrime į tikrovę. Kaip šis naujasis kūrinys, gebantis kitaip pažinti tikrovę, gali išlikti gyvas kiekvieną akimirką? Tai gali įvykti tik tuo atveju, jei Kristus lieka su mumis tam tikroje vietoje, o mes nuo Jo neatitrūkstame. Kaip jau sakėme: „Naujam sąmoningumui būtina [...] išlikti vienalaikiam su jį kuriančiu ir nuolat palaikančiu įvykiu“¹²¹. Apie tai liudijo ir pirmasis laiškas, kurį perskaičiau šią popietę: „Priklausymas judėjimui visiškai pakeitė mano gyvenimą [...], mane išlaisvina iš mano pačios ir aplinkinių susidaryto įvaizdžio. Tam, „kas aš esu“, įtakos turi būtent šis priklausymas“. Todėl norint įgauti tokio gebėjimo pažinti, svarbu neatitrūkti nuo įvykio, kuris jį kuria. „Kadangi šios ištakos yra vieta, gyva tikrovė, o ne idėja, todėl naujas vertinimas įmanomas tik nuolat palaikant ryšį su šia tikrove, kitaip tariant, su žmogiškąja draugija, kuri yra pradinio Įvykio tąsa“. Priešingu atveju, „kas teikia pirmenybę analizavimui ar dedukcijai, laikysis pasaulio schemų“. Todėl Giussani užbaigia sakydamas, kad „tik išlikdami pradžios pozicijoje, per kurią Įvykis žadina naują sąmoningumą, turėsime galimybę užmegzti ryšį su tikrove be išankstinių nuostatų, remdamiesi jos elementų visuma“¹²².

Jei mūsų gyvenime nuolat neįvyksta ta Esatis, kuri mums atveria akis, jei jos neatpažįstame ir jai nepaklūstame, mūsų žvilgsnis sustingsta ir imame neigti konkrečią Dievo esatį pasaulyje, kaip sako Popiežius. Tai visų pirma mūsų problema, ne kitų.

Kai patiriame naują sąmoningumą, išties naują, lengva atpažinti tą skirtingumą kaip Jo esaties dabar ženklą. Yra žmonių, kurie neturėdami jokių krikščionybės pagrindų, su užsidegimu pastebi, koks išskirtinis gyvenimas tų, per kuriuos pasirodo Kristus. Jie mums liudija nuostabą, kurią tas skirtingumas jiems sukelia, ir kaip tai juos pakeičia.

Indų kilmės mergina susitiko judėjimą Madride, vėliau atvyko į Italiją su „Erasmus“ programa, po to išvyko į Indiją, dar vėliau į Angliją, bandydama pabėgti nuo viso to, kas jai atsitiko. Ji rašo kun. Nacho, judėjimo Ispanijoje atsakingajam:

„Išvykau į Indiją, kad gyvenčiau pagal garsiąją filosofiją. Nusprendžiau vykti ten manydama, kad surasiu laimę. Bet ne. Tik nuolatinis nusivylimas. Nuolatinis. Maniau, kad jie man sugebės geriau paaiškinti, kas esu, nes nuolat jaučiu tarsi gumulą viduje. Bet ne. Juokinga, kad kasdien bandžiau pamiršti, kas man atsitiko, bet ryte atsibudusi pirmiausia pagalvodavau apie žmones iš judėjimo, kuriuos susitikau (tave, Anitą, Džo, Javi, Marti, Emi, kun. Carrón). Stengiausi ištrinti šias mintis, bet jos visada ateidavo į galvą vos atsimerkus. Tuomet nusprendžiau išvažiuoti į Londoną. Bet ten atsitiko tas pats dalykas. Visą laiką su tuo gumulu, kuris niekur nedingo. Susitikinėjau su keliais vaikinais, bet nieko. Kai būdavau su kitais vaikinais, galvodavau vien tik apie Džo“, vaikina, su kuriuo susitiko Italijoje ir užsimezgė draugystė, „apie tai, kaip jis mane mylėjo, kaip su manimi elgėsi, kaip aš jaučiausi brangiausias pasaulyje žmogus, būdama su juo, ir tai, kad jis žiūrėjo į kiekvieną mano smulkmeną visiškai kitaip. Todėl kai Džo atvyko į Londoną, aš jam pasakiau, kad norėčiau vėl būti su juo“, nes ji pabėgo ir nuo jo, „bet jis man pasakė „ne“, nes ruošėsi savo gyvenimą pašvęsti Dievui. Būtent tuo paskutiniu metu, kuomet išgyveno tokį išskirtinį

¹²⁰ S. Alberto - J. Prades - L. Giussani, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“ (*Generare tracce nella storia del mondo*), p. 74.

¹²¹ Ten pat, p. 75.

¹²² Ten pat.

ryšį su Dievu, jis mane mylėjo labiau nei bet kada. Tai, ką jis išgyvena, turi būti itin tikra, kad taip jį pakeistų, nors aš ir nesuprantu. Praėjus šiam Londono laikotarpiui, mano mama manęs atvirai paprašė daugiau su ja nebesusisiekti, nes jai buvo per sunku pakelti skausmą, kad mano tėvo nebėra su ja“, jis mirė prieš keletą metų, „ir nenorėjo, kad būtų kažkas, kas jai taip jį primena, kaip aš. Kartais mane skausmas taip apakina, kad nebesugebu išstarti, jog kažkur kažkas manęs laukia“.

Tačiau taip nėra! Išties, laiškas tęsiasi: „Vis dėlto yra kažkas, ko negaliu paneigti ir kas nuolat man atrodo neįtikėtina. Jei galvoju, ar yra kažkas, kieno jaučiuosi mylima, galvoju apie jus. Prisimenu, kad pačioje mano istorijos pradžioje, kai skaitydavau, ką Jėzus sakė ir darė, man tai neatrodė svetima; klausiausi, žiūrėjau į žmonės, kurie buvo kaip Jis, kurie kalbėjo kaip Jis, kurie su aplinkiniais elgdavosi kaip Jis. Tai vienintelis dalykas, kuriuo skiriamas nuo visų kitų žmonių. Dabar imu suprasti, kad jūs esate tokie patys, kaip visas pasaulis, bet susitikote Kristų! Ir kuo labiau savęs klausiu, kodėl darote tam tikrus dalykus, tuo labiau turiu pripažinti, kaip visa tai, ką darote, kyla iš santykio su Juo. Kodėl tu [Nacho] nusprendei nesituokti, neturėti vaikų? Apie bet kurį kitą žmogų pagalvočiau, kad pamišęs, bet tu nesi kvailas. Būtent per šiuos faktus Kristus vėl prie manęs prisiartina, ir suprantu, kad Jis negali būti išsigalvojimas, apgavystė, net jei tuo abejoju tūkstančius kartų. Šie faktai man neleidžia prarasti vilties. Kasdien atsikeliu su prašymu, kad Jis parodytų, jog manęs nepalieka vienos. Negaliu sakyti, kad esu viena. Negaliu. Sakau tiesą ir stebiuosi. Kristus turėjo būti panašus į jus, žmogus, kuris kitiems padeda suprasti save, pažvelgti į savo širdies gilumą ir suprasti, kas jie yra: galbūt kitas pasimetęs, bet Jį susitikęs, atranda save. Taip kaip atsitiko man, kai susipažinau su jumis: suprantu save, geriau save pažįstu, prieš tai buvau tarsi mirusi. Negaliu paneigti, kad į mane buvo pažvelgta ir elgiamasi taip, kaip Jėzus žvelgė, kaip elgėsi su tokiais žmonėmis, kaip mažasis Zachiejus, nieko nevertas tipas, kaip aš. Esmė ta, kad vienintelis dalykas, vienintelis, kuris bendras visiems šiems žmonėms, yra tai, kad jie visi išgyvena asmeninį ir kasdienį santykį su Kristumi. Supratau ir kitą dalyką. Yra mažytė detalė, kuri priklauso nuo manęs; atrodytų niekas, bet yra viskas: pripažinti visa tai, ką tau papasakojau. Mano asmuo priklauso nuo sprendimo, ar pasitikėti, kad visa tai yra dėl Kristaus, ar kad tai tėra atsitiktinumas, jog visi šie žmonės, kuriems būdingi šie dalykai, yra toje pačioje vietoje. Kartais suprantu, kaip viską supainioju ir išduodu tai, ką išgyvenau anksčiau. Tačiau pamiršdama žengtus žingsnius, tampa nelaimingesnė, netgi kvailesnė. Bet negaliu pamiršti to, ką jau išgyvenau, kas jau yra manyje. Laukiu, kad tai ir vėl man atsitiktų, ieškau Jo, žvelgiu į žmones vildamasi, kad vėl pasirodys tas žvilgsnis, kad vėl pasirodys tos akys, kurių į nieką neiškeičiau, tos akys, kurios man leidžia suvokti, kad yra priežastis, dėl kurios egzistuoju, kad esu mylima, nors nieko nežinau. Tikiuosi tai pamatyti kiekviename sutiktame žmoguje, ir kartais nesąmoningai žvelgiu į kiekvieną veidą, net ir nepažįstamą, kad atrasčiau kažką, kas yra Jo, kas priklauso Jam, kas man leistų vėl pamatyti, kad Jis yra, kad yra dėl manęs. Nes dažnai gyvenimas, mano gyvenimas, yra neramus, netgi skausmingas, po to, kai Jį susitikau, tačiau yra šis tas daugiau: jis gyvas. Tarsi Jis būtų mano gyvenimo versmė: buvau mirusi, o dabar gyvenu“.

Štai liudijimas apie „aš“, kuris atgimė susitikimo su Kristumi dėka. Ta mergina nieko nežinojo apie krikščionybę, bet susipažinusi su judėjimo draugais gyvena tiesa pasaulyje, kuriame nebeliko nieko akivaizdaus, ir su nuostaba ieško Kristaus kiekviename sutiktame žmoguje, nebijodama susiteršti, gyvendama vien Jo esaties sukelta nuostaba, su vis nauju Jo suteiktu entuziazmu. „Tokia ir yra krikščionybė istorijoje“, skaitėme per Bendruomenės mokyklą, „kitokio žmogiškumo, kitokios, t.y. naujos, tikresnės, žmonių bendruomenės aušra“¹²³.

¹²³ L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia?“, Katalikų pasaulio leidiniai, Vilnius 2007, p. 204.

Priklausymas „konkrečiai istorijai“, kuri yra mūsų judėjimas, leido tai merginai atrasti save („suprantu save, geriau save pažįstu, prieš tai buvau tarsi mirusi [...] buvau mirusi, o dabar gyvenu“), ir kad ir kaip ji stengėsi pamiršti viską, kas jai buvo įvykę, ji nesugebėjo to iš savęs išplėšti. Kuo labiau ji ieško, kuo daugiau žmonių sutinka, kuo toliau gyvena, tuo labiau išryškėja skirtumas su tuo, ką sutiko. Per šitokią patirtį širdis atskleidžia savo objektyvumą! Neįmanoma supainioti Kristaus su beverčiu pasitenkinimu, Jo žvilgsnio – su bet koku kitu žvilgsniu, Jo meilės – su bet kokia meilės imitacija. Nuostabu, kaip kiekvienas dalykas atskleidžia, kad Kristus nesumenkinamas.

Tačiau tam, kad visi šie ženklai atvestų į tikrumą dėl Jo, reikėjo nueiti kelią kartu su žmonėmis, kurie ją nustebino, ir atpažinti, kas bendra visiems tiems, kas jai kėlė nuostabą. Ir nors ji blaškėsi ir neigė, kad tai Kristus pakeitė visus tuos žmones, kuriuos ji pažino, atimdavo žadą buvimas tik su tais žmonėmis, kurių gyvenimas jai kalbėjo apie Jį. Ji pažino Kristų tik dėl to, kad niekada neatitrūko nuo savo patirties. Ir būtent šios patirties dėka ji pasiekė sąmoningumą, kad tie sutikti žmonės nešė kažką, ko niekas kitas neturėjo, ir kad to nebuvo įmanoma priskirti vien jų žmogiškiems gebėjimams. Tai buvo „kažkas“, ko ji niekada neįsivaizdavo, tačiau negalėjo to paneigti, apie tai buvo girdėjusi būtent iš jų, ir tam jos buvęs vaikinys nusprendė paskirti savo gyvenimą: tai buvo Kristus. Ji suprato, kad niekas kitas už ją negalėjo pripažinti šio „faktorius“. Nuo tada ji ieško Kristaus kiekviename žvilgsnyje, ką besusitiktų.

Įvykus susitikimui, Kristus tampa gyvenimo šerdimi. Rašo kita bičiulė: „Vieną vakarą grįžtu namo po karitatyvinės veiklos Maisto banke ir imu pasakoti savo vyrui, kaip sekėsi. Staiga jis man sako: „Kaip man pasisekė, kad gyvenu su tavimi: tau nepraslysta pro akis nė mažiausia dienos smulkmena, prašai maksimumo ir tiek pat duodi, nepasitenkini mažais dalykais ir viskas, kas tau atsitinka, tau sukelia klausimų. Kaip pavydu! Ir aš norėčiau taip gyventi“. Tą akimirką aš išsigandau ir iškart atsakiau: „Žinok, tai nėra mano gebėjimai, nesu aš tokia šauni. Aš esu tokia, nes susitikau Jėzų, kuris pakeitė mano gyvenimą, kuris man leidžia į viską žvelgti tokiu žvilgsniu, kuris tau atrodo žavingas ir trokštamas. Judėjimo draugija Jį daro gyvą, ir mane daro gyvą“. Tą akimirką supratau, ką reiškia pažinti Kristų per savo patirtį: tai nereiškia pažinti žmogų, kuris yra svetimas mano gyvenime, bet atpažinti, kad Jis yra mano pačios tiesa! Nes neįmanoma suvokti savęs, savo gyvenimo, savo klausimų, savo darbų atskirtų nuo Jo. Ne „negalvojant apie Jį“, bet „be Jo“. Negaliu ištarti „aš“ be Jo! Kaip sakė pernai metų Rekolekcijų pavadinimas: „Mano širdis džiaugiasi, nes Tu, Kristau, gyvas!“

Vienintelis praktiškas, konkretus, efektyvus atsakymas ką tik nupasakotai situacijai, kuriai būdingi trys susiaurinimai, nurodyti kun. Giussani, ir kurioje Dievas, Kristus suvokiamas kaip abstraktus, nesusijęs su gyvenimu, yra krikščionybė kaip įvykis. „Štai aš kuriu naują dalyką! Jis dabar jau reiškiasi, negi nematote?“¹²⁴.

Kaip Paslaptis mums padeda nugalėti abstraktumą, kuriame dažnai laikome Kristų? Per Bažnyčią, tiesos liudijimo vietą, kurios įrankis yra stebuklas. „Stebuklas [...] yra įvykis, tai, kas įvyksta, ko nebuvo galima numatyti, ko negalima paaiškinti, tačiau tai įvyksta, tai įvykis, kurio turinys mus verčia pagalvoti apie Dievą“. O pats didžiausias stebuklas yra žmogaus pasikeitimas, žmogaus išpildymas, širdies ir proto atsivėrimas, naujas žvilgsnis į save ir kitus, neatlygintinumas, džiugesys, vaisingumas, konstruktyvumas, kokių nebūtų įmanoma įsivaizduoti. „Neįmanomi žodžiai ir faktai. Tai ir yra stebuklas. Gyvieji yra stebuklai“. Kun. Giussani kaip pavyzdį mini Motiną Teresę ir priduria: „Žodžiai ir faktai, neįsivaizduojama žmogiškoji esatis. Tokia tyra, tokia

¹²⁴ Iz 43,19.

nuosekli, tokia galinga, išliekanti per mano silpnumą: tavo žmogiškumas yra toks kaip mano, tačiau per tavo žmogiškumą pražysta tai, kas ateina iš Kito, didingesnio [...]. Taigi, tai – Stebuklas. Kalbama apie tikrovę, kurią regiu, jaučiu, liečiu [...], tačiau negaliu suvesti tik į tai, ką matau, jaučiu ir liečiu, tai neišvengiamai mane kreipia kitur. Turėčiau paneigti tą tikrovę, jei neigčiau tą kreipimą. Ir jei tai susiaurinčiau, sunaikinčiau¹²⁵.

Tačiau kodėl, net ir matydami visus šiuos įvykstančius dalykus, dažnai esame kaip tie, kuriems Jėzus priekaištavo? „Su kuo galėčiau palyginti šią kartą? Ji panaši į vaikus, kurie sėdi prekyvietėje ir šaukia savo draugams: 'Mes jums grojome, o jūs nešokote. Mes giedojome raudas, o jūs nerypavote...' Buvo atėjęs Jonas, nevalgus ir negeriantis, tai jie kalbėjo: 'Jis demono apsėstas'. Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, tai jie sako: 'Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis'. Ir vis dėlto išmintis pasiteisina savo darbais“. Tada Jėzus ėmė priekaištauti miestams, kuriuose buvo padaryta daugumas jo stebuklų, kad jie neatsivertė: „Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Jeigu Tyre ar Sidone būtų įvykę tokių stebuklų, kokie padaryti pas jus, jie seniai būtų atsivertę“¹²⁶.

Vis dėlto dar išpūdį tai, kad po tokių priekaištų Jėzus taria: „Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams. Taip, Tėve, nes tau taip patiko. Viskas man yra mano Tėvo atiduota; ir niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas, nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus ir kam Sūnus panorės apreikšti“¹²⁷.

Visi regi faktus (kaip juos regime ir mes). Būtų racionalu, jei protas nusileistų patirčiai, pamačius tiek daug Jėzaus padarytų stebuklų. Bet būtent tam išmintingieji, protingieji nėra pasirengę. Jo neatpažįsta ne dėl to, kad trūktų stebuklų, bet jiems trūksta laisvumo juos pastebėti.

7. Jei netapsite kaip vaikai

Štai, kas reikalinga: būti kaip vaikai. Reikia nugalėti išmintingųjų logiką, priešingą mažutėlių logikai. Šiuo klausimu Jėzus kategoriškas, kaip dainavome: „Jei netapsite kaip vaikai...“¹²⁸. „Kas nepriima Dievo karalystės kaip kūdikis, – neįeis į ją“¹²⁹. Tačiau kaip aš, suaugęs žmogus, galiu vėl tapti vaiku? Tai Nikodemo klausimas Jėzui: „Bet kaip gali gimti žmogus, būdamas nebejaunas? Argi jis gali antrą kartą įeiti į savo motinos iščias ir vėl užgimti?“ Jėzus nusistebi tokiu klausimu, ir kad toks protingas žmogus kaip Nikodemas nesupranta problemos esmės: „Tu esi Izraelio mokytojas ir šito nesupranti?“¹³⁰.

Susidūrėme su problemos esme, kaip mums primena kun. Giussani: „Didžioji problema – tai grįžimas prie ištakų, didžioji problema – tai tapimas tokiais, kokius mus sukūrė Dievas. Juk iš tiesų kas gi yra dorovė? Dorovė – tai gyvenimas išliekant tokiais, kokius mus sukūrė Dievas. Ir tikrai tie, kurie taip gyvena, atpažįsta Jo Esatį“¹³¹. Todėl von Balthasar pastebi: „Paprastumas yra viso ko prielaida“¹³². Be jo neįmanoma suvokti, kas atsitinka, kokie faktai įvyksta priešais mūsų akis, jų

¹²⁵ L. Giussani, „Žmogiškojo veido beiėškant“ (*Alla ricerca di un volto umano*), Tracce - Litterae Communionis, 1996 sausis, p. X, XII-XIV.

¹²⁶ Mt 11,16-21.

¹²⁷ Mt 11,25-27.

¹²⁸ C. Chieffo, „Marijos Klaros daina“ (*Canzone di Maria Chiara*), iš „Dainos“ (*Canti*), p. 189.

¹²⁹ Mk 10,15.

¹³⁰ Jn 3,4.10.

¹³¹ L. Giussani, „Ar galima taip gyventi?“ (*Si può vivere così?*), Rizzoli, Milan 2007, p. 219.

¹³² H.U. von Balthasar, „Jei netapsite kaip šis vaikelis“ (*Se non diventerete come questo bambino*), Piemme, Casale Monferrato (AL) 1991, p. 9.

nesuprantame kaip ženklų, kreipiančių kitur. Neišvengiama pasekmė: faktai tampa beverčiai, t.y. jie nenaudingi, kad augtų Kristaus pažinimas, familiarumas su Juo.

Žinoma, šiais priekaištais Jėzus neprašo mūsų visada likti infantiliais. Kai Kristus nurodė vaiką kaip pavyzdį, „žinoma, laikė idealu ne infantilumą, bet tą dvasios atvirumą, kurį automatiškai prigimtis užtikrina vaikui, nes tai yra būtina sąlyga žmogaus vystymuisi, ir kuri suaugusiam žmogui, kaip bet kokia vertybė, yra sunkiai laimimas gėris“¹³³. Tai taip sunku, kad atrodo neįmanoma to pasiekti, taip kaip neįmanoma gimti iš naujo būnant senam, dar kartą įeiti į savo motinos įsčias ir vėl užgimti.

Tačiau pats Jėzus liudija, kad nėra neįmanoma suaugusiems gyventi kaip vaikams. „Visi Jo žodžiai ir gestai parodo, kad [Jėzus] žiūri į Tėvą su amžina vaiko nuostaba: „Tėvas už mane aukštesnis“ (Jn 14,28) [...]. [Jėzus] nenori pasisavinti savo ištakų [...]. Jis žino, kad yra dovana sau pačiam, ir kad neegzistuos be To, kuris atsisako tos dovanos, atiduodamas per ją save. Tai, ką Tėvas dovanoja, yra Jo esybė, laisvė“¹³⁴. Jėzus žino, kad yra Tėvo dovana. Ši dovana Sūnų pripildo nuostabos, žavėjimosi ir dėkingumo. „Išties, amžino perdavimo gestas iš Tėvo Sūnui vyksta nuolat, niekada nėra visiškai užbaigiamas, įvykęs [praities įvykis, įvykdytas] ar privalomas [...]. Net ir būdamas nesibaigiančiu atminimu, visuomet išlieka amžinai nauja auka, tam tikra prasme laukiama su begaliniu, meilės kupinu pasitikėjimu. Kūdikiui Jėzui tikrai viskas sukelia nuostabą: Jį mylinčios motinos esatis, Jo paties egzistavimas, ir, pradėdant šiais dviem dalykais, visų dalykų egzistavimas, nuo mažiausios gėlės iki beribio dangaus skliauto. Ir vis dėlto tokia nuostaba gimsta iš daug gilesnės nuostabos, apimančios amžinąjį Sūnų, Jam regint pačią meilę, kuri viską viršija ir užvaldo absoliučioje meilės Dvasioje. „Tėvas už mane aukštesnis“¹³⁵. Toks sąmoningumas dėl Tėvo atsiskleisdavo per kiekvieną Jo gestą. Kaip sako Giussani, „žmogaus Jėzaus iš Nazareto, apsupto Žodžio slėpiniu ir todėl pakelto iki tos pačios Dievo prigimties (nors Jo išvaizda niekuo nesiskyrė nuo kitų žmonių), šio žmogaus niekas nematė atliekant bent vieną gestą, kuris savo forma neatskleistų sąmoningumo dėl Tėvo“¹³⁶.

Tačiau Jėzaus atvejis nėra išskirtinis, kaip primena von Balthasar: „Žvelgiant į didžiausius šventuosius galima netrukus prieiti išvadą, kad vienas kitam neprieštarauja buvimas vaikais [...] ir brandumas [...]. [Šventieji] iki pat senyvo amžiaus išlaiko stebuklingą jaunystę“¹³⁷. Mes tai matėme žvelgdami į kun. Giussani. O Popiežius mus kviečia sekti tokia esatimi: „Lankyk žmones, kurie išsaugojo vaiko širdį“¹³⁸. Kas jiems leido išlikti vaikais? Dabar galime suprasti Jėzaus atsakymą Nikodemui: Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: kas negims iš vandens ir Dvasios, neįeis į Dievo karalystę“¹³⁹.

Tapti vaikais, atgimti reiškia gimti iš Dvasios, kurią gauname per Krikštą. Jo Dvasios perteikimas mus padaro sūnumis, kaip Jis yra Sūnus, t.y. sūnumis per Sūnų. Būti sūnumis per Sūnų reiškia viską priimti kaip dovaną, nesustojant ties išore, pripažįstant, kad viskas yra duota Tėvo. Toks yra kelio, kurį Dievas nuėjo su mumis ir kuriuo toliau eina, tikslas, kad visa tai, kas atsitinka, mus vestų į santykį su Juo. Tik familiarumo su Kristumi, o per Jį – su Tėvu, dėka mūsų gyvenime

¹³³ L. Giussani, „Dievo jausmas ir modernus žmogus“ (*Il senso di Dio e l'uomo moderno*), Bur, Milan 2010, p. 28.

¹³⁴ H.U. von Balthasar, „Jei netapsite kaip šis vaikelis“ (*Se non diventerete come questo bambino*), p. 44.

¹³⁵ Ten pat, p. 45-46.

¹³⁶ L. Giussani, „Naujas žmogus“ (*Un uomo nuovo*), Tracce-Litterae Communionis, 1999 kovas, p. VII-IX.

¹³⁷ H.U. von Balthasar, „Jei netapsite kaip šis vaikelis“ (*Se non diventerete come questo bambino*), p. 41.

¹³⁸ Pranciškus, Bendroji audiencija, 2017 rugsėjo 20.

¹³⁹ Jn 3,5.

niekas nebus prarasta. Priešingai, be tokio familiarumo, netenkame tvirtumo, kuris mums leidžia pasitikti tikrovę su tikrumu, ramybe, nauju žvilgsniu ir vaisingumu.

Pripažinti, kad viskas mums duota Tėvo, pakeičia tai, kaip suvokiame atsivertimą, kuriam esame kviečiami: „Dorovės kelias yra nuoseklumo, kurio patys nepajėgiame išlaikyti, atsiskleidimas [...]. Tikrasis dorovės nuoseklumas glūdi nuostaboje, nuostaboje dėl to, kas žmogui įvyksta, kas jam dovanojama“¹⁴⁰. Kai nesusiauriname to, kas mums duota, viskas tampa proga pažinti tikrovėje esantį Dievą; tuomet kasdien auga mūsų familiarumas su Kristumi, tikrumas dėl Jo esaties, kuri mums leidžia kvėpuoti bet kokiomis aplinkybėmis, kuri mus daro laisvus, ne apsimestinai, bet iš tikrųjų. Galime pažvelgti į tuos savo gyvenimo aspektus, į kuriuos niekada nenorėjome žiūrėti, kaip rašo šis žmogus: „Bičiuli mano! Norėjau tau pranešti, kad rytoj išvykstu kelioms dienoms su vyru. Po kelių dienų bus mano tėvo nužudymo metinės. Jau trisdešimt metų, kaip ten nesu buvusi, nes prieš susipažindama su tavimi į šią žaizdą nežiūrėjau, su niekuo apie tai nekalbėjau, tik su pačiais artimiausiais žmonėmis. Tačiau per šiuos paskutinius metus, ypač po mano sūnaus mirties, netikėtai sustiprėjo mano familiarumas su Kristumi. Todėl nebebijau ir vykstu, tačiau pamatysiu vietas, kur užaugau ir kur Jo jau laukiau. Kažin ką dar man leis atrasti... Ačiū už tavo draugystę, tai – didžiulė dovana, kurią Dievas panorą man padovanoti“.

Jėzus atėjo į istoriją, kad nugalėtų bet kokią baimę, vienvė, nesusipratimus tarp mūsų.

Realaus susitikimo su Kristumi istorijoje - būtent šito reikia mūsų pasauliui, kurį vis labiau apima baimė, nepasitikėjimas. Iš Jo pergalingos ir perkeičiančios esaties patirties gimsta visi mūsų siekiai. Apie tai mums vis primena kun. Giussani: „Jėzaus Kristaus galios pažinimas yra pagrindinė kiekvieno mūsų socialinio gesto ir komunikacijos su pasauliu priežastis“¹⁴¹, būtent to visi ir laukia. „Kai tokia Esatis lemia visus gyvenimo ryšius, kai ant jos „pakimba“ visi santykiai, kai jie išgelbėjami, įvertinami, suderinami, įkainojami, naudojami šios Esaties šviesoje, gaunama nauja kultūra. Taigi, ji gimsta iš pozicijos, kurią žmogus priima tos išskirtinės ir lemiamos gyvenimui Esaties atžvilgiu“¹⁴².

Todėl neapsigaukite, Jėzaus pažinimas, į kurį taip kviečia kun. Giussani, nereikia pasitraukimo iš tikrovės ir aplinkybių, bet jis reikalingas tam, kad Jo esaties prisipildytų kiekvienas gestas, kiekviena mūsų „asociacinė, karitatyvinė, kultūrinė, socialinė, politinė veikla“. Tokiu būdu pradžia išlieka ir niekada netampa praeitimi: „Pradžioje kūrėme, stengėmės kurti remdamiesi kažkuo, kas vyko [...] ir kas mus pagavo. Kaip tai bebūtų naivu ar šleikščiai perdėta, tai buvo tyra pozicija“¹⁴³. Išgyvendami kiekvieną gestą kaip priklausymą esančiam Kristui, plėsimė Jo pažinimą ir turėsime vis daugiau priežasčių pasitikėti.

Dabar galime aiškiau suvokti popiežiaus Pranciškaus kvietimo prasmę: „Drąsinu jus [taip pasakė Peru] organizuotis kaip tos bažnytinės bendruomenės, kurių gyvenimas sukasi aplink Jėzaus asmenį [...]. Išgelbėjimas nėra bendro pobūdžio, jis neabstraktus. Mūsų Tėvas žvelgia į konkrečius žmones, su konkrečiais veidais ir istorijomis, ir visos krikščioniškos bendruomenės turi būti tokio Dievo žvilgsnio, tokios ryšius kuriančios esaties atspindys“¹⁴⁴.

¹⁴⁰ L. Giussani, „Čia ir dabar (1984-1985)“ (*Qui e ora (1984-1985)*), Bur, Milan 2009, p. 436.

¹⁴¹ L. Giussani, „Išlaisvinimo istorija“ (*Storia di liberazione*), iš H.U. von Balthasar - L. Giussani, „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (*L'impegno del cristiano nel mondo*), p. 140.

¹⁴² S. Alberto - J. Prades - L. Giussani, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“ (*Generare tracce nella storia del mondo*), p. 152.

¹⁴³ L. Giussani, „Keista draugija“ (*Una strana compagnia*), Bur, Milan 2017, pp. 88-89.

¹⁴⁴ Pranciškus, Tautos sveikinimas, Puerto Maldonado (Peru), 2018 sausio 19.

Būtent to ir laukia pasaulis: „Kūrinija su ilgesiu laukia, kada bus apreikšti Dievo vaikai‘ [...]. Visais laikais žmogus laukia to naujojo žmogaus, negalėdamas jo visiškai įsisąmoninti dėl Dievo iniciatyvos neįsivaizduojamybės“¹⁴⁵, rašoma Bendruomenės mokyklos tekste. Tik tokia nauja, autentiška esatis gali atsakyti į šiandieninio žmogaus laukimą, kaip girdime iš daugelio pasakojimų ir daugelio sutinkamų žmonių, suvokiančių savo poreikį.

Apie tai von Balthasar rašo: „Kol krikščionis reikš visų pirma tradiciją ir institucijas, bus labai lengva modernių laikų laisvės judėjimams“. Ir su neprilygstamu aštrumu įvardina, koku būdu ši diskusija taps įdomi: „Tikrasis palyginimas įvyks tik tuomet, kai krikščionis įsipareigos [...] parodyti, kad Dievo atsivėrimas per Jėzų Kristų yra kvietimas įeiti į absoliučios laisvės erdvę, vienintelę vietą, kur gali atsiskleisti žmogiškoji laisvė“¹⁴⁶.

---

¹⁴⁵ L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia?“, Katalikų pasaulio leidiniai, Vilnius 2007, p. 204.

¹⁴⁶ H.U. von Balthasar, „Prielaida“ (*Premessa*), iš H.U. von Balthasar - L. Giussani, „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (*L'impegno del cristiano nel mondo*), p. 24.

Balandžio 29d., sekmadienio rytas

*Įeinant ir išeinant:
Ludwig van Beethoven, Sinfonija n. 9 d-moll, op. 125 „Chorinė“
Herbert von Karajan – Berliner Philharmoniker
„Spirto Gentil“ n. 27, Deutsche Grammophon*

Viešpaties Angelas Rytinė malda

ASAMBLĖJA

Daive Prosperi. Surinkome labai daug klausimų, jų mus pasiekė daugiau nei tūkstantis šimtas. Tai ženklas, kad tai, ką išgyvenome šiomis dienomis, ir tie dalykai, kurie buvo pasakyti, palietė giliuosius mūsų gyvenimo klausimus ir poreikius. Išties didžioji dauguma klausimų, kaip netrukus išgirsime, paremta asmenine patirtimi, kuri patvirtina tai, ką girdėjome, arba kelia klausimus. Tai nuostabu, nes parodo, koks naudingas šis gestas, nes be kiekvieno iš mūsų patirties patikrinimo jis būtų visiškai kitoks ir namo parsivežtume išties nedaug.

Apibendrinant visus iškilusius klausimus, trys temos mums padarė ypač stiprų įspūdį. Jas glaustai aptarsime prieš pereidami prie pačių klausimų.

Pirmoji susijusi su nauju pažinimu, kuris stiprina familiarumą su Kristumi. Tai visus stipriai palietė ir buvo paminėta įvairiais būdais: kartais tai pajutome kaip tai, kas jau yra mūsų išgyvenamos patirties dalis, kartais tai nustebino, kaip netikėta užuomina, tačiau visi pajutome troškimą, kad mūsų gyvenimas, koks beatrodytų tuščias, vienodas ar skurdus, būtų pripildytas to familiarumo su Viešpačiu, kuris viskam suteikia grožio ir didingumo, kaip atsitikdavo tiems, kurie būdavo su Juo Galilėjos gatvėse; kad patirtume tai, ką patirdavo jie.

Antroji tema susijusi su atminimo svarba krikščionio gyvenime. Šis žodis yra mūsų DNR dalis. Kun. Giussani jam suteikė praktiškai naują apibrėžimą, nes suprato, jog pasaulyje, kuriame gyvename, atminimas suteikia išskirtinės jėgos. Nekalbame apie praeities prisiminimą, kaip girdėjome šiomis dienomis; tai – uola, kuria remiasi galimybė gyventi tikrovėje be baimės ir cenzūros.

Galiausiai – trečioji, susijusi su mūsų draugijos verte. Faktas, jog šiame kelyje nesame vieni, nėra tiesiog paguoda, bet pats kelias.

Kaip jau minėjau, gavome labai daug klausimų. Žinau, kad kartais daug žmonių nusivilia, mat jiems labai rūpi jų klausimas, nes yra itin skubus ar iškilo klausantis to, ką tu pasakei, ir jie neranda atsakymo. Visi klausimai yra verti būti atsakyti, tačiau akivaizdu, kad tai nėra įmanoma; niekas to ir nenorėtų, juk anksčiau ar vėliau norime grįžti namo! Norėčiau paklausti, gal tu turi ką pridurti.

Julián Carrón. Ačiū, taip, norėčiau pasakyti, kaip nuostabu, kad dauguma grįžtate namo su klausimais. Tegul jie lieka neatsakyti! Leisimės į kelią draugijoje, dirbsime, kad suprastume viską, kas buvo pasakyta, kaip visada. Iškilę klausimai yra pirmasis ženklas, kad šiomis dienomis kažkas įvyko, kad mumyse kažkas buvo išjudinta. Todėl tai – pirmoji šių rekolekčių dovana ir man kelia nuostabą. Kaip žinia, turėti klausimų yra esminis dalykas, norint atrasti atsakymus, norint suprasti. Tai buvo aišku, kai ėjome į mokyklą: kas pernelyg nesistengė suprasti, atlikti užduotis, tam niekada nekildavo klausimų. Jie kildavo tik tiems, kas įsitraukdavo. Todėl branginkite savo klausimus ir būkite

dėmesingi ženklams, nuorodoms, kurias aptiksite kelyje. Tokiu būdu gyvenimas taps žavingu pažinimo nuotykiu. Mane visada stulbino kun. Giussani sakiny s ketvirtojo „Religinio jausmo“ skyriaus pradžioje: „Esame sukurti tiesai, kuri suprantama kaip sąmonės ir tikrovės atitikimas“. Todėl „verta dar kartą pabrėžti, kad tikroji problema, susijusi su tiesos [...] ieškojimu, nėra nei išskirtinis proto gebėjimas, kurį būtų privalu turėti, nei nepaprastos pastangos ar ypatingos priemonės, kurios būtų reikalingos tai tiesai pasiekti. Galutinė tiesa – kaip savame kelyje surasti nuostabų dalyką: jį pastebime ir atpažįstame, jei esame dėmesingi. Taigi problema yra tokio dėmesio sutelkimas“¹⁴⁷. Iškilę klausimai padeda sutelkti dėmesį.

Prosperi. Taigi, imkimės klausimų.

„Vakar ryte pasakei, jog tik žvelgdamas į tai, kad Dievas mane pasirinko, galiu pažinti Jį ir save patį, ir kad svarbiausia – santykis, kurį Jis užmezga su manimi. Nujaučiu, kad tai naujas žvilgsnis į mane, kuris mane išlaisvina iš mano paties matų. Ar galėtum geriau paaiškinti šią dalį?“

Carrón. Pirmiausia tai reikia suvokti. Todėl paskyrėme visą paskaitą vakar ryte, kad suvoktume Dievo prielankumą, Jo iniciatyvą mūsų atžvilgiu. Kaip matote, tai mus nuolat nustebina. Tai niekada nebūna savaimė suprantama, tampa aišku, kokia tai naujiena, kai ji meta iššūkį mūsų mentalitetui, kuris mus verčia remtis savo mintimis ir jėgomis. Tačiau būtent Jis ėmėsi iniciatyvos. Ką tuomet daryti, kad šis sąmoningumas taptų vis labiau mūsų? Tai, kas buvo pasakyta vakar ryte, nebuvo vien įžanga, prieš pradėdant kalbėti apie kitką. Stengiausi parodyti, kaip tas išrinkimas, kuris pažymėjo Izraelio istoriją, paliečia mūsų gyvenimą ir prasiskverbia iki mūsų gelmių. Atsiskleidžia Dievo prielankumo patirties nuostaba, ir negaliu nejausti troškimo, kad ji vis labiau taptų mano, kad mane pagautų, kad išgyvenčiau tokį sąmoningumą. Tačiau tam reikalingas kelias, bičiuliai! Kelias, kurį parinko Dievas, reikalingas tam, kad mes taptume tikri dėl santykio su Juo, dėl Jo meilės mūsų gyvenimui. Visi matome, kaip sunkiai tai skverbiasi į mūsų mentalitetą: mes galvojame, kad esmė yra mūsų veiksmingumas, pastangos, analizės, protingumas. Kun. Giussani pabrėžia, kad mūsų mentalitetui sunkiausia priimti, jog būtent įvykis, nuolat įvykstantis įvykis yra tai, kas mus pažadina, kas mums atskleidžia mūsų gyvenimo tiesą. Todėl kaip Izraelio tautai, taip ir mums, esminis dalykas yra sutelkti dėmesį į bet kokią nuolat įvykstančio įvykio ženklą, į bet kokią nepailstančios Dievo iniciatyvos užuominą, kad Jį patirtume („Aš esu Viešpats“), kad pažvelgtume į save tokiu pačiu žvilgsniu, koku į mus žvelgia Paslaptis: „Pasirinkau tave, esi man brangus“. Kiekvienas Dievo gestas mums apie tai kalba, nuo pat pradžių iki dabar. Nėra tokio Dievo gesto, būdo priartėti prie mūsų, kuris apie tai nekalbėtų. Iš to pamažu iškyla sąmoningumas, kad tu ir aš esame santykis, kurį Jis sukuria su tavimi ir manimi, su kiekvienu iš mūsų. Įsivaizduokime, jei kiekvieną rytą, kiekvieną dieną pradėtume su sąmoningumu, kad Kažkas man sako: „Esi man brangus“. Kokia naujiena persmelktų mūsų gyvenimą, su kuo besusidurtume. Kaip sakiau vakar, cituodamas von Balthasar, „Man skiriama Dievo meilė mane paverčia tuo, kas esu iš tikrųjų“. Jei į save taip nežiūrime, žiūrime neteisingai. Šis žvilgsnis įvyko ir niekas jo nebeišplėš iš istorijos. Dievas yra absoliučiai unikalus ir, suteikdamas man Savo meilę, mane padaro unikalų. Tu ir aš esame apibrėžti šio žvilgsnio. Bet koks kitas mūsų paveikslas yra mūsų susiaurinimas.

Tuomet prasideda kelias, kova. Išties dažnai grįžtame prie savo matų: ar esu pajėgus padaryti viena ar kita, ar sugebu būti nuoseklus, ar pakankamai visko darau, kaip mane vertina kiti... Mūsų kelias yra kova tarp mano (ar kitų primestų) matų ir prielankumo, kuris prasiskverbė į mano

¹⁴⁷ L. Giussani, „Religinis jausmas“, p. 51.

gyvenimą. Bet yra Tas, kuris man sako: „Gali iš savęs reikalauti ko tik nori, gali grįžti prie savo matų, tačiau esi man brangus, gali bet kada vėl įsileisti mano prielankumą. Tavęs neapibrėžia tavo matai, tu esi mano prielankumas“. Būtent čia gali gimti švelnumas sau patiems, žvilgsnis, kuris mums leidžia priimti save pačius, kuris nėra sentimentalumas. Jei jį priimi, gali pritaikyti šį žvilgsnį savo patirtyje, žvelgti į visa tai, prie ko prisiliesti. Kai tokia Esatis apima visus gyvenimo ryšius, kaip sakėme vakar, baigdami popietinę paskaitą, kai Joje „pakimba“ visi ryšiai, kai jie išgelbėjami, įvertinami, derinami ir panaudojami pagal tą Esatį, tuomet atsiranda nauja kultūra, t.y. naujas žvilgsnis į viską. Nes nauja kultūra gimsta iš pozicijos, kurios laikosi žmogus išskirtinės ir gyvenimui esminės Esaties akivaizdoje. Tai – naujo pasaulio pradžia šiame pasaulyje. Verta neprarasti šios pradžios, verta nesusiaurinti jos iki praeities fakto, visada turi išlikti esatimi. Visos Dievo pastangos, nesuskaičiuojamos Jo iniciatyvos reikalingos tam, kad mus įtikintų, jog „Esi man brangus, ir jokios tavo klaidos, užmaršumas, prasta nuotaika to neištrins nuo žemės paviršiaus“. Kodėl tuomet kovojame prieš tokią akivaizdybę vardan savo matų, kurie niekada nebus tikri? Kam to reikia? Vienintelė tiesa yra ši: „Tu esi man brangus“. Ši kova visada bus nelygi, nes net jei to ir nesuvokiame, mus apibrėžia absoliučiai unikalus Kristaus žvilgsnis į mus. Gyvenimo sunkumai kyla iš šios kovos, kad Jį įsileistume. Kiek laiko mums dar reikia, kad Jo žvilgsnio tikrumas prasiskverbtų į mūsų gelmes?

Prosperi. Dabar bus du klausimai atminimo tema.

„Kuo skiriasi „atminimas“ ir „tai, ką jau žinau“? Ar yra būdas remtis išgyventa patirtimi taip, kad tai būtų atspirties taškas vertinant viską? Ar taip daryti klaidinga?“

Antrasis klausimas panašus, tiesiog pateikia asmeninį pavyzdį: „Vakar ryte pasakei, kad „šaltinis teka per mūsų asmenį net ir tada, kai esame įtraukti žemiškųjų rūpesčių“. Ar galėtum paaiškinti geriau? Esu laisvai samdomas darbuotojas, todėl mano diena yra pilna „techninių“ problemų, kurias turiu spręsti neatidėliojant ir be sustojimo. Dažnai, kad ir kaip to norėčiau, man atrodo, kad familiarumas su Kristumi nestiprėja. Kaip galima gyventi nuolat atmenant įvykį net ir darbo rūpesčiuose, kurių objektas, rodos, neturi jokio ryšio su Kristumi? Ar tai atminimo puoselėjimo klausimas?“

Carrón. Skirtumą tarp to, „ką jau žinau“, ir „atminimo“ (kaip jį apibrėžia kun. Giussani, t.y. autentiškai krikščioniška šio žodžio prasme) suprasti labai paprasta. Kalbame apie du, vienas kitam priešingus būdus išgyventi ryšį su tuo, kas mums atsitiko. Pagalvokime, kaip pati istorija, apie kurią kalbėjome vakar ryte, išprovokavo dvi skirtingas pozicijas. Iš vienos pusės – fariziejai. Jie puikiai žinojo istoriją, iš pažiūros rimtai ją vertino, tačiau tai jiems leido manyti, kad jie jau žino, kaip viskas vyksta. Būtent šitas „žinojimas“ juos užblokavo, vietoj to, kad atvertų (kaip būtų turėję įvykti, turint omeny, kiek jie visko žinojo) Paslapties iniciatyvai jų akivaizdoje. Iš kitos pusės – Marijos, Jono ir Andriejaus pozicija. Dėmesio, fariziejai, Marija, Jonas ir Andriejus gyveno tais pačiais laikais ir visų istorija buvo ta pati. Tačiau Marija, Jonas ir Andriejus tą istoriją išgyvento taip, kad gebėjo iš jos pasisemti visiško atvirumo Kristaus atneštai naujienai, apie kurią iš anksto skelbė visa tai, kam Dievo iniciatyva leido įvykti. Tos ypatingos istorijos nekintamumas, atminimas juos atvėrė nenuspėjamam Dievo veikimui. Fariziejams įvyko visiškai priešingas dalykas. Taigi, norint patikrinti, ištestuoti, ar mano pozicija yra „jau žinau“, ar „atminimas“, reikia stebėti, ar esu atviras nenuspėjamam Dievo veikimui mano akivaizdoje, ar ne. Nes uždarumas nėra būdingas vien fariziejams. Jį patyrė ir Petras. Jėzui paklausus mokinių: „O kuo jūs mane laikote?“, Petras atsako: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo

Sūnus!“ „Palaimintas tu, Petrai, nes ne kūnas ir kraujas tai tau apreiškė, bet mano Tėvas, kuris yra danguje“¹⁴⁸. Nieko kito Jėzus taip nepagyre. Tačiau vos po akimirkos Petras galvoja, kad jau viską suprato, jau žino, kaip viskas veikia, ir pats atlieka tą testą, apie kurį jums minėjau. Išties, pavadinęs jį palaimintu, Jėzus priduria: „Dabar eikime į Jeruzalę, nes turiu atiduoti už jus savo gyvybę“. Petras atsako: „Apie tai negali būti nė kalbos!“ Po viso to, ką jis pamatė (išties, jo gyvenimas su Jėzumi buvo nuolatinė naujiena, susidedanti iš įvykių, kurių jis negalėjo net įsivaizduoti), po to, kai buvo pagirtas už tą atsakymą, vietoj to, kad sektų netikėtumu, t.y. tuo, ką jam sako Jėzus, Petras jį pasodina į teisiamųjų suolą: „Tai neįmanoma! To niekada nebus!“¹⁴⁹. Tai galioja ir mums. Užuoat mus atvėrusi neišsemiamai Dievo iniciatyvos naujovei, mūsų judėjimo istorija gali tapti tuo, ką „jau žinome“, tuomet sekimas tampa „neprivalomas“: galvojame, kad mums nebereikia sekti! Tai matosi tuomet, kai mes, kaip Petras, sakome Jėzui, ką Jis turėtų daryti. Tuomet, grįžtant prie pavyzdžio, kurį pateikėme kelis kartus, imame elgtis kaip Kantas: „Jeigu turime Evangeliją, kodėl reikia sekti? Galime susitvarkyti patys“. Priėmus tokią fariziejų, Petro, Kanto, ir neretai mūsų poziciją, tai, ką „jau žinome“, laimi prieš „atminimą“. Todėl vakar ryto tikslas nebuvo paskaita apie „šventą istoriją“, kurią jau žinote, bet noras, kad suprastume Dievo metodą, kuris dar netapo mūsų, kurio dar neišmokome, ar nepriėmėme, kurio esame gundomi atsisakyti, todėl dažnai kartojame Petro žodžius: „Ne, taip neturi atsitikti“. Pakeičiame metodą, atitrūkstame nuo ištakų. Tačiau metodas visada išliks tas pats: sekti Kristaus iniciatyva. Tai nesusisiję vien su praeitimi, priešingai, labiau su dabartimi. Todėl Jėzus mus perspėja: „Kas priima mano pasiuntinį, tas priima mane“¹⁵⁰, nes Jis nesiliauja siuntęs žmones, per kuriuos Jis pats tampa dabartimi. Jei šios iniciatyvos Jis neparodo vis iš naujo, jei Jo esatis neįvyksta priešais mūsų akis, krikščioniška patirtis tampa neįmanoma, o su tuo, ką „jau žinome“, neištversime nė dienos. Dievo metodas atitinka mūsų poreikį. Turime tai suprasti.

Imkimės antrosios klausimo dalies: kaip galima gyventi nuolat regint Kristaus įvykį ir auginti sąmoningumą dėl Jo esaties darbo rūpesčiuose? Prisimenu, manęs kartą paklausė, kaip galima išgyventi Kristaus atminimą būnant darbe. Aš atsakiau, visiškai apversdamas problemą: „Kaip tu sugebi dirbti, neatmindamas Kristaus?“. Kaip jums pavyksta išgyventi ilgas darbo valandas, dažnai kupinas rūpesčių ir sunkumų, neatmenant Kristaus? Kaip gali atsibusti ryte ir atsikelti iš lovos, pažvelgti į savo žmoną ar vyrą ir vaikus, neatmindamas? Viskas priešingai, kaip rašė mūsų bičiulė iš Indijos: net kai ji stengėsi pabėgti nuo to, kas jai įvyko, nesugebėjo išvengti to, kad pirmasis dalykas, apie kurį ji pagalvodavo vos atmerkusi akis, buvo sutiktų žmonių veidai, kuriems bendras bruožas buvo tai, kad juos visus pagavo Kristus. To, kas ją užkariavo, atminimas lėmė visa ko laukimą. Atminimas yra familiarumo, kuris viską palengvina, vaisius. Šios rekolekcijos mums parodo kelią, kurį reikia nueiti, ne dėl to, kad taip nusprendėme, bet dėl to, kad tą kelią nutiesė Jis. Grįžtame prie ištakų tam, kad suvoktume metodą, kurį Dievas taikė nuo pat pradžių ir kurį toliau taiko dabartyje. Biblija yra Dievo metodo užrašai: istorija, prasidėjusi praeityje, besitęsianti dabartyje. Todėl bet koks dalykas, bet koks iššūkis, bet kokia kančia yra kvietimas atminti. Net ir bet koks nepasitenkinimas yra proga atminti: „Ar tau Manęs netrūksta?“.

Prosperi. „Ar gali geriau paaiškinti, ką reiškia, kad galime suprasti tik su meile įsitraukus protui?“

Carrón. Ruošdamas Rekolekcijas (pirmoji malonė man – tai pasiruošimas šiam momentui, su

¹⁴⁸ Plg. Mt 16,15-17.

¹⁴⁹ Plg. Mt 16,22.

¹⁵⁰ Jn. 13,20.

viltimi, kad jis bus naudingas ir jums), likau nustebintas teksto, kurį buvau skaitęs daugybę kartų; tai – ištrauka iš trečiojo „Religinio jausmo“ skyriaus. Turbūt visi prisimenate, kai papasakojęs apie Pastero atradimą, kun. Giussani pateikia pavyzdį: „Tarkime, mudu su Morkumi einame miesto gatvėmis, Morkus man iškėlė rimtą problemą, ir aš neriوسي iš kailio, stengdamasis jam paaiškinti. Jis klausosi manęs, ir aš vis aistringiau, vis aiškiau – taip man atrodo – dėstau savo samprotavimus. „Taigi supranti?“ „Taip, taip, iki čia supratau“. Mes einame įsistebeiliję į šaligatvį ir diskutuojame. Jis pakelia akis, kai iš priešingos puses ateina grakšti mergina. Morkus vis mechaniškiau kartoja „taip, taip“ atidžiai stebėdamas dailią figūrėlę ir gręždamasis jai įkandin, kol melancholiškai atitraukia žvilgsnį, jai išnykus iš akiračio, ir atsisuka į mane kaip tik tą akimirką, kai pabaigiu ir sakau jam: „Taigi, Morkau, sutinki?“ Ir jis atsako: „Ne, ne! Nesu įsitikinęs!“ Kun. Giussani pastebi: „Tai neteisinga“. Kodėl? „Nes jis nebuvo dėmesingas. Tai nusižengimas, kurį dauguma žmonių daro likimo, tikėjimo, religijos, Bažnyčios, krikščionybės [ir viso to, kas įvyksta] problemos akivaizdoje“. Kodėl mane taip nustebino šis puslapis? Dėl to, ką Giussani iš karto priduria: „Dauguma daro šį nusižengimą, nes yra „užsiėmę visai kitais reikalais“ ir jų smegenys šiems dalykams yra „mirusios ir palaidotos“¹⁵¹, t.y. jos į tai visiškai neįsitraukusios. „Mirusios ir palaidotos“, taip ir sako! Netiesa, kad nenutinka įspūdingų dalykų (todėl vakar ir papasakojau apie duonos padauginimo stebuklą), bet jei smegenys, susidūrusios su tokiais faktais, yra „mirusios ir palaidotos“, mes jų nematome. „Aš“ tampa tarsi akmuo: gali įvykti įspūdingų dalykų, bet mūsų „aš“ ten nėra. Todėl kun. Giussani pabrėžia, kad gali suprasti tik tas, kas įsitraukia, kas „įsitraukia į tai, ką patiria“¹⁵². Kitaip tariant, yra tikrovė, taip pat yra mano „aš“, kuriam suteiktas kriterijus atpažinti tiesą, tačiau tikrovės tiesa ir manojų „aš“ prigimtis atsiskleidžia tik per patirtį, kai manasis „aš“ įsitraukia į tai, kas yra, ir tuo pat metu įsitraukia į tai, ką patiria, kai susiduria su tuo, kas yra. Tarkime, kad einate nusipirkti porą batų. Pamatote porą vitrinoje ir pagalvojate: „Būtent šie batai yra man tinkamiausi. Jie puikiai dera prie mano drabužio. Netgi panašu, kad mano dydžio“. Tačiau tik tada, kai įeini į parduotuvę ir konkrečiai pasimatuoji batus, įsitraukdamas į tai, ką jauti, tik tada gali suprasti, ar jie tau tinka. Viskas gali būti tobula mūsų mintyse, kaip girdėjome vakar: kažkas galvoja: „Galiu palikti judėjimą, juk iš esmės man jo nebereikia“, nes yra įsitikinęs, kad jau viską suprato; tačiau kai įsitraukia į tai, ką išgyvena pasitraukęs, jaučiasi nusivylęs ir ima vertinti. Tik tuomet, kai sugrįžta, ima geriau suprasti dalykus. Istorija visada ta pati. Suprantame tik įsitraukę į tai, su kuo susiduriame, ir į tai, ką išgyvename, antraip, kas beatsitiktų, bus nevertinga kelyje, kurį turime nueiti. Taigi, mūsų prašoma atlikti darbą. Nėra kito būdo suprasti. Dažnai tikimės stebuklo, kuris nepareikalautų mūsų laisvės, tačiau Giussani mums sako: „Tikėkitės kelio, o ne stebuklo, kuris leistų išvengti jūsų atsakomybės, nutylėtų apie jūsų sunkumus, padarytų jūsų laisvę mechanišką“¹⁵³. Tik tas, kas eina keliu, prasidėjusiu nuo susitikimo ar stebuklo, galės iš tikrųjų suprasti, antraip atsidurs tokioje pačioje situacijoje, kaip mokiniai, kurie diskutavo apie duoną valtyje ir kuriems Jėzus pasakė: „Tai kaipgi vis dar nesuprantate?!“¹⁵⁴. Jei neįsitraukiame į tai, ką susitikome ir ką išgyvename, visada liksime pradžioje, priklausysime nuo savo nuotaikos, niekada iš tikrųjų nepažinsime to, kas yra priešais mus, todėl visa tai, kas atsitinka, neaugins familiarumo su Kristumi. Problema nėra tai, kad mes kažko nedarome, bet kad visame tame, ką darome, neįsitraukiame į nuolatinį palyginimą su savuoju „aš“, todėl nepažįstame Kristaus. Galime suklysti ir savo klaidų dėka suvokti, kad tai, ką darome, mūsų neišpildo, taip pastebėdami skirtumą

¹⁵¹ L. Giussani, „Religinis jausmas“, p. 44-45.

¹⁵² L. Giussani, „Ar galima (iš tikrųjų?) taip gyventi?“ (*Si può (veramente?) vivere così?*), Bur, Milano 1996, p. 82.

¹⁵³ L. Giussani iš A. Savorana, „Kun. Giussani gyvenimas“ (*Vita di don Giussani*), p. 636.

¹⁵⁴ Mk 8,21

tarp Kristaus ir to, iš ko tikėjomės išpildymo; suprantame, kad mūsų veikla mūsų nepatenkina, nes joje nėra Kristaus. Kai suklydęs suvokiu, kad Kristus mano gyvenime nebuvo, aš dėkingas: mano klaida man leidžia sugrįžti pas Jį, kaip atsitiko sūnui palaidūnui. Esmė nėra niekada neklysti. Išties, tikėjimas nėra vien angelams. Jis skirtas vargdieniams, raišiams, tokiems, kaip mes, kurie visada mokosi iš to, kas atsitinka; vadinasi, jis skirtas kūniškiems žmonėms.

Prosperi. „Mane nustebino, kad Dievas sustiprino familiarumą su savimi, pasinaudodamas Izraelio tautos maištavimu ir nusivylimu, kaip ir Jėzus, kuris atsakė apaštalų netikėjimui ne naujais stebuklais, bet primindamas apie ištakas. Kaip galime būti tikri, kad per nusivylimus, maištavimus ir netikėjimą, gyvenimo iššūkiuose, auga familiarumas su Jėzumi?“

Carrón. Tą turite patikrinti patys, neužtenka, kad aš jums tai paaiškinsiu. Reikia patikrinti, ar būtent tada, kai išgyvename savo maištus, nusivylimus, klaidas, Dievas ir toliau imasi iniciatyvos mūsų atžvilgiu, ir ar jos dėka pamažu stiprėja mūsų familiarumas su Juo. Dievas nepasirodo mūsų gyvenime tik tada, kai esame šaunūs. Net ir tada, kai Izraelio tauta burba, nes neturi ko valgyti, Dievas pasirodo, kad jiems padėtų, nelaukia, kol izraelitai taps geri. Dievas pasirodo, leidžia pajusti savo buvimą, pasinaudodamas viskuo, net ir mūsų maištavimu, būtent tam, kad mums parodytų, koks Jis kitoks. Itin paguodžia Šv. Pauliaus žodžiai: „Viskas išeina į gera mylintiems Dievą“¹⁵⁵, kuriuos komentuoja Šv. Augustinas: *etiam peccata*, net ir nuodėmės. Dievas viskuo pasinaudoja, kad mums atskleistų Savąjį veidą. Jūs taip pat elgiatės su savo vaikais: kai jie maištauja, kai pyksta ant jūsų, kai užsisklendžia savyje, jūs ir toliau imatės iniciatyvos jų atžvilgiu, ir būtent per tai jie gali pastebėti jūsų skirtingumą ir pagalvoti: „Visa laimė, kad yra mama!“. Mums lygiai taip pat: visa laimė, kad esi, Kristau! Nors ir nusiviliu, suklumpu, Tu niekada manęs neapleidi, ir bet kokioje situacijoje galiu sugrįžti pas Tave. Tuomet verčiau džiaugiamės dėl Kristaus, nei liūdime dėl savo klaidų. Dėkingumas, kad Kristus yra, viršija skausmą dėl nuodėmės; kaip verkiantis vaikas: pamato mamą ir ir vis dar verkdamas ima šypsotis. Taigi, kuo dažniau pastebime, kaip Kristus veikia mūsų gyvenime (o tam reikia atidumo tam, kas vyksta, vis naujoms Dievo iniciatyvoms mūsų atžvilgiu), tuo lengviau tampa Juo pasitikėti. Tarsi Jis mums sakytų: „Ko taip nerimauji, juk Aš esu. Ar vis dar nesupranti? Kodėl taip rūpiniesi, kad pamiršai duoną? Nesupranti, kas aš esu?“. Kaskart per visa tai, kas atsitinka, savo švelnumu Kristus mus pagauna iš naujo, kad vis giliau prasiskverbtų į mūsų būtį.

Prosperi. Turbūt jau atsakei, bet vis tiek perskaitysiu kitą klausimą: „Labai susijaudinau išgirdęs, kad tai, iš ko esu sukurtas, yra laisvė, ir kad esu kviečiamas tapti dalimi tos pačios laisvės, su kuria Dievas viską myli. Tu pasakei, kad Dievo pasirinkimo pagrindas sutampa su šio pasirinkimo tikslu. Tarsi būčiau priartėjęs prie neįsivaizduojamos galimybės, neregėto scenarijaus: niekada to nebuvau apie save pagalvojęs. Tam tikra prasme, familiarumas su Kristumi, kurio taip trokštu, sutampa su šia laisve, kuri man atrodo pats brangiausias turtas: protingumo kupina laisvė. Kas ją išsaugo ir kaip ji susijusi su pažinimu?“.

Carrón. Gali pasirodyti, kad ši laisvė mums – „neįsivaizduojama galimybė“. O vis dėlto mes būtent tai ir esame, mūsų vardas: Bendrystė ir Išsilaisvinimas. Priklausome šiai vietai būtent dėl tokios laisvės patirties. Žinoma, nepakanka kartoti vardą, kad iki gelmių į mus prasiskverbtų išsilaisvinimo patirtis: reikia, kad augtų familiarumas su Kristumi. Štai kodėl taip primigtinai kartoju,

---

¹⁵⁵ Rom 8,28

jog svarbiausias, esminis klausimas yra šis familiarumas. Jei netapsime vis tikresni dėl Jo, dėl Jo esaties, dėl Jo aistros mums, tikri, kad kelias, kuriuo einame, skirtas mums, bus neįmanoma patirti laisvę. Išties, laisvė yra tarsi staigmena, ištrykštanti iš to familiarumo, o ne mūsų pastangų ar analizės rezultatas. Turime rūpintis tik vienu dalyku: sekti Kristumi, kai Jis pasirodo, kaip atsitiko Izraelio tautai. Tuomet suprasime, kad laisvė yra buvimo išlaisvintais vaisius, t.y. kai įsileidžiame Jo esatį į savo gyvenimą. Nuolat turime kreipti dėmesį į tai, kaip mumyse gimsta ta „neįsivaizduojama laisvės galimybė“. Todėl neveltui grįžtame prie Izraelio tautos, kad pamatytume, kaip iš Dievo iniciatyvos, per visas peripetijas, klaidas, iššūkius, sunkumus, jos istorijai būdingus elementus, ištrykšta laisvė. Išgelbėjimo istorijoje, kuri šiandien tęsiasi ir mus įtraukia, viskas vertinga, kad mus vis labiau paliestų familiarumas su Viešpačiu. Tereikia pastebėti, jog užtenka neatitrūkti nuo šaltinio, Jo paties, jei norime būti išties laisvi. Visada tyko pagunda galvoti, kad viskas priklauso nuo mūsų pastangų, o ne nuo tikrumo dėl Esaties. Laisvės patirtį galima išsaugoti pasiliekančiant santykių su Tuo, kuris ją kuria. Kai Izraelis galvojo, kad jau žino tiesą, ir atitrūko nuo Viešpaties, kuris juos išlaisvino, gavo įrodymą: pateko į vergiją. Laisvė niekada mums nepriklausys, tai dovana, kurią be paliovos gauname. Mums tai sunku suprasti. Elgiamės su laisve taip, tarsi tai būtų rašiklis, kurį kažkas mums duoda: „Dabar ji mano, galvojame, ir niekas iš manęs jos neatims“. Tai – apgaulė. Laisvė yra tarsi ugnis: nekurstoma ji užgęsta. Jei atitolstame nuo šaltinio, t.y. nuo vykstančios Kristaus esaties, patenkame į kokios nors formos vergovę, kaip sakėme vakar. Tuomet suprantame, kodėl visos Dievo pastangos mus veda prie vaiko žvilgsnio, kurį mums paliudijo Jėzus, kuris visa ką gauna iš Tėvo kaip dovana. Tai reiškia, kad lieku laisvas, tik priimdamas laisvę, kurią man dovanoja Kitas. To niekaip negalime suprasti, tai daugiausiai jėgų reikalaujantis mąstysenos pokytis. Kaip esame daug kartų sakę, atsivertimas – tai suvokti save ir tai, kas mums yra Kristaus įvykis. Dažnai vartojame žodį „įvykis“, kad įvardintume kibirkštį, įskeltą tam tikrą akimirką, po kurios viskas ėjosi sava vaga. O iš tiesų įvykis, apie kurį kalbame, įvyksta nuolat, visada dabartyje, antraip netenkame laisvės, ji tampa neįmanoma.

Bus itin svarbu sugrįžti prie pirmosios paskaitos ateinančiais mėnesiais, nes ji atrodo labai svetima mūsų mentalitetui: esame linkę manyti, kad gautoji dovana – mūsų laisvė – mums priklauso ar gali priklausyti.

Prosperi. „Vakar pasakei, kad Kristus yra čia dėl mūsų, kad nugalėtų visas mūsų baimes. Man baisu dėl savo vaikų, bijau juos auginti tokioje kultūroje, kuri tau sako, kad buvimas moterimi ar vyru nėra duotybė, ir kur Valstybė nusprendžia, ar tavo vaikas gali gyventi, ar turi mirti. Kaip man nugalėti šią baimę, kaip atsilaikyti priešais kolegas ir draugus, kurie tuo tiki, kaip liautis skūstis ir nuolat nesijausti prispaustai?

Carrón. Tai – didžiulis iššūkis, tiek jai, tiek kiekvienam iš mūsų. Kiekvienas turi pagalvoti, kaip atsakyti į šiuos klausimus. Tai itin svarbu. Ši moteris nebus apibrėžta savo baimės, tik jei Kristus sugebės ją paversti nauju kūrinium. Tai yra tas sąmoningumo šuolis, minimas „Pirmajame Puslapyje“, apie kurį dažnai mums primindavo kun. Giussani: kuo sudėtingesni laikai, tuo labiau tai – asmens laikas. Kalbame apie subjekto ugdymo iššūkį, antraip krikščionybę turėtume laikyti mirusia ir palaidota, kažkuo, kas buvo reikalinga kitoje epochoje, bet ne šiandien! Krikščionybė atsirado dar sunkesniais laikais, Romos imperijoje, pergyveno išties sunkias akimirkas, tačiau jokia šio pasaulio valdžia nesugebėjo uždrausti išugdyti „aš“, naują kūrinį, kaip liudija Šv. Paulius. Jei nepatirsite, ką reiškia būti nauju kūrinium, kurį Kristus atnešė į pasaulį, užkrėsite savo vaikus egzistencine abejojimu, įleisite baimės į jų kraują. Ir neišsisuksite vien duodami jiems gerų patarimų: jų per mažai kovoje su

ta situacija, kuri apibūdinama klausime. Būsime savo vaikų bendrakeleiviai, tik jei jūmyse jie matys tikrumą, antraip perteiksite savo kultūrą, kuri gimsta iš egzistencinio netikrumo. Tačiau nebūtinai šiame pasaulyje reikia taip gyventi. Šiame pasaulyje galima gyventi kitaip! Tai didysis iššūkis, su kuriuo šiais laikais susiduria Bažnyčia: sukurti subjektus, kurie pajėgtų gyventi kitaip būtent šioje visuomenėje, ne aptvare, ne barakuose, ne saugioje teritorijoje; t.y. sukurti subjektus, kurie būtų pajėgūs gyventi šiame pasaulyje ne dviprasmiškai, bet nešėtų autentiškos esaties naujieną, kuri atsiranda iš gyvo tikėjimo, nes būtent tai kitiems sukelia smalsumą ir meta iššūkį. Tai galingiausias iššūkis, kuris gali būti jiems mestas ir kurio jie laukia, net jei patys to ir nesuvokia.

Šiomis rekolekcijomis stengiamės tęsti savo kelią į vis augantį familiarumą su Kristumi, į savo tikrumą, kad mumyse neįsitvirtintų egzistencinė abejonė ir baimė, kuri panaikina mūsų indėlio vertę. Įgyvendinsime esatį, pajėgią atremti šių laikų iššūkius, tik tuo atveju, jei perteiksime ne abejonę, bet tikrumą, gimstantį iš tikėjimo, iš familiarumo su Kristumi; jei perteiksime ne tai, ką „jau žinome“ (ko ir mums patiems nepakanka, kad gyventume: iš patirties žinome, kad net ir mokėdami Bendruomenės mokyklos tekstą, nesugebame nugalėti savo baimės), bet naujo gyvenimo gaivumą. Paslaptis tapo kūnu, kad mus lydėtų gyvenime, kad į istoriją įeitų kitokia esatis, užkrečianti kitus pagal planą, kuris nėra mūsų, kaip dažnai įsitikiname.

Prosperi. „Mes su vyru negalime turėti vaikų. Ši keista iniciatyva, kurią Dievas mums parodė, man neleidžia jaustis Jo išrinktai. Mano širdis šaukia, trokšdama motinystės, tačiau pastebiu, kad galiausiai mano širdis sukietėjo, susiaurėjo iki mano įsivaizduojamos laimės, o mano gyvenimas prisipildė mokinių skundo (kodėl negalime turėti vaikų? Kodėl būtent mes?). Kaip galima nesusiaurinti troškimo ir turėti naują širdį, kai tikrovė tau sako „ne“? Kodėl Dievas man suteikia troškimą, kurį tikrovė paneigia? Kaip sukietėjusi širdis gali atgimti per žaizdą?“

Carrón. Dievas į tavo širdį įdeda laimės troškimą, ne konkrečią formą, kurią tu, visiškai suprantamai, nustatai. O į tavo laimės troškimą Dievas atsakė, suteikdamas tau gyvenimą. Jei tave apima nuostaba ir dėkingumas, jei remiesi į mirusio ir prisikėlusio Kristaus esaties pilnatvę, tuomet galėsi susidurti su bet kokia situacija. Antraip laimės baimė. Savo įsikūnijimu ir mirtimi ant kryžiaus už mus, savo prisikėlimu, vadinasi, išlikdamas esatimi istorijoje, Dievas mums suteikė atsakymo perteklių, kuriam nėra ribų. Kaip tuomet žvelgti į tokią paslaptinę situaciją, kuri ką tik buvo apibūdinta? Kodėl taip turėjo atsitikti būtent jums? Nežinau, kodėl, tiksliau pasakius, Kristus mums nepateikia intelektualaus atsakymo, paaiškinimo, bet sako: „Atsakymas į tavo troškimą esu Aš“. Jei tai priimi, t.y. jei patiri unikalų Jo esaties atitikimą tavo širdžiai, galėsi pažvelgti į savo žaizdą, kad neturi vaikų, ir būsi dėkinga, kad Kristus yra. Tai – gyvenimo viltis. Koku būdu Paslaptis tau suteiks apsčiai pilnatvės ir džiaugsmo, parodys per tai, kas atsitiks. Svarbu tai, kad skundas nenugalėtų nuostabos dėl pertekliaus, su kuriuo Jis tau visko dovanoja. Mes laisvi ir džiugūs, nes turime viską. Pabrėžiu, jei nepatiriame Jo esaties pilnatvės, jei nesame dėkingi, kad susitikome Kristų ir nepatiriame, kad viskas yra Jo apglėbta, tuomet teliks skūstis.

Prosperi. „Pasinėręs į šių dienų kultūrą, žmogus yra linkęs pernelyg gilintis ir analizuoti problemas, kad pasiektų jų esmę. Kaip galima įgauti vaiko žvilgsnį į tikrovę, necenzūruojant savo racionalaus metodo? Kaip spręsti šių dienų klausimus su vaiko širdimi?“

Carrón. Prie šio klausimo dažnai grįždavo kun. Giussani: vaikui paprasta išlaikyti poziciją, su

kuria gimstame, t.y. paprastumą ir nuoširdumą susidūrus su tikrove, su tuo teigiančiu atvirumu, kuris pasireiškia kaip smalsumas. Tačiau jei suaugęs žmogus nuolat savęs tam neugdo, jei tai laiko visiško spontaniškumo norma, tai niekada netaps jo dalimi, priešingai, bus prarasta, jis ims manyti, kad toks atvirumas yra naivuoliams, kad jis tinkamas vaikams, bet suaugę turi laikytis vienintelės tikrai „protingos“ pozicijos – skeptiškumo. „Aš ne naivuolis!“. kaip dažnai tai girdime iš suaugusių žmonių. Dėmesio, problema ne „naivumas“, bet autentiška pozicija, su kuria buvome sukurti, atviros akys trikovės akivaizdoje. Ar nenorėtum pažvelgti į savo žmoną kaip pirmą kartą? Į savo vaikus kaip tą akimirką, kai paliko tavo iščias? Kas leidžia išlaikyti tokį žvilgsnį, kai esi suaugęs? Kaip pasakė Nikodemas, mums tai neįmanoma. Tai gali būti tik dovana, kurią turi nuolat lydėti ugdymas. Todėl jei negimstame kaskart vis iš naujo, toks žvilgsnis pradingsta, o su juo ir protas, nes jis susiaurinamas iki dalykų mato. Kad autentišku būdu pažintume tikrovę, reikia visų pirma „atsiveriančio proto“, o ne „paaiškinančio proto“¹⁵⁶. Todėl Giussani teigimu, protingumo problema atskleidžiama per epizodą su Jonu ir Andriejumi. Susitikę su Jėzumi iš Nazareto, Jonas ir Andriejus patraukiami, susižavėję, pagauti: būtent šią akimirką jų protas, palaikomas meilės, atsiveria ir išsipildo pagal savo prigimtį. Tikrasis protas yra tas, kuris išlieka atviras tikrovėje, kaip atsitinka vaikuose. Todėl nedalyvaudami tokioje vietoje, kur esame nuolat atveriami, atsidursime ant savo analizės seklumos ir, patys to nežinodami, taikysime „pasaulio schemas, kurios rytoj skirsis nuo šiandieninių“¹⁵⁷. O „naujoji kultūra [...] prasideda nuo įvykusio susitikimo“, sako kun. Giussani, „nuo įvykio, kuriame dalyvaujama, nuo susidūrimo su Esatimi, ne nuo knygų, kurias skaitome, ar idėjų, kurias girdime. Šis susitikimas turi genetinę vertę, nes lemia naujo subjekto gimimą, įvykstantį tam tikroje vietoje ir tam tikru istorijos momentu, ir ten jis auginamas, ir vystosi kaip nauja asmenybė, kuriai priklauso unikali ir nesusiaurinama savimonė, [...] kitoks pažinimas“¹⁵⁸. Ar mes pasirengę neatitrūkti nuo šio susitikimo, turinčio genetinę vertę, kad išlaikytume tikrą žvilgsnį į tikrovę? Tik Kristus išgelbsti protą! Analizė mūsų toli nenuves.

Prosperi. „Kai kalbėjai apie įvykio susiaurinimą iki ideologijos, man kilo klausimas, kuris dažnai ateina man į galvą: kuo skiriasi tiesiog šaunūs žmonės (ar jie būtų pakrikštyti, ar ne) ir tie, kurie sutiko Kristų?“

Carrón. Skirtumas neabejotinas, nesukurtas mūsų pastangų. Esame čia būtent dėl to, kad susidūrėme su šiuo skirtumu. Kaip mūsų bičiulė iš Indijos: susidūrė su žodžiais bei faktais, neįsivaizduojama žmogiška esatimi, t.y. su žmonėmis atvirais širdimi, protu ir žvilgsniu į save ir į kitus, neatlygintinumu, džiugesiu, vaisingumu, konstruktyvumu, kuriems nėra lygių, kaip kalbėjime vakar, toks žvilgsnis į gyvenimą, skausmą ir mirtį neatsiranda dėl šaunumo. Reiktų dar kartą paskaityti „Laišką Diognetui“, tačiau visų pirma reiktų apsižvalgyti aplink: tarp mūsų esama daugybės pavyzdžių, kaip galima išgyventi net ir pačias sudėtingiausias aplinkybes su pilnatve ir viltimi, kurių patys sau nesuteikiame. Todėl kun. Giussani tokį žmogiškumą vadina „stebuklu“. Esame čia, o ne kažkur kitur, nes šio žmogiškumo bet kur nerasi, ir tai nėra žmogaus pastangų ir nuoseklumo vaisius. Tačiau kiekvienas tai turėtų pastebėti savo patirtyje, kad pirmu asmeniu atsakytų į šį klausimą.

¹⁵⁶ S. Alberto - J. Prades - L. Giussani, „Kurti pėdsakus pasaulio istorijoje“ (*Generare tracce nella storia del mondo*), p. 22.

¹⁵⁷ Ten pat, 75.

¹⁵⁸ Ten pat, 152.

Prosperi. Paskutinė klausimų serija susijusi su draugija.

„Penktadienį, per Įžangą, pasakei, kad „mūsų draugija turi nerti į gelmę, į pačią gelmę, ir turi liesti [...] mūsų širdį [...], turi mus įvesti [...] į giliai asmenišką ryšį su Juo“. Kokių patarimų galėtum mums duoti, kad vykdytume šią užduotį, ypač Brolijos grupėse?“

„Aš gyvenu toli nuo Judėjimo bendruomenių, esu vienas. Kaip galiu išgyventi familiarumą su Kristumi? Kuo tai susiję su konkrečiomis kasdieninėmis problemomis?“

„Mūsų bičiulė iš Indijos nebegyvena ten, kur yra draugija, tačiau negali jos užmiršti, net jei daugybę kartų jai ištare „ne“. Kokį kelią mūsų gyvenimui parodo šis faktas?“

Carrón. Pats paprasčiausias mano patarimas: likite prisirišę prie patirties, nes tuomet gali įvykti tai, apie ką liudija šis laiškas (ir tai padeda atsakyti į prieš tai buvusį klausimą): „Dviem eilutėmis noriu tau perteikti savo džiaugsmą ir nuostabą dėl vakar įvykusios asamblėjos su mūsų „vizitatoriumi“. Visa asamblėja rėmėsi patirtimi, ir dar kokia patirtimi! Pasipylė liudijimai apie tikėjimo patikrinimą kiekvieno gyvenime. Sunki liga, žmonos mirtis, darbo praradimas, entuziazmas rizikuoti savuoju „aš“ ir įsitraukti į šalies ar mokyklos gyvenimą, ekonominiai sunkumai gimus šeštam vaikui, sunkumai šeimoje dėl įvaikintų vaikų, nuostaba, kad pora draugų sutiko priimti nigerietį, likusį be stogo virš galvos. Tikrai pamatėme tikėjimo poveikį gyvenime ir tą šimteriopai jau žemėje. Žvelgiant į šių žmonių gyvenimo dramatiškumą, buvo akivaizdu, kokie jie laimingi ir ramūs, ir tai palieka be žado: tikras naujumo ir žavesio gūsis. Jei Jėzus mus norėjo įtikinti, kad verta Juo sekti mūsų pačių ir visų žmonių naudai, vakar Jam tai pavyko!“. Tai pasiekama kiekvienam. Todėl patariu: būdami kartu, rizikuokite ir atskleiskite visą savo patirtį, lydėkite vieni kitus kelyje. Šiandien niekas negali pasakyti, kad yra atskirtas nuo kitų. Yra tiek daug galimybių palaikyti ryšį, net jei esi užmirštame pasaulio kampelyje. Yra mobilieji telefonai, Skype, Bendruomenės mokyklos transliacija, „Tracce“, Judėjimo internetinė svetainė, žodžiu, visko yra! Kaip norėčiau, kad visos šios priemonės būtų buvusios tada, kai aš susitikau judėjimą. Taigi, kas nori draugijos, turi viską, ko jam reikia. Kas tau draudžia naudotis šiomis priemonėmis? Stulbina, kaip indė mergina sąmoningai suvokia susitikimo vertę, pažinimo per susitikimą vertę. Į ją įsismelkė kitoniškumas, ji pajuto visiškai naują žvilgsnį, kurio nebegali pamiršti. Joje išvelgiame tai, ką mums yra sakęs kun. Giussani: Kristus nėra tolimas jos širdžiai, Jis prasiskverbė iki pat jos širdies gelmių. Todėl ji ne viena, nešasi draugiją savyje. Nebegali žiūrėti, megzti ryšius ir negalvoti apie tą žvilgsnį, kuris ją palietė, kuris tapo jos dalimi, ir kurį ji ir toliau patiria būdama su draugais. Net ir dabar, kai nuo visų atsiskyrė atokiame kampelyje, ji ir toliau gyvena šiuo santykiu taip, kaip jai pavyksta. Jos esmė – tai Kristaus draugija, todėl ji ieško Jo veido kiekviename sutiktame veide. Jei mes tikrai tam paskiriame gyvenimą, turtingi viso to, ką Paslaptis mums dovanoja, kaip Šv. Paulius Korinto bendruomenei galime ištarti: „Jums nestinga jokios malonės dovanos“¹⁵⁹.

Gegužės 7 dieną, sekmadienį, įvyko baigiamoji Brolijos Rekolekcijų asamblėja Aviloje, Ispanijoje. Čia pateikiami trys klausimai ir atsakymai. Rekolekcijas vedė kun. Julián Carrón.

Ar tai, kad mus pasirinko, reiškia, jog yra tu, kurie „nėra išrinkti“? Yra tokių teiginių apie išrinkimą, kurių aš iki galo nesuprantu. Suvokiu gautos malonės ir mūsų nuopelnų disproporciją, tačiau toks išrinkimas atrodo neteisingas, tarsi tai aplenktų laisvę ir būtų tokių, kurių

¹⁵⁹ Plg. 1 Kor 1,7.

„nepasirinko“.

Julián Carrón. Kai gauni dovanų, manai, kad tai neteisinga, nes aplenkia tavo laisvę?

Ne. Bet ar yra žmonių, kuriems Dievas nedovanoja nieko?

Neskubėk! Gali prieštarauti, kiek tik nori, bet nebegali paneigti to, ką dabar pasakei. Nėra neteisinga tai, kad kažkas tau kažką padovanoja anksčiau, nei tu pasinaudoji savo laisve. Priešingai, tu būtent to ir lauki. Kai kažkas tave myli besąlygiškai, ar tai neteisinga, nes aplenkia tavo laisvės pasireiškimą? Tai – pradžios taškas, pradinė patirtis, kurią išgyvename visi, dar prieš mums ją apmąstant. Pirmasis gestas, kurio Dievas imasi, kad leistų žmogui pasiekti savo likimo pilnatvę, nėra paaiškinimas; jeigu taip būtų, mes greit užstrigtume. Pirmasis gestas – tai faktas, pasirinkimas, absoliučiai besąlygiškas prielankumas, dėmesingumas tau, kuris tave aptinka beginklį, nes užklumpa tau nespėjus pritaikyti savo schemų ar pasiduoti abejonėms. Įspūdinga. Jei ne tai yra mūsų esmė, tuomet liekame įkalinti savo matų. Pirmasis Dievo gestas Senajame Testamente buvo visiškai neatlygintina iniciatyva, kuriai žmoguje nebuvo jokio preteksto: „Ne dėl to, kad būtumėte buvę gausesnį už bet kokią kitą tautą, Viešpats pamilo jus ir išsirinko, juk jūs buvote skaičiumi mažiausi iš visų tautų“¹⁶⁰.

Tą patį matome Jėzui atėjus į Zachiejaus namus. Jis ten eina ne dėl to, kad Zachiejus geras, Jis puikiai žino, kad jis – nusidėjėlis. Tačiau Evangelija taip apibūdina Zachiejaus reakciją: „su džiaugsmu priėmė jį“¹⁶¹. Tai – pirmoji patirtis, visiškai elementarus dalykas: nuostaba. Tačiau nėra paprasta, ar bent jau neįvyksta betarpiškai, kad žmogus išliktų tokioje pradinėje pozicijoje; vos po akimirkos viską sukomplikuojame. Tai konstatuojame matydami reakcijas tų, kurie mato Jėzų įeinant į Zachiejaus namus. „Pas nusidėjėlių nuėjo į svečius! Jis to nevertas! Kaip tai įmanoma?“¹⁶². Jie mano, jog tai neteisinga. Tai krikščioniškas papiktinimas.

Bet aš išmokau pripažinti savo gyvenime, kad Dievo meilė viršija mūsų matą ir kad žmogiškasis teisingumas yra kitoks. Taip pat suvoki, kad matuodamas žmogiškuoju matu, galiausiai lieku liūdnas ir vienišas. Iš kitos pusės, palyginime apie dienos darbininkus kalbama apie meilę, kuri visiems vienoda: paskutiniam duodama tiek pat, kiek pirmajam, o šis, jei yra paprastos širdies, džiaugsis už paskutinįjį. Tačiau, kai kalbi apie išrinkimą, man atrodo, kad tai reiškia, jog kažko Jis nepasirinko.

Džiaugiuosi, kad nepriimi sąvokos „išrinkimas“, nes dažnai mes ją laikome savaime suprantama. Tai, kad tau taip nėra, reiškia, kad šiandien gavai dovaną; nes tai, kad kažkas tavyje sukyla ir verčia tave ištarti: „Taip neteisinga!“, yra dovana. Tačiau nesi vienas: turi daug pakeleivių, kurie mano, jog reiktų iš Biblijos išbraukti žodį „išrinkimas“, nes jis reiškia neteisybę.

Man visada taip atrodė.

Svarbu tai suvokti: mums atrodo, kad tai neteisinga, nes mums „pasirinkti“ yra tolygu „kažką atmesti“. Taip protaujame, nes nesuvokiame Dievo veikimo prasmės, kitaip tariant, kodėl Jis daro pasirinkimus. Koks Dievo metodas? Pakaktų perskaityti porą ištraukų iš Biblijos ir suprastume, kad Dievas savo pasirinkimu neatmeta nei vieno. Pirmoji: Dievas „trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“¹⁶³, t.y. Dievo planas yra visiems, apkabina visus. Antroji: „Kristus numirė už mus, kai tebebuvo nusidėjėliai“¹⁶⁴. Numirė už visus, nieko neatmetė.

Taigi, kokį metodą Dievas panaudojo? Nepasirinko vieno, kad atmestų kitus, bet kad per juos

¹⁶⁰ Ist 7,7.

¹⁶¹ Lk 19,6.

¹⁶² Plg. Lk 19,7.

¹⁶³ 1 Tim 2,4.

¹⁶⁴ Rom 5,8.

pasiektų visus. Jei mes būtume skaičiavimų centro terminalai, duomenys (šiuo atveju – išganymas) visus pasiektų automatiškai ir vienu metu, tuomet viskas atrodytų daug aiškiau. Tačiau taip apeitume žmogaus laisvę. O Dievas, kuris mūsų norėjo laisvų, gerbia mūsų laisvę, pakviesdamas kai kuriuos žmones laisvai atsiliiepti, o per juos kviečia visus kitus atsakyti su tokia pačia laisve. Labai svarbu suvokti šį metodą, kad kartu suprastum ir tai, kokią malonę esi gavęs ir kad jos negavai vien sau, bet kad ji per tave pasiektų kitus. Jėzus nepasirenka dvylika vien dėl jų pačių, kad vien jie mėgautųsi Jo draugija, bet tam, kad juos išsiųstų į visą pasaulį, idant jie paliudytų, ką reiškia gyventi su Kristumi. Kokį didžiausią prieštaravimą sukelia krikščioniškoji žinia? Man apie tai pasakė mano studentai Madride: „Visa tai, kas sakome Evangelijoje, yra labai gražu, bet nebeegzistuoja, negaliu to paliesti ranka“. Kaip Dievas atsako į tokį prieštaravimą? Jis padaro taip, kad šiandienos žmogus susitiktų kitą, tikrą žmogų, tokį, kaip tu, per kurį išvystų tai, ką girdime Evangelijoje, per kurį įvyktų autentiškas įvykis. Tik taip šių dienų žmogus gali susidomėti Kristumi: jis gal nesuvokia tavo kitoniškumo šaltinio, tačiau susitikimas su tavimi, tikru žmogumi, išprovokuoja jo protą ir laisvę. Dievas, laikydamasis plano, kuris nėra mūsų, ir toliau tave kviečia, o tu gali atsakyti „taip“ arba „ne“, ir jei Jį priimsi, Jis pakeis tavo gyvenimą, pripildys džiaugsmo, vaisingumo, ir tokiu tavo pasikeitimu „įrodys“ savo esatį kitiems. Tai tas pats dalykas, kurį Jis padaro su Zachiejumi ir mokiniais: pasirenka, kad per juos kiti galėtų susitikti kažką kūnišką, ne sugalvotą, ne virtualų, ne susapnuotą, kas meta iššūkį jų protui ir laisvei.

Ar visa tai tikra? Taip, tai egzistuoja ir tu tai matei. Todėl Dievo metodas nėra neteisingas: tai metodas, kuriuo Dievas labai konkrečiai, realiai, istoriškai, priartėdamas prie žmogaus suvokimo (kuriam būdingas kūniškumas ir istoriškumas), veda dialogą su kiekvienu iš mūsų protu ir laisve. Žinoma, jei „išrinkimą“ suvokiame kaip „kitų atmetimą“, tuomet suprantama, kodėl mums tai atrodo neteisinga. Ir priešingai, jei jį suprantame teisingai, kitaip tariant, kaip kelią pasiekti kitus, tuomet išrinkimas nieko neatmeta. Toks yra Dievo metodas, gerbiantis žmogaus laisvę.

Ką reiškia, kad laisvė įvyksta kartu su išlaisvinimu? Pažįstame Dievą, jei esame laisvi, ir nesame laisvi, jei Jis mūsų nuolat neišlaisvina, tačiau Jam reikalinga mūsų laisvė, kad būtų atpažintas. Jaučiu poreikį, kad kasdieniniame gyvenime tai taptų suvienyta, kaip matau, kad yra tau, Julián.

Kaip jau matėme, mes suprantame tikrąją žodžių prasmę iš patirties. Pavyzdžiui, suprantame, ką reiškia mylėti, kai jaučiamės mylimi, kaip mums papasakojo draugė, pabuvojusi Indijoje. Niekas į ją taip nežiūrėjo, kaip studijų draugė, sutikta Madride, todėl ji neįsivaizdavo, kad kas nors ją galėtų taip besąlygiškai mylėti, ir kai ją paliko jos motina ir pareiškė, kad nebenori jos matyti, jai tapo aišku, kad norėdama suprasti, ką reiškia mylėti, norėdama mylėti, turi būti mylima. Tas pats dalykas atsitinka su laisve: suprantame, kas yra laisvė, iš patirties. Todėl kun. Giussani, mums visada sakydavo, kad jei norime suprasti, kas yra laisvė, turime pradėti ne nuo sąvokos, t.y. ne nuo apibrėžimo (kuris mus privestų prie nesibaigiančių diskusijų), bet nuo patirties, kurią atskleidžia būdvardis: kada jautiesi „laisvas“? Kadangi žmogus supranta tik tokiu būdu, t.y. iš patirties, Dievas, savo unikaliu švelnumu, atliepia mūsų poreikiui.

Siekdamas, kad Izraelio tauta suprastų, kas yra laisvė, Dievas jai leidžia patirti išlaisvinimą: išveda juos iš Egipto, išlaisvindamas iš vergijos. Izraelitai, būdami žmonės, buvo sukurti laisvi, laisvė priklausė jų prigimčiai. Tačiau Egipte jie nesijautė laisvi, jie buvo vergai. Mes taip pat iš prigimties esame laisvi, tačiau aplinkybėse mes taip nesijaučiame ir imame dusti. Kai Izraelio tauta išlaisvinama iš Egipto, išgyvena laisvės, išlaisvinimo patirtį ir ima pasitikėti Dievu. Jie jaučiasi laisvi, ima

kvėpuoti, jų nebeslegia sunkieji darbai. Tačiau labai greitai tokią išlaisvinimo patirtį pakeitė sukilimas. Kaip matėme, Izraelio tauta daug kartų pasidavė pagundai patys pasirūpinti savo laisve, ir tai privedė prie kitokio vergavimo. Taip nutinka ir mums. Kad būtume laisvi, turime priimti tą sąlygą, su kuria įmanoma tikroji laisvės patirtis: būti išlaisvintiems. Tokiu būdu, nors ir esame laisvi iš prigimties (nepaklūstame instinktų mechanizmui), aplinkybėse mums ima trūkti oro, nesugebame tvirtai ištarti „aš“: nesame laisvi. Todėl taip dažnai klausi: kiek pažįstate laisvų žmonių? Laisvų iš tikrųjų, ne savo vaizduotėse. Reikia suprasti, kad visi iš prigimties esame laisvi, tačiau tikrovėje (ne užsidarius savo kambariuose, ne virtualiame pasaulyje, ne savo sapnuose, bet kasdienybėje, darbe, namuose, draugų kompanijoje, aplinkybėse) laisvų žmonių esama tikrai nedaug. Šiame lygmenyje galime pamatyti, kokį skirtumą atneša Dievo gestas, ir įsitikinti, kad laisvė įvyksta kartu su išlaisvinimu.

Tuomet norint suprasti, ar esame laisvi, pakanka pastebėti save veikiančius tikrovėje, konkrečiose aplinkybėse, kad pamatytume, ar mums pakanka oro ten, kur gyvename. Jei pastebime save besiskundžiančius, nes vis kažkas nepavyksta, tai reiškia, kad mūsų laisvė suvaidinta. Tokiu būdu kiekvienas iš mūsų gali patikrinti, ar tikrai yra laisvas, nepaisant mūsų kalbų ir interpretacijų, ir kas mus padaro laisvus. Mano išlaisvinimas yra ženklas, kad kiekvieną akimirką priimu tai, kas man Dievo dovanojama. Priešingai, kai siekiu pasisavinti savo laisvę, kai ją suvokiu kaip savarankišką, kai nebejaučiu poreikio ir atsiskiriu nuo to šaltinio, iš kurio gaunu laisvę, ji pradingsta, ir vėl imu dusti. Taigi, visuomet turime sulaukti išlaisvinimo ir jį priimti. Todėl mūsų draugė indė sakė: „Viena maža detalė priklauso nuo manęs“, pripažinti visa tai, kas jai atsitiko.

Laisvė neegzistuoja, jeigu aš nepriimu išlaisvinimo, kurį Jis man trokšta dovanoti. Dievui reikia, kad aš leisčiausi išlaisvinamas. Dievas nenori įsibrauti į mūsų gyvenimą, tarsi dramblys į krištolo parduotuvę, tarsi tankas, kuris su žemėmis sulygina mūsų laisvę, neklausdamas mūsų leidimo. Dievas taip stipriai gerbia mūsų laisvę, kad mums viską dovanoja, bet prieš įeidamas, laukia ir maldauja mūsų „taip“, mūsų laisvės: „Ar priimsi Mane?“. „Ar kas nori sekti manimi, nori sekti šia patirtimi?“. Dievas mums siūlo neklystantį metodą, kad suprastume, ar atsiliepiame į Jo kvietimą: gauti šimteriopai („Kas manimi seka, gaus šimteriopai“¹⁶⁵). Tai ne diskusijų ar interpretacijų klausimas, jos nereikalingos. Tu suprasi, ar priimi tai, ką Viešpats tau duoda, patikrindamas, ar tikrovėje tavo gyvenimas yra šimtąkart žmogiškesnis, tikresnis, ar jis kvėpuoja. Aš taip gyvenu, negaliu papasakoti jokios kitos patirties, tik šitą. Jei seki – kvėpuoji. Jei neseki – uždūsti. Nes laisvė mums visada duodama per santykį, tai išmokome iš visos prieš mus įvykusios istorijos. Kartais galime pagalvoti, kad „kadangi jau žinome“, kadangi jau gavome, galime liautis priėmę, sekę Dievo dovanas. O vis dėlto ne, tai nėra etapas, kurį reiktų įveikti, neegzistuoja toks momentas, kai man nebereikia priimti. Egzistuoja tik vis didesnis sąmoningumas, kad man reikia priimti. Nes kuo geriau suprantu, apie ką eina kalba, kuo geriau suprantu, kad laisvės patirtis man duota, tuo geriau suprantu, kad vienintelė galimybė būti išties laisvam, patirti išlaisvinimą, tai gauti ją iš To vienintelio, kuris man ją gali duoti ir kuris ją padaro įmanomą. Šio sprendimo niekam negalime deleguoti.

Norėčiau geriau suprasti, koks yra draugijos vaidmuo šiame kelyje. Kalbi apie „draugiją“, kaip apie pagalbą „kovoiant su demoralizacija“. Kitur: „Mūsų draugija [...] turi pasiekti pačią gelmę“ [...], turi vesti [...], pastūmėti mus užmezgti giliai asmeninį ryšį su Juo, su Kristumi“. Tai mane labai domina, nes šiomet, mano nueito kelio dėka, suprantu, kaip man reikia tokios draugijos, apie kurią kalbi. Pripažįstu, kad kai kurie veidai man yra draugija, tačiau pastebiu, kad esame labai

¹⁶⁵ Plg. Mt 19,29.

pasimetę, pradedant nuo manęs pačios. Jaučiu poreikį, kad vienas kitam taptume tikra pagalba. Ką reiškia priklausyti šiai vietai, šiai draugijai ne formaliai? Per Įvadą tu pasakei: „Pasiekę tokį lygmenį, pasak Giussani, pasiekę asmeninio Tavęs, o Kristau, atpažinimo lygmenį, t.y. širdies lygmenį, nebegalime kitiems deleguoti atsakymo, kurį galime pateikti tik mes patys“. Tuomet pacitavai Giussani: „Širdis yra vienintelis dalykas, kuriame tarsi nėra partnerių“. Suprantu, kad toks „partnerio neturėjimas“ yra didžiausias mano didingumo ženklas. Negaliu to laikyti savaime suprantamu dalyku, kai leidžiuosi į Kristaus pažinimo kelią. Kartais manome, kad nepasitenkinimą, liūdesį, tai, kad problemos neišsisprendžia, nusivylimus ir pan. reikia kontroliuoti, apriboti, panaikinti. Tačiau visa tai – širdies, apie kurią kalbi, aidas, Dievo prielankumo mano atžvilgiu, didžiausios draugystės vieta. Širdis, kuri neturi porininkų, yra geriausia mano porininkė. Tačiau dažnai jaučiu, kad suaugusiųjų pasaulyje neturime pakankamai drąsos, kad remtumėmės šia porininke, širdimi. Ar galėtum mums padėti?

Pradėsiu nuo pirmo klausimo. Jei atidžiai klausomės to, kaip apibūdinai dalykus, Paslaptis mums visada suteikia kažkokią užuominą. Kokią užuominą tau duoda Paslaptis, kad suprastum, kas yra draugija? Pripažįsti, kad kai kurie veidai tavo patirtyje yra draugija. Galbūt ne visi, bet dėl kai kurių yra aišku, kad tai – draugija. Tą yra pasakiusi ir mūsų bičiulė indė: „Kristus turėjo būti panašus į jus, žmogus, kuris kitiems padeda suprasti save, pažvelgti į savo širdies gilumą ir suprasti, kas jie yra“. Toks pats dalykas atsitiko ir Jonui bei Andriejui: jie suprato, kas jie yra, nes sutiko Jėzų. Jie ėmė suprasti sekdami tuo žmogumi. Toks yra Dievo būdas, metodas, pradedant Abraomu, baigiant šiomis dienomis. Taigi, geriau suprasi, jei seksi tais veidais ir būsi atidi, kad pamatytum, kaip juose įvyksta tai, ko trokšti sau. Taigi, pirmiausia tai – atidumo klausimas. Tai nėra pirmiausia protingumo problema. Nes kažkas galėtų pamanyti: „Aš esu protingesnis, ką jis, kvailesnis, man gali įdomaus pasakyti?“. Išties, jis gali būti nenaudėlis, bet Viešpats juo tokiu pasinaudoja, kad pašauktų tave. Taigi, pirmiausia reikia atidumo ir pasirengimo atsiliepti tam, kaip Viešpats tave pakvies: per tuos veidus. Tokiu būdu atrasi, kokia yra tikroji draugija tavo gyvenime. Tai atrandi ir atpažįsti, pats nenusprendi. Kartais verčiau rinktumėsi kitus, kurie tau simpatiškesni, su kuriais tau lengviau būti, bet ne tu nusprendi, kas iš tikrųjų tau padeda. Tau reikia tai atpažinti: būdamas su tam tikrais žmonėmis, grįžti namo ir kažkas tavyje išlieka, ir pastebi, kad kitą dieną kitaip žiūri į save pačią ir į tikrovę. Tuomet supranti, kad būtent ta draugija tau padeda būti savimi, skverbtis į visa ko gilumą.

Todėl vakar ir kalbėjome apie tai, kad draugija yra vieta, sukurta Kristaus, leidžianti mums geriau suprasti, kas esame. Kokia didžiausia jos suteikiama pagalba? Kokia didžiausia pagalba, kurią Jėzus suteikia savo mokiniams? Kokią draugija jiems sudaro Jėzus? Išrauna susiaurintą jų žvilgsnį, pažadina širdį, sukuria subjektą, pajėgų pažvelgti į tikrovės visumą, iki pat jos ištakų. Ką padaro Jėzus, kai tampa Emauso mokinių pakeleiviu? Jie regėjo daugybę faktų ir Jėzaus padarytų stebuklų, ir vis dėlto ėjo kupini skeptiškumo. Prisiartina tas nepažįstamasis, paklausia, apie ką jie kalbasi, ir šie atsako: „Nejaugi tu būsi vienintelis ateivis Jeruzalėje, nežinantis, kas joje šiomis dienomis atsitiko!“¹⁶⁶. Jis tikrai kažką išmanė apie tai, kas įvyko... ir vis dėlto, ką Jėzus padaro? Kaip jiems padeda? Sako: „O jūs, neišmanėliai! Kokios nerangios jūsų širdys tikėti tuo, kas įvyko!“¹⁶⁷. Jėzus juos provokuoja, kad jie praplėstų savo žvilgsnio horizontą, kad atvertų širdį ir protą. Išties, kai jie atpažįsta Jį, laužiantį duoną, vienas kitam sako: „Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo?“¹⁶⁸. Kokia buvo didžiausia Jėzaus suteikta pagalba? Jis sukūrė „aš“, pajėgų Jį

¹⁶⁶ Lk 24,18.

¹⁶⁷ Plg. Lk 24,25.

¹⁶⁸ Lk 24,32

atpažinti. Kuo labiau pažadinama mūsų širdis, tuo geriau suprantame, kad jos niekas nepatenkins, tik Tas, kuris ją sukūrė ir kuris vienintelis yra jos išsipildymas. Kristus yra vienintelis, kuris atsakydamas išgelbsti troškimą, atskleidžia tikrąją jo reikšmę, jo begalybę. Kuo labiau atrandu savojo „aš“ prigimtį, tai, kad jis nesusiaurinamas, unikalus, tuo tampa aiškiau, kad mano atsakomybė nėra pakeičiama: niekam negaliu deleguoti savo atsakomybės ištarti „aš“, ištarti „taip“ tam, kuris mane pažadina ir prašo leidimo mane išgelbėti.

Giussani mums sako tokius dalykus, kuriuos galime suprasti tik tada, kai jie mums įvyksta, kai juos patiriame. Pavyzdžiui, kai sako, kad „aš“ „yra išskirtinis tiesioginis ryšys su Dievu“¹⁶⁹. Kalbama apie „manąjį aš“ ir apie „mano“ asmeninį ryšį su Dievu: niekam negaliu to deleguoti. Tu, aš, kiekvienas iš mūsų yra unikalus; nesame vienas iš daugelio bandoje, globalaus mechanizmo detalė, ne. Todėl Paslaptis trokšta užmegzti unikalų ryšį su kiekvienu iš mūsų, atrasti unikalų artumą. Tu esi kviečiamas atsakyti pirmuoju asmeniu, ir būtent tu turėsi ištarti „taip“ arba „ne“. Šio atsakymo negalima deleguoti. Man visada kėlė nuostabą tas kelias, kurį kun. Giussani mums padeda nueiti, sekant jo Trilogijos knygomis. Iš pradžių, pirmajame „Religinio jausmo“ skyriuje, mums leidžia pažinti turimą kriterijų, kurio dėka atpažįstame tai, ko reikia mūsų širdžiai. Tuomet veda keliu, pateikdamas krikščionybės iššūkį, Kristaus įvykį, mokinių kelią, tuomet Bažnyčią, kaip vietą, per kurią Kristus išlieka istorijoje, taigi ir mūsų kelią. Kelionės pabaigoje sako: „Kam Kristus patiki visa tai, ką atliko tavo akyse? Koks yra esminis vertinimo kriterijus? Tavo širdis“. Kristus nenori, kad Jam paklustume mechaniškai. Nori, kad paklustume Jam, jei atpažįstame, jog Jis yra atsakymas į mūsų širdies poreikius, antraip tai mūsų nepalies. Ar suprantate, kodėl mūsų „taip“ negali būti deleguojamas? Pasak Giussani, niekas negali sukčiauti: Kristus su mumis nesukčiauja, bet ir mes negalime sukčiauti su Juo. Tai gyvenimą padaro išties dramatišką. Būtent šia prasme širdis neturi partnerių. „Man skiriama Dievo meilė mane paverčia tuo, kas esu iš tikrųjų ir iš esmės: ji įtvirtina tokį Aš, kokį Dievas nori regėti priešais save ir turėti sau, atsigręžusį į Jį“, tvirtina von Balthasar. Tau skirtas Jo prielankumas yra vienintelis dalykas, galintis visiškai atsakyti tavo širdžiai. O kiti, jei savo ruožtu išgyvena šį santykį, man padeda nepasitenkinti niekuo, kas yra mažiau už šitai, man leidžia gilintis į savo žmogiškąjį poreikį.

Taigi, visas Dievo planas skirtas tam, kad mes sutiktume tą Vienintelį, kuris mums atsako. Ir jei neatrasime atsakymo kiekvienas sau, neturėsime, ką pasakyti ir kitiems: pasaulis liks be atsakymo. Jei pirmuoju asmeniu nepatiriame Kristaus, kaip atsakymo į begalinį širdies laukimą, negalėsime to perteikti kitiems, kaip jų pačių gėrio. Tik tas, kas eina šiuo keliu, kas gyvena šia patirtimi, gali ją pasiūlyti kitiems su tikrumu, kad būtent to, paslaptingu būdu, apgraibomis ieško ir jie patys. Tai – didžiausias gyvenimo nuotykis: kiekvieną dieną vis labiau įsitikinti, kad tai, kas mums įvyko, susitikimas su Kristumi, yra vienintelis dalykas, pajėgus pilnai atsakyti į širdies poreikius. Ar toks familiarumas su Kristumi tapo esminiu mūsų gyvenimo veiksmu, galime patikrinti per tai, ar esame laisvi kasdieninėse aplinkybėse. Tik taip galėsime įnešti realų įnašą į visų turimą laisvės siekį. Todėl visada mano dėmesį patraukia šis von Balthasar teiginys: „Kol krikščionis reikš visų pirma tradiciją ir institucijas, bus labai lengva modernųjų laikų laisvės judėjimams“, kurie šiandien vadinami „populistiniais“, nes jie neįsijungia mūsų iššūkio, mes jiems nebūsime joks iššūkis. „Tikrasis palyginimas įvyks tik tuomet, kai krikščionis įsipareigos [...] parodyti, kad Dievo atsivėrimas per Jėzų Kristų yra kvietimas į absoliučios laisvės erdvę, vienintelę vietą, kur gali atsiskleisti žmogiškoji laisvė“¹⁷⁰.

¹⁶⁹ Giussani, Luigi. „Krikščionybės iššūkio ištakos“. Vilnius: Tyto Alba, 2005.

¹⁷⁰ H.U. von Balthasar, „Prielaida“ (Premessa), iš H.U. von Balthasar - L. Giussani, „Krikščionio užduotis pasaulyje“ (L'impegno del cristiano nel mondo), p. 24.